خلق

د خوشحال خټک د مړینې د درې سوه کالیزې په مناسبت

د صدیقي دیوان

د افغانستان د علومو اکاډیمي
د ژبو او ادبیاتو انستیتوت

د صید پوهنتون دیوان

د څېړنوال دوست پ سرېزه او تصحیح

د څېړنیار عبدالواجد واجد او سعدالله په اهتمام

د افغانستان د علومو اکاډیمۍ
د ژبو او ادبیاتو انستیتوت

دهاپ شمېره زرتوکه

۱۳۵۸

PROPERTY OF
ACKU
2312

سریزه

خوښ یوچې د پښتو د ادب ډېر غوني ادب یوخوړا ډېرښه اثر وړاندې کوو. دا اثر د صدیق نومې شاعر دیوان دی. صدیق د پښتو یو خورڅ ی شاعر دی چې تر ایسه یې پوره احوال څرګند نه وو او لکه یو قیمتی لال د ادب د مینا نو له ستر ګوڅ پاتې و.

تراوسه مور یوازې دده هغه دوه غزلونه لیدلی وو چې په (کلید افغانی) کې را ټرت هیوز خپاره کړی وو. او بیا وروسته دده دری غزلونه پوهاند رښتین د کابل مجلی د (۱۳۴۳) کال په دریمه ګڼه کې خپاره کړی وو.

په دې وخت کې دده د اشعارو هغه میکر و فیلم مور و لوست چې په هند کې د تونګ د دولتی کتابخانې کې د ملی موزیم له لاری پښتو ټولنې ته رارسیدلی او دلته د پښتو ټولنې په کتابخانه کې ساتل شوی دی (اوښاغلی عبدالواجد واجد او محترمې شریفې شریف لوستی دی او بیا د ښاغلی واجد په ملګرتیا ور باندې ښاغلی عارف غروال نوی کتنه

کړی ده) په دغه میکرو فیلم کې د صدیق د دیوان نه علاوه د سکندر خټک «لیلا او مجنون» د حبیب الله داشعار و مجموعه (چې نقل یې د پښتو ټولنې په کتابخانه کې خوندی دی(۱)) او د «اختیارات بدیعی» په نامه د یوه بل طبی اثر ترجمه هم درج دی.

دلته مونږ یوازې د صدیق په دیوان خبری کوو:

باید په تاسف ووایم له کومې نسخې څخه (چې غالباً به په ډیری کې یوازینۍ نسخه وی او دغه میکرو فیلم ورڅخه اخیستل شوی) د سرلیکه پلوه څه پوهاوی پیدا کولی نه شو. ځکه چې د الفبا په ردیف دغه دیوان یوازې د (ل) د ردیف پورې رسیدلی دی او د (ل) په ردیف کې نور قطع شوی دی.

په دغه نسخه باندې د کابل ښاروالۍ د ۱۳۴۳ کال په خلورمه گڼه کې پوهاند رښتین داسې رڼا اچولې ده:

«دهند په مرکزي یلی کې یونوی سلی موزیم جوړشوی دی چې د هند د ډیرلرغونی اثار پکې راغونډ شوی دی. دغه په یوه برخه کې د پښتو ژبې قلمی اثار هم ساتل شوی دی. دغه اثار اصلا د ټونګ له ریاسته د مولانا ابوالکلام ازاد په امر راوړل شوی دی او د ټونګ د نواب امیر محمد خان په کتابخانې پورې اړه لری، د هر کتاب په لوړی مخ د ټونګ د کتابخانې او د نومورې نواب مهر لګیدلی دی. د صدیق د دیوان د ټونګ د نواب امیر محمد خان د کتابخانې په (۱۹) نمبر قید دی.

۱ـ د کابل ښاروالۍ د ۱۳۴۳ کال په خلورمه گڼه کې معرفی شوی دی.

دانسخه دمیا محمد صاحبزاده له پاره په (۱۲۲۳ ه) کال کې لیکل شوی ده.

له پاسه پرې داعبارت لیکل شوی دی (د فقیرمحمد کتاب دی) دغه نسخه په روښانه فارسی خط لیکل شوې او ښایسته طلای جدولونه لري. لیك دود یې دختکو دلیك دود په شان دی.

دسرپانې یې پوره دی خوپه آخر کې څه نیمګړتیا لري. صدیق د شهزاده معظم مغولی همعصر دی اود اورنګزیب په عصر کې وړوکی هلك و. اصلا داشنغرو، خودپښور په شار کې اوسیده اوپه خټه داشنغر ماسنزی دی».

ضمناً پوهانږښتین دصدیق درې غزلونه هم خپاره کړی دی (۱)

د ۱۳۳۳ کال دچنګاښ په میاشت کې چې دهند دجمهور رئیس سرستیال فقید ډاکټر ذاکرحسین افغانستان ته په رسمی سفر راغلی و دهند له کتابخانوڅخه یې دپښتودخینو قلمی نسخوسیکرو فیلم هم له ځانه سره راوړی و چې بیا دپښتوټولنې په والک کې وکړشو. په دغه میکرو فیلم کې همدغه دصدیق دیوان، دحبیب الله د یوان، دسکندرخټک لیلی او مجنون- دنواب محمدخان بړیخ فرهنګ پښتو- د اخوندمو سی دنیا رسالې- اختیارات بدیعی- ددولت دیوان اویوسف زلیخاشامل وو.

په هرصورت دغه دیوان نیمګړی دی او یوازې ددغې ترتیب شوې

۱- کابل مجله د ۱۳۳۳ کال څلورمه ګڼه

نسخی د(ل)په ردیف کې (۱۷۶) غزل د دیوان وروستی غزل دی . له دی وروسته چې کوم غزلونه درج دی هغه د پخوانی لیک دودسره سم په نورو ردیفونو کې را غلی دی ، خو موږ د او سنی لیک دود سره سم د (مجهول واو، ې، ه) غزلونه خپلو ردیفونو ته نقل کړل .

ضمناً باید وویل شی چې له (۲۳۷) غزل څخه اتکل کیږی چې صدیق به الفنا مه هم لر له او دا به یې یوه برخه وی . د نسخې لیک دود داسې دی چې کټ مټ د خوشحال د کورنی په عنعنه دی :
(کلیشه و گوری)

دغه نسخه ټول (۱۸۴) مخونه لری او په هرمخ کې یې په منځنی ډول (۱۳) بیتونه ځای شوی دی .

د دغې نیمګړی نسخې د ټولو غزلو نو شمیر (۳۱۳) دی او ټول بیتونه یې (۲۳۹۶) دی .

د دیوان لیک دود	او سنی لیک دود
ط	ت
چ	چ چ
ج	ج
ذ	د
ز	ر
ژ	ژ ژ
ش	ش ش
ک	ک گ گ
ں	ن

ملحوظه (ه) او مجهول (و، ی) نه دی لیکل شوی.

صدیق څوک و ؟

د صدیق حالات تراوسه بیخی په تیاره کې وو او د هغه په باب د را برته هیوز په (کلیدافغانی) کې د دو غزلو نو په رڼا کې پښتنا نه شعرا لومړی ټوک همد و مره لیکلی وو چې « صدیق هم زمونږ د هغو پخوا نیو شاعرا نو څخه دی چې سوانح اوپوره وا قعات یې موږ ته نه دی معلوم . »

په پښتانه شعراکې د متوسطی طبقې شاعر او د رحمان بابا له پیروانوڅخه ګڼل شوی دی او په کابل مجله کې دحمیدغوندې یو نازکخیال شاعر بلل شوی دی .

دصدیق د احوالو په باب ددغې نسخې له (۱۳۶) غزل څخه نسبتاً څه معلومات لاس ته راځي چې په همدغه غزل کې له یوې خوا د ده دعصر او زمانې اوله بلې خوا دده د سیاسی نظر اوپښتونولی په باب څه معلومات موجود دی .

په دغه غزل کې دی د پښتنو او مغولو تر منځه د (۱۰۸۳ هـ .ق)

کال د محرم د میاشتې دویمه د (۱۶۷۲ع) کال دا پریل (۳۰) نیټه
د خیبر مشهوره جګړه یا دوی چې د مغولی لښکر مشر د کابل صوبه دار
محمد امین واو په دغه جګړه کې د دښمن فوځ سخته ماتې وخوړه چې
د خوشحال په قول څلویښت زره مغولی فوځ پکې هلاک شو.

خوشحال خټک ددغې پېښې بیان یوځای داسې کوی:

مکافات دکوم ګناه دکوم شامت دی
چې د بر دمیر جمله (۱) شود رست قهر
څه شینوا ری څه مهمنا څه اپریدی وو
چې یې مات کړ د صوبې و اړه لښکر
په یله قصیده کې دا پېښه داسې یادوي:
پښتنو زلمیا نو بیا لاسونه سره کړل
لکه بازمنګولې سرې کا په خپل شکار
ایمل خان دریا خان دوا ړه مرګ یې مه وای
هیڅ تقصیر دواړو ونه کړ وار په وار
د خیبر دره یې سره کړله په وینو
په کړ په یې هم روان کړدند و کار
اول جنګ دلو ړی شاد تا تریې و
چې څلویښت زره مغول شول تار په تار

۱ـ د (میر جمله) نه مطلب د محمد امین کورنی ده. د خوشحال
د کلیاتو د متن په (خ) نسخه وګورئ.

خويندي لونه يې په ښه د پښتنو شوې

اس ، او شان ، هاتيان او لجه قطار قطار

په دغه وخت کې صديق خان هلک ولې او پښتا نه د شهزاده

(معظم) دسا تولو له پاره را ولې لکه چې وا يې :

حق د پښتنو دی که اوس ياد ننګ له پاره

سور په شهزاده کا دغه تور خونی خيبر

ور اندې زه هلک وم چې پرې دوب محمد امين شو

شه شه شهيدان وو د ير مغول شول پرې ډير

نه سو مندا يمل شته نه خوشحال خټک دريا شته

نه لښکر غلجی ، له پښتنو خالی شوغر .

د دغې جګړې په وخت (۱۰۸۳ هـ .ق) کې صديق خان هلک ولې د (هلک) له کلمې څخه معلومیږی چې دی به (۱۶-۸) کلن وا وپه دغه حساب به د (۱۰۷۰ هـ ، ق) د کلو نو په حدودو کې زيږيدلی وې .

ضمناً په پورتنی شعر کې له دغې مصرع (نه سو مندا يمل شته ، نه خوشحال خټک ، دريا شته) څخه څرګندیږی چې د خوشحال له مړينې (۱۱۰۰ هـ) وروسته هم صديق څه وخت ژوندی و .

صديق د خوشحال د يوه بل همعصري (حمزه خان) يا دونه هم په دغه شعر کې کړې ده او د خوشحال په لوړی قلمی نسخه کې (چې د پښتو ټولنې په کتابخانه کې خوندي ده) او د خوشحال په ژوند «۱۰۹۹ هـ .ق» دا پرديوپه جانکوړه کې ليکل شوې ده حمزه خان دوه ځايه داسې ياد شوی دی :

که یوسف دي کـه مند ر دي

چې په نـام د مير ا فغا ن د ي

پـه هـمـه و مـې سـلا م د ی

چـې په پت د حمز ه خا ن د ي

په بل غزل کې :

چې په ز ړه لکه ا غز ي شو ې

نـا مر د ی د حمـز ه خا ن د ي

غا لباً دا هماغه حمزه خان دی چې د یوسفزیو قومی مشر او په تاریخ مرصع کې یې په (۲۳۵ - ۲۷۸-۲۷۹ - ۲۸۱-۲۸۵-۳۲۷- ۳۲۹- ۳۳۱-۳۴۰-۴۰۱-۴۱۴-۴۱۵ -م) مخونو کې مفصله یادونه را غلې ده .

دصدیق له اشعارو داسې معلومیږي چې دی دخپل وخت قومی مشر اوشته من شخص و لکه چې وایی :

یوسف زی که محمد زی که بل فریق دی

داهمه په ما مطلب کاندې خپل کار درست

(۱۱۶) غزل

نه مې لا س پـه سخاښی پـه کین خبـر شو

نه کمی کازریمین او تریساره-(۲۳۹) غزل

دلویو قومونو کارونه دوخت دشرایطو سره سم په لویو کسانو سمیږی او (زر) له همدوی سره ډیر دي نو زما په عقیده دا هماغه صدیق دی چې د تاریخ مرصع مولف د (۱۱۲۲ هـ.ق) کال په پیښو کې د وه ځایه یاد

کړی دی په (۳۳۰) مخ کی په قوم سهمند زی او په (۳۳۴) مخ کې یې دچارسدې دملک په نامه یاد کړی دی .

دصدیق له اشعا روښکا ري چې دی به ډېر وخت ژوندی و او دځوانی په عمر به نه وي مړ . په یوه بیت کې وایی :

نظر کم شو ، ډیره سپینه ، خوله کنډا سه
نه شوم خلاص دنفس له سکره ، له وسواسه

(۲۶۲)

نوکه د (نظر د کموالی ، د ډیرې سپینوالی او دغاښونو و تلو) له پاره په مخنې ډول (۶۰) کاله فرض کړو او ټکل کولای شو چې صدیق به لږ تر لږه د (۱۱۳۰ ه.ق) کال پورې ژوندی و .

په (۱۳۶) نظم کې د (شهزاده) له نامه معلومیږی چې د شهزاده او رنګ زیب (یا شهزاده معظم مغولی) عصر به د ده د شاعری د اوج مرحله وه . کیدی شی چې له (شهزاده) نه د ده مطلب (شهزاده اورنګزیب) وی چې په (۱۶-۱۷-۲۵۶) غزلونو کې د هغه یادونه کوي لکه چې په (۲۵۶) غزل کې وایی :

د اورنګ په تخت خندا صدیق په داکړم
چې دیار د در د سپوشوم په حساب زه

د پوهاند رښتین د یادونې له مخې صدیق اصلا د اشنغرو چې د پیښور په نوښار کې اوسیده .

دی دواړه نومونه داسې یادوي :

دریغه که وطن په توروغرونو د صدیق واي

سه وایی په نوښهر ملک بې سه وای اشنغر (۱۳۶)

د ده په اشعارو کې بل ځای د اشنغر نوم نه دي یاد شوی خو د (نوښهر) یادونه بل ځای داسې کوی :

که د زړه رضادي ده چې مجنون ګورم

ترمجنون صدیق بد ترشو په نوښهر- (۱۳۷)

له دغو بیتونو څخه معلومیږی چې صدیق به د اشنغروي او که د تاریخ مرصع د صدیق سره یې یو شخص و بولو نو یقیناً به د اشنغر د چارسدې وي .

د لته یوه بله خبره هم په زړه پورې ده او هغه دا چې د صدیق له اشعاروڅخه د (روښانی) تصوف او سلوک بوی ځی . دده له اشعارو ځای په ځای معلومیږی چې د کوم پیرمرید دی لکه چې وایی :

و هر چا و ته خوا پ ه ترنی شکر دی

د صدیق ویل د پیرله برکته (۱۸۶) غزل

د مرید تعظیم د پیر عزت طلب د ی

داستاد ادب طلب نه یې مردوده (۲۱۸)

تمامی قباحت دا دی که باور کړې

چې مرید دخپله پیره شی مر دو د (۱۲۹)

د ده په اشعارو کې کامل (پیرکامل) هم ځا ی په ځای لید ل کیږی چې غالباً (روښانی) اصطلاح ده :

کړد غبار د زړه په لوی کامل باندې صیقل کړه

پورته په فلك روشن ضمیر بد بیضا شه (۲۶۳)

د کامل ذکر صدیق بویه حاصل کا

چې اګاه شی دغمونو له هوسه (۲۶۰)

همدارنګه په لاندې شعر کې دپیری او مریدی اوپه نا منظم ډول روښانی تصوفی مقاما تو ته اشاره کوی :

چې ثابت په شریعت شې	نور سا لک د حقیقت شې
د توحید ډیوه کړه بله	چې روان په طریقت شې
بې پرواهه به رفتن کړې	چې د پیر په معرفت شې
د تلقین ذکر حاصل کړه	چې مشغول په محبت شې

(۳۱۱)

او همدارنګه له (۲۳۷) غزل او ځینو نورو څخه د روښانی تصوف بوی ځی اوپه همدغه اد بی سبك لیکل شوی دی .

نوله دغه ځایه ده چې دده په اشعارو کې یادشوی (بایزید) به هماغه (بایزید روښان وی) نه (بایزید بسطامی) یا بل :

په گفتار ثانی خپل ځان د بایزید کړې

په کرداریې ډیر بد تر ترسګ مګسه (۲۶۰)

په کلاسیك ادب کې صدیق دلوړی پوړی شاعر دی دده په اشعارو کې ډیر داسې غزلونه شته چې په ناز کښیا لی کې دحمید او شیدا داشعارو انډول دی .دمثال له پاره (۱۰۹-۳۰۹) غزلونه خو په صدیق باندې

دخوشحال اغیزه ډیره زیاته لیدل کیږی او دهغه ځوابونه هم لری لکه
(۱۹۸) غزل :
داغزل دخان د دي غزل جواب دی : «که داستاستر گې و جار باسم ځان ته.»
خوشحال په همدغه غزل کې وایی :
چې په خپله افغانی ژبه نادان دی
په ترکی خبرې څه وایې افغان ته
دغه مطلب صدیق داسې افاده کړي دی :
زه پښتون لا په پښتو ژبه کې ارشم
ته وماوته ترکی خبرې څوکړې (۲۹۰)
خوشحال وایی :
په چا داد په لپه، نمیځ کوي فلکه :
په چالونې په اړیو په چجونه (غزلیات)
صدیق وایی :
څوك محتاج د یوه نان لرې فلکه !
په چا داد په خروار ونو په رشوکړي (۳۰۷)
همدارنگه په صدیق باندې درحمان بابا اغیزه هم لیدله کیږی او
(۹۹) غزل یې دهغه په ځواب کې ویلی لکه چې وایی :
بل غزل په انشحاب چې کړي صدیقه
د رحمان د غزل بس دی دا جواب
خوکله کله په شاعرانه غرور کې صدیق ځان له رحمان بابا (سړ ین)
او خوشحال (کرلانی) نه هم جګ بولی لکه :

سړ بن کرلانی دواړه پښتانه هم

داوینا د هیڅ یوه په کتاب نه شته (۱۹۶)

په (۱۳۶) غزل کې د ده د پښتونولی د پښتنو دخپلوا کی د دښمنو مخالفو په خلاف د ده ملی احساسات څه څرګند دی. د همدغه ملی احساس په رڼا کې دی په توره، میړ نقوب او شجاعت مین شاعر دی او د هغوستاینه کوی لکه:

میړنی په میړ نقوب سره یادیږی

د نامر دو کله څوک وایی سندري (۲۸۲)

لاس په ستر ګو کښل ربښتیا د هغه چا شی

چې مړ وند څرګند په وخت د شجاعت کا (۱۱)

دزمری نامه پرې کیږده زمری څه دی

ځوان چې ځان کا نډی د تورو په میدان غوځ (۱۲۴)

دلته باید وویل شی چې همدغه صدیق په ځینو تذکرو کې دوه ځله ګډل شوی دی چې د دغه دیوان په څو ر بدو سره دغه غلطی سمیږی. د صدیق د اشعارو د څرنګوالی قضاوت نور ښاغلیو لوستونکو ته پریږدو.

څړ نوال دوست شینواری د پښتو ټولنې مرستیال

بسم الله الرحمن الرحيم

د ژړا کاندي په سرمژگان زما
طعنه تل کا په سره اور (۱) سرجان زما

دزړه داغ له نعمتو نونه فارغ کړم
گرم ټان شته همیشه په خوان زما

محبت مې ځای په زړه کې کاستا شکر
په ښه ملک تخم کري د هقان زما

د بیرون زنځیر د وره سد د نظر کا
په حرمان شوخول نظر حیران زما

کلی بلامې ستا دعشق له سره اخلی
چې تر سر ځار پیري تل آسمان زما

---

۱ ـ د کابل مجلې د (سره اور) په ځای په میکروفلم کې (سردر) هم لوستل کیدای شی

د غفلت ز نخير مې لا پسې کلکيږي
څکوی تل دنفس فرمان ز ند ان زما

چې په خا ورو دصد يق ګلو نه کيږي
سينه دا غ کړه د لا له بوستا ن زما

(۱) * * *

هرو يښته په تن زما ددرد فرياد کا
سر نشتر په رګ زما مات د پولاد کا

دردزما غوندې زغمل چې دچا نه وي
په تيشه به تندی مات لکه فرهاد کا

د منصور معلم ز ه ظا هر ، با طن يم
تله شاګرد په طريقه تل د استا د کا

ر سيد ل يا ر ته لهخا نه تير يد ل د ي
خضر لنډه لار په فرمان اوږده بنياد کا؟

په چمن کې شکفتن دګل خزان دی
پهژوندي کله صرفه دمرګ جلاد کا

چې تږ لې له خند ا سر ه ژ ړا شو ه
څوك به کله دا نډوه پهځای زړښا د کا

(۲) آزادي په بندګي کې صديق غوا ړي
نوم به پوري په بنده څوك د آزاد کا

ستا په تورو مشکو طعن تور گیسو کا
چې زړه داغ د لالهخال ستا د ابرو کا

د طلب حلقه په غاړه د قمري شوه
ناست په سرد سروې تل ناره کوکو کا

جدا یې په معنی نشته د او صال دی
صفا مـخ د آینې مې همزا نو کـا

که جهان سرگشته لاړ ستا پهطلب دی
هلال ځان ضعیف دچا په جستجو کا

په تدبیر سره گنډل زمکه آسمان شی
ستا دعشق پاره گریوان بهخوک رفو کا

تنها یی دخوار عاشق خوښی دزړه شوه
راز دزړه پکاره و یا رته رو برو کا

جا نمازې تنها لازم شوه ستا پهعشق کې
مزری مت په وخت د کار پخپل بازو کا

د نیستی پهلار تر بر قه تیره دروسم
تل غواص پهطلب پوب ځان د لؤ لؤ کا

(۳) چې محراب و ته یې شا کړه امامواو یی
د صد یق قبله نما ی خال د ابرو کا

دد لپر شایست لقا په نقاب بل کا

هر حجاب یې سخ پناه په حجاب بل کا

درخشان کښلی حصار پریږدی بیرون شی

روشنایی خوشی دزړه په مهتاب بل کا

جدا یی جد ا له ما دو جد نه شو ه

ذره زړه رقص زما په آفتاب بل کا

په کاسه دسر، د دار په سر شراب خورم

ز(ړ)منصور، مستی زما په شراب بل کا

دیوسف په وصال خو انه زلیخا شوه

بعد نن پیری دعشق په شباب بل کا

تلاوت مې خط په سخ دیار بیاض شو

ساده رو محبت را د کتاب بل کا

خاموشی مې گو یا یی شوه په څو رنگه

یار زما ز ما په نام شی، جو اب بل کا

څو مې نوم د هستی شته لا هو مره هست یم

هست به نیست ما د نیستی په حساب بل کا

(۴) دحیات داو بو څه منت صد یق وړی

تشنه لب به یې سیراب لب اب بل کا

۱- د (زه) په ځا ی په اصل کې (زړه) دی

په غمګين خاطر هوس چې ګذرګاه کا
رڼا شمه تياره را تله د صبحګاه کا
په قفس کې بند بيغمه تو تی نه وی
کوم هوس زا هد په کونج دخانقاه کا
دمطلب طلب هرګز په هوس مه کړه
د يو سف سير او ل منزل په چاه کا
(عاقبت بنا يست) دګل تمام خزان دی
... ژړا رښتيا دی بې اشباه کا (۱)
دشامت نزول په وصل کې هجران دی
(بيل عاشق) کله سا کن ستا له در ګاه کا؟
جدا يی په معنی نشته تم وصال دی
(رو شنا يی) به څوک جدا دسهروماه کا
(٥) پټی ستاد محبت په سر صديق ځی
په جهان خبر جرس د سحر ګاه کا
چې خبر نه دی په حال احباب زما
چې په غم شو زړه سوخته کباب زما
د بهار له سيره په‌سو فراغت شو
دا خسته غمګين خاطر بې تاب زما

---

۱ ـ د لومړی مصرع اودو يمې مصرع لومړی برخې نه لوستل کيږی.
۲ ـ د « په‌سو » په ځای (پيخه) لوستل کيږی.

در دوغم ، فراق که غوا ړي مهيادی
ستا په‌عشق کې نشته بل اسباب زما
زه دزړه و يمې مدام لکه مينا خو رم
ته ساقی نه کړې کرم په باب زما
هر زمان يې شه ديدن ته په سجود يم
چې يې ځای شو دا برو سجرا ب ز ما
د يارخيال په کې ځای و کړ ، زه پوهيږم
اوس به نه راځی په ستر گو خواب زما
په فلك به سهر پټ مخ په سحاب کا
که شکا ره شو دغبرا (۱) مهتاب زما
ستا د مخ آفتاب به شکل کړم که دې ز لفو
را په لاس کړ نبا يسته طناب زما
(٦) ما صديق ته به بل تورد مينې نه وی
که څر گند شی په محشر حساب زما
تشنه لب مې په سيراب کله ځيگر کا
وچ مې بخت بيرون له شهره را شکر کا
دخپل ځان سختې مې داده څوچې ژووم
زما نه مې کا نې مات واړه په سر کا

---

(۱) غبرا - زسکه

په مشرق په مغرب نمر غوندې څرګندیم
چې قسمت‌مې ډیراوده ترشې سحر کا
دا ز ل د شو یو مښ به په چا شی
ز یا د و کم به روزی کوم‌یو مقدر کا
په تحقیق ګیله مانه له بله ترك دی
په او بو له خضره څه ما نه سکندر کا
دظاهر صفایی یوه، د باطن بل شوه
لو یی کومه دصیقل چې په جوهر کا
(۷) چې تریارو صدیق یا رو ته نژدې دی
فکر څه عنقا د تلو په با ل وپر کا
ځان پخوا ترسرګ اول سړی خبر کا
چې یې زیرمه د توښی د لوی سفر کا
کله غو ته دګرهوان په بل پرانیزی
سرپخوا لا له خرقې دانا بدر کا (۱)
په آغاز دخپل مطلب حریت غواړی
تل هوښیار په‌سرانجام د کارنظر کا
خو نفسه غم آلودچې مې با قی شته
دا به هم کله جدا په لوی‌سحر کا
خو د تن کشتی مې شه په‌ر کاب نه ده
ناخدای بو یه په دا بحر خطر کا

---

(۱) اصل: «سرپه‌خوا د اخر قه دانا بدر کا»

تل درنه ښې ی په گل و لای ښخیږی
غم اندوه به دخپل ځان نه تن پرور کا

(۸) ستا په عشق کې غم دځان په خاطر باردی
له دی باره په دا لار صدیق حذر کا

عشق پاره کړ په جهان گر یوا ن زما
نندا ره کادگریوان جهان زما
که هزار ځله ما پټ سا ته په زړه کې
عشق شکا ره کړ هغه را زنهان زما
چې دا هسی ډیر غمونه د دلبر وړی
خدای بلا لره پیدا کړ ځان زما
له ما نې به یې و سرمه څو به ژووم
خر خشو ته یې چې نه شې تو ان زما
یارمې داغ په خاطر هسې ا یښی نه دی
چې پیدا کا طبیبان د رمان زما
د کافر سره مې زیست شو ، پری و یریږم
سلامت به څه رنگ ځی ا یمان زما
په ژړا به لا ترما په هور ته سرشی
چې ترغو پشی دهر چا فغان زما
دا همه زما له آهه دی چې گرځی
چې تر سرځار یږی تل آسمان زما

یار په خوله در قیب بیا گیلی مانې کا
نور به نه شی په بل څه گومان زما
گوندې شکلی به په لاس گلدستې واخلی
خدای دی تل لری تازه بوستان زما

(۹) سود همه چې عاشقی کې دصدیق دی
که یوه ذره یې ز یان شوه زیان زما

د بوستان بلبله تل څه خوعشرت کا
په سایه باغبان دگل خوب دراحت کا
په وهل تن دمجنون شین کړ هلکو
د لیلی خال جامه نیل دمصیبت کا
څپانده وریځې په کور لو یې بیرن څی
پروانه په سول دشمعې ډیر جرئت کا
بل په څه حسن ، جمال چې راخرگند شی
مخ به پټ دمحشر نمر په قیامت کا
دعشرت فکر چې نه کا په دولت کی
بیشا نی حاصل نادان تله ددولت کا
د کثرت توفان لیده شی په عالم کې
ساقی څاڅکی می په ما کی دوحدت کا
کوریې شته لکه عنقا له خلکه بهل دی
چې په ځان پوریې نامه څوك دخلوت کا

که دعشق خبرې غواړي له با غوانه
دیر یې کارژ به تر تیغ دشهادت کا
(۱۰) درحمت او به نامه داعمال و ینځی
د صدیق ژړا بهار دندا مت کا
چې دارود و ا می درد دمحبت کا
پوښه (۱) داغ مې به صیادد قیامت کا
دغمزی په تیغ یې په سو شهیدزه شوم
په پیغور مې به اوس خضر ندامت کا
دحیوان په چشمه داعنایت نشته
لکه تیغ یې د غمزی سم شهادت کا
لاس په سترگو کښل ربتیا دهغه چا شی
چې سړوند څرگند په وخت دشجاعت کا
جلوه گاه زما دزړه تر فلک بردی
تل دوړاندې ځی هغه چې اسامت کا
دښمنی له کانې تل زړه په خطروی
دیوانه کله پروا دملامت کا
ستادعشق په وادی سر و تلی نه دی
دانه شوره زمکه کله فلاحت کا
بی له ښو به نور تری نورځه صادر نه شی
هرسړی چې فهم کا رد قباحت کا

---

(۱) د «دارو» په ځای (دوردو) اود «پوښه» په ځا «پښه» لوستل کیږی

بې زبان را ته رښتيا ترځان بهتر شو
خامو شی ر ته رښتيا دو لايت کا
ستا ترصبره پورې هيڅ نه ده صديقه
که سا يه د همای بخش دسعادت کا

(۱۱) محبت مې دصديق ترنمروالاشو
لوی رښتيا د لو يو ملو نور فا ؤت کا

مخ دې که مهتاب دی چې يې زه گورم د لبر ستا
ووايه وما ته هيڅ په حال نه يم خبر ستا

چاو يل يوسف دی ،چاوې شکلی تر يوسف دی
دا به زه باور کړم چې تر ې شکلی دی بشر ستا

کوی دی که آرم دی چې مې زړه په کې خوشحال شو
ووايه وما ته په کوڅه چې کړم گذر ستا

څه ته يې تشبيه کړم څو حيران په دا فکرت يم
مار دی که سنبل دی که دوه زلفې دې عنبر ستا

لاندې باندې لب لازما اوس ځيله نښلی
ماچې دې ځيبې نښلی دوا ره سرې شو نلې شکر ستا

غشی د تر کانو که هر څو تر زړونو ښوی ځی
لا تر زړونو ښوی ځی د يرد دوه ستر گو نظر ستا

زړه دی په گوگل کې که دی کانی ،نه پوهيږم
نرم گرم نه شی په ژړامې هيڅ د لبر ستا

ته زما دعمر کوتاهی غواړي که نه وی
زه غواړم د پیرعمر چې دعا کړم په سحرستا
(۱۲) شه چې په دې رغم کې له ما دونه نا امیده شو
پریښوه صدیق خوشی بلهاری یې کړ ترسرستا
په پیغور مین اندوه څه داغیار کا
اور په سولو وایه څه پروا دخار کا
سنګ خارا یې تر قدم لاندې رانجه شی
ګرندی مجنون په لوړی تله د یار کا
آزاده سروی له قیده سر بیرون وړی
نصیحت د پې اثر څه په دل افګار کا
بوی اخر دسوی زړه له زړه بدرشی .
بند به څوك سیلاب له سره د کوهسار کا
د بې وغشی دې بوی دروسی له دله
کوم نښتر وسواس له رګه د بیمار کا
هیڅ غبار در وشن د لو په زړه نه وی
د آفتاب توره به غم څه د زنګار کا
(۱۳) د غماز ترخه ویل ترخه شراب دی
په پیغور صدیق پروا څه داغیار کا
درست جهان روښانشو بکاره نه دی مهتا با نلا
شو په خلقو ګله شو ، په کې نشته نمکدان لا

هره‌ونه پا زه‌شين تو تا پري گويا يي کا
نه دي پيدا شوي د لته اوس شکرستان لا
غرونه دي که زمکه دا همه واړه بهار دي
مخ دزمکې گل شو ، يو گل نشته په بوستان لا
ستر گې مې غبار شوې چې تما م جهان پرې ما کوت
يا يې خطه مخ شو يا به زه و ينم جا نان لا
د اجلوه د چا ده چې د يا ر پر جلوه گا ه شوه
خوار عاشق دي گوښې کسې نه کسې حيران لا
درد زما دزړه وي ده زړه ورور اخځه واخيست
لال د بدخشا ن دي لال غواړي بدخشا ن لا
زور دزړې خه دي چې خپل مخ په کې نمر پټ کا
څا خکې د او بو دي چې په کې ور کې دي حيوان لا
ر قص د آفتاب دزړي مخ شو په کې گړۍ
کوي په تر دد شو په ميدان نه دي چوگان لا
(۳۱) بند يې آزادي ده چې آزاد شو بند يوان دي
بند شو ستا په ز لفو صديق نه مو سي زندان لا
چې د لبره په ما هومره غنچ وخيال کا
غنچ وخيا ل واړه په خپل حسن جما ل کا
وا يم زړه يې گوندې نرم پاڼړا کړم
په ژړا پورې مې لا پېچمي ، نا خوال کا

په ترخو کې خواږه دي يو ډي چې خبر شوم
معشوقه دي له عاشق سره جنجال کا
که هزار ځله يار بد کا په دا څه شی
خواخرمې بياغمجن خاطر خوشحال کا
توري ستر گې يې زما د ځان بلادی
چې وما ته کا ته ځير لکه قتال کا
په کا ته کا ته مې ستر گې ور ته خيژی
لا به کله راشکاره دا بروخال کا
په ډيدن يې سينه ما ته کړی ډبلو
په را ته له را ته به تير گلونه کال کا
د بد خواه په بدخواهی به زما څه شی
که و يار ته مې غندنه ما ه وسال کا
يوزمان راڅخه مه ځه زړه مې نه شی
په ژړامې ستر گې درد د اشکال کا
چې زما په د لگيری دچا خوشی شی
هم هغه کسان د يې خدای زما په حال کا

(۱۵) لکه وو په هغه خوی، په هغه شان دی
بنا يسته په صدق هسی غنج وخيال کا
غم د سرگ ژوندون هر گز عاشقان نه کا
سوی کښت منت د تندر، باران نه کا

دزړه داغ زغملی کله نادان شیی
په نعمت شکر در ب کا قران نه کا

د لیلی زلفې زنځیر لري په غا ړه .
دیوانه مجنون پر وا دزندان نه کا

آزاده تر پیټی سیوری دهمای دی
د او رنګ په تاج خوښی سلطنګان نه کا

دجهان بنا دی په زسکه کې پرتې دی
په فنا ختلی غږ خا مو شا ن نه کا

(۱۶) در په پټه خوله صدف سا تی صدیقه !
آه په را ز باندې خبر محرمان نه کا

لا به کله هغه مخ دلبر نمای کا
چې هرځوك یې په دیدن پسې های های کا

په خا طر کې مې نور هیڅ نشته بې مینې
که یې مهرزړه په ستر گوڅای په څای کا

د او رنګ په سلطنت به یې خندا شی
په هر چا چې مولا سیوری دهمای کا

څه په ست ، په کو شش نه ده دعشق بخره
دا همه قدرت پخپله هغه خدای کا

داد ، ستد و چې په کن فیکون وشو
په اخر به یې ځوك برد ـ ځوك به یې بای کا

مصلحت د هوښيارې را نو هوښياري ده

نادا نان به چاري واړه پخپل راى کا

(۱۷) لا به کله هغه سخ ورته نماى شى

چې صدیق يې په ديدن پسې واى واى کا

عيب جوى مه سې په عيبو نو چې نظر کا

پروت په چاه کې يو يوسف ځني بدر کا

خپل هنر سا تل پناه څه عيب نه دى

آينه که په صيقل کې پټ جوهر کا

هيڅ حجاب دحسن نشته يې حجا به

ښکارول د يوسف سخ له ابره نمر کا

که يې آب د تيغ زما وينې نصيب شى

دا د بخت مدد به ما څو نا مور کا

رهبرى دخضر هيڅ نه ده يې بخته

يې طلبه نصيب څه کو ثر سکندر کا

د څرخى په تاو تر دوك مزى چا پورشى

بيا يې ځاى سينه دننه خپل گـو هر کا

(۱۸) په کې ځاى صدیق هيڅ نه موسى هيڅ ته

که تمام جهان ته ځاى په بحرو بر کا

سفيدى د صبحدم چې سخ نما کا

د چمن غونچې گلو نه په خندا کا

په ديدن يې د بلبلو فراغت وی
په نغمه نعمه په خو صو ته صدا کا
چې د تلو نا ري يې وي درا تلو نه وي
مغنی په چغا نه کې دا ادا کا
دعاشق په زعم لار په صو معه شو
زا هد څه له د ريا زهد و تقوا کا

(۱۹) د د يدن سودا په لاس خوښه صديق کړه
زا هد ا ن طمع د حور و په سبا کا

چې په عشق کې طلب ستا احوال له ما کا
دمجنون مينه يان څوك په ليلا کا
سرگشته حيران پريشا ن تل نا قـرارېم
کله خونه باد په کلی په صحرا کا
دآفتاب نور ته سپر نيول هيڅ نه دي
چې پروا دعشق لهعقله څه دچا کا

(۲۰) فـراغت اميد صديـق ته ډير محال دی
چې په عشق کې څوك راحت غواړی خطا کا

مې به تل د محبت په کا ر کې خا م کا
گلو (۱) سخت د مضطرب مرغه لا دا م کا

---

۱ ـ گلو ـ ستونی

د څرخي په تاب تر د وك ر شته چا پير شي
په گر د ش يې چې و رو ورو جدا ايام کا
آب و نان چې نن پيران غوا ړي له ځوا نه
هر گدا ی حريص د نس طمعه په شا م کا
يو قـد م د ا نا يې فهمه پـه لا ر نه پ د ي
ځا ی صياد په ځـای درو حلقه د دا م کـا
عا قبت په دا حيا ت کې مـرگ ليده شي
تگ تر کو مه پو ري څرك په سرد با م کا
ا فـزو نی يې په خمـا ر د سترگـو خط شي
په بهـا ر سا قی گـر د ا ن د ميو جا م کا

(۲۱) سفيـدی د بنا گـو شو صبحد م شوه
ر نځوری لری صد يق چې پری آرام کا

چې په گل مينه بلبل کا غم به ډير ځني حا صل کا
گل هفته و ي په چمن کې بيا به پس له هفتې تلل کا
اشنايی دې هيڅوك نه کا دا فلك جـد ا کـو ل کا
ا شنا يی خـو و د ا نی د ه جـد ا يی د زړه نتـل کـا
د هجران قصاب ته گو ر ه تيغ په لاس د زړه ورژل کا
د هـر چـا ساز يې نـا سا ز يې خوارعاشق دی چې زغمل کا

(۲۲) دا به کله شي صـد يقه
چې يار وړی زړه دې خپل کا

د چمن پـه گلـو بـاد د سبا څـه کا
غونچې ډيريوه کتهوی د اخه کا (۱)؟

سينه چاك اوره له تيغه تل د برق وړی
شرم سته کتو تهستر گې حيا څه کا

تللی زړه لهماچې تا ته واصل نه وي
مسافر به په هـر شهر ا شنا څه کا

د تهمت له کا نيو مخ جارا يستی نه شم
صلا بت به سخت ويل په گد ا څه کا

د ازل روزي تمـا م رسی و مـا تـه
ډير به نور گردون تردا نه سخاځه کا

تور دستر گو انتظار ته ريښتيا سپين شی
وا يه باد مصر تـه بل راهنما څه کا

ز رگړه حاجت هر گز د کثير نه وړي
ازلی نيکبخت سايـه د همـا څـه کا

(۳۳) د مراد په با د جهاز د صديق دروميی
بې تد بيره به بل کارنا خدا څه کا

نادانی د هر نا د ا ن به دد انا کا
تور صيقل آ يينه لا په مـخ صفا کا

---

(۱) په اصل کې کت مت همداسې ليکل شوی دی .

نصیحت د هر هوښیار کار د نادان شي

مبصر به کـار په شه د نا بینا کـا

صفایی د زړه پـه کـار د حقیقت وي

د نادا ن خو بې د زړه سپینه قبا کا

بې خبر له مرګه کلک په خوب او ده وي

تل بیدار په توره شپه کار دسپا کا

سپین و یښته نخښه د نور ده که پوهیږي

توره شپه په نمر خا ته سپینه رنا کا

له وطنه وا ته گرانـدي په معنی کې

په چمن کې بیحا صله گل خندا کا

د د و زخ آ تش ربښتیا کینه دزړه ده

تخم زمکه د دهقان په وخت ریبا کـا

(۲۳) صدف کښته د گوهر بار وړی صدیقه !

سبکبا ر حباب مقا م سرد د ریا کا

کشکې خدای په زړه کې و کا هو مره ستا

چې ته ر ا کړ ی په خندا بو سه و ما

نور به زه له خپله بخته هو مره شاد شم

چې به نه وي هسې شاد خو ک په د نیا

خدای دي تا له خپله عمره برخوردار کا

که قبلیږ ی په د ر گا ه د عا ز مـا

سرو مال به تر هغه قاصد بلهار کړم
چې سلام را کړي د يارد خولې و ما
که يې سم له عمره کاندي باندې ښايي
په بلبلو باندې د يې سنت صبا
نند اره يې د بلبل ياد بورا وه
چې سبا کا د غو نچې کميس قبا

(۲۵) که اخلاص ورسره نه وي صديق خو بن دی
د و فا په ځای که يار کاندي جفا

ترخه ستا ويل زما ژو ندون دلبر کا
پرورش مې څه په ز هرو په شکر کا
حلقه هيڅ شکاري د دام بې دانې نه پردي
زلفې ستا حلقه د خال تر دانې سر کا
د يې تيره چې تر هر څه رسې هر څه ته
کوم پيدا به خلاص له قيده ستا نظر کا
تشنه لب لکه صد ف د سيند په ته يې
د بهار ابر به دا آب گو هر کا
سو ی زړه لکه لا له غوارم د اغلې
دا فلک هغه په د يې خون جگر کا
لکه موج د دريا په د يې شورش کې
زما نه پيدا وا تې بال وپر کا

هیڅ توپه محبت نه ده را پریښې
اور مدام رښتیا د خار په سر ګذر کا

(۲۶) سوز رښتیاصدیقه سنا له‌مینې سازشو
پخټګی خامه میوه په تاو د نمر کا

بخنده لب کشاچون‌صبح روشن کن جهانی‌را
که در تاریك خانه‌نیست عزت مهمانی را
براطراف چمن بگذرکه گل ازپرده سر بیرون
بر آرد بهر دیدار تو ماندانو نهانی را
ترا در پردهٔ اسرار می جویند می بینند
هزاران آفرین گویندهمچون دیده، گانی را
سپردم دل بهردو دیدهٔ او چون ز اوگم شد
شر یکث د زد گوید مردم پاسبانی را
همیشه توشه ام صبراست بروی زندگی دارم
چو دایم قوت می دارد هما استخوانی را
چې رفت ها است در بادخزان یارب که آن بلبل
همی نالد ز او هم دوست دارد دوستانی را
مهار ناقهٔ لیلی که برد او را بدستش داد
مگرمجنون نصیحت کرده بود آن‌ساربانی‌را
بدرد یوسف مصری که از چاه بیرون آورد
عجب طالع مدد کرده خدا آن کاروانی را

خریداران یوسف مرد و زن شاه گدا بودند
مدد بخت ز لیخا شد گرفتند مهوشانی را

(۲۷) غزل گفتی صدیق از او هیان درفارسی بهتر
در افغان کی توانم دید چون تودر فشانی را

د بلبل نوا پرده د غونچې وا کا
د مجنون مینه تر نمر شکاره لیلی کا
همیشه آشنا په خواب وینم دی نه وي
معبر مې خواب تعبیر د ز لیخا کا
مې که هر څوي ترخه خوا په يې هم شته
بعد لا د وصالت خوا په پیدا کا
د شهید کفن هم بس خپل شهادت دی
له مې خواره څوک طلب زهد تقوی کا
د غمزې شهید عاشق همیشه ژوي
مرده دل طلب دوا د مسیحا کا

(۲۸) ابرویی به صدیق هیڅ پرې ضایع نه کړم
په منت که خضر را آب بقا کا

که دخلقو په تهمت موند لی یار ما
په تندی دی قبول کړی په بار بارما
که ترسا وا یی وساته عیب څه دی
چې په غاړه کړ دا ستاز لفې زنا ر ما

PROPERTY OF ACKU 2312

ستاد در خارو خس کل را ته گلزار شی

شه تردا لیدلی نه دی بل گلزا ر ما

چا یې وا خیسته نا مه را ته په ژبه

ستا د ۆد بر ا بر کله کـړ چنا ر ما

عا شقی په دا ژوندون ځکر خو نی ده

سخت تردا لیدلی نه دی بل روزگار ما

ما به هم له غمه ځان په یوه لور کړ

که په لو ر ې د خلاصی لیدلی لا ر ما

دریغه دا ځله تړې روغ سلامت خلاص شوای

نو م په خو له دمینې یاد مکړه دو بار ما

لا هغه مزه مې اوس گرځی په خو له کې

چې ځیې شلی (دی) دیار لب ورخسار ما

(۲۹) دصدیق ار مان می درست و یوست له د له

دیاری په و عـد ه وا ستـاوه ر یما ر ما

د سبا را تله ځـر گند مخ د آفتاب کا

سر به پور ته د مرگی اوده له خو اب کا

غنیمت فرصت یو د م شی و دا نا ته

شسته مخ الوده گرد د ستر گو آب کا

د جهان لـه با غه د ا حا صل سبا و ړی

چې شیشې ډکې په عطرو په گلاب کا

زیست له خلقه په جهان تـر نمر بکاره وی

خوب تر کو مه په سینه دا ور کباب کا

زړه ټول تمام په عیش و نشاط هیڅ دی

په چمن را تله د گل پا به رکاب کا

آسوده عاشـق له غمه د محشـر شو

هر هوښیار حساب پخوا تر خپل حساب کا

(۳۰) بیداری سړی سحر کا ندی صدیقه !

لکه سپی غافل ، په شپه وینی سبا خواب کا

تل طلب د آسا یش غفلت ر بتیا کا

تلونی زر په د غه لار سر په هوا کا

په طلب مقصد موندله نه شی مقیم دی

ساکنا ن حصول د لر ې مد عا کا

اندیښنه له مرګه ډیره نا دا نی ده

ځان په خواسړی تر مرګ د مرګ اشنا کا

د حیات په بستر خوب هم د هغووی

چې خپل ځان فنا پخوا تر لا فنا کا

تر قیا مته به هـر گز پـه کښته نه شی

څوک چې سر پور ته د صبر په عصا کا

د ضرورحا جت طلب کړه له مجیبه

بې زحمته طبیب کوم د چا د وا کا

(۳۱) په منت د کا تبین او سه صد یقه
چې داخل دی د خطا په ځای عطا کا

را بکاره شو نن هغه پری رخسار بیا
چې په دین ودل مې اوس کا ندی نا تار بیا

په یوه دیدن یې هر څه له ما یووړل
اوس له خیا له را ته نه کوری دو بار بیا

دما ئې په تیغ مې غوښ د ننه زړه کا
دآ شتی په تار مې وګنډی پر هار بیا

چې هجرا ن زما په زړه کې وښخ کړی
دوصا ل طبیب مې وکړ بن هغه خار بیا

خپل وژ لی چې شمیرې چا ته ما یاد کړه
چیرې نه له ځما ره و با سې ما خوار بیا

په خدا دې چې بو سه نن وما را کړه
دا خو هین زه توا نګر کړم تا نیستګار بیا

(۳۲) بس کړه دا چې صدیق ستا ستر گو ملنګ کړ
نو ر به څه کا د د نیا پـه سخ ر و ز گار بیا

په چمن چې سرو قد ه خوښ خرام کا
د قمری غا ړې ته طوق خط دجام کا
تر لیلی پرې مینه ز یا ته یوپه سل کړم
وحشی یارچې ما مجنون و ته خپل رام کا
عشق دښمن رښتیازما د لب په کام دی
صبر کله څوك د شونډو په سلام کا
مګر نـه یم د حـرم آ هو د لبر ه !
چې دې تیغ او به په ځان زما حرام کا
وا ړه ویښ د مغز ي دي ز ما گو ر ه
چې شکار ه یې د اشفق په صبح و شام کا
همیشه په نوش کې نیش دزمانې دی
بعد ستاو صال ر ښتیا ختم تما م کا

(۳۳) لب دشکر په تسبیح دصدیق ښوري
چې د لږ عمر خوښی پرې مسند ا م کا
چې خندارا ته په ډ که خو له د لدار کا
په بریښنا دغاښو مات در شهو ار کا
بیا ها له به یې تشبیه دیارد لب کړم
که پیداچیرته یمن لعل آ بدا ر کا
تر قامت یې سر و کله ر سید ی شی
دجها ن طعن د زر کې په ر فتا ر کا

غزا له يې له هيبته په کوهسار شی
چې ورپورته ستر گې ډکې په خما ر کا
په بل چا يې لاصرفه لا يې زړه سوی وی (۱)
دزا هد دزړه په وړه هرگورنا تا ر کا
په ديدن يې د تقوا تو بنه و لجه وړې
چې گذر چيرې په کوی د پر هيز گار کا
(۳۳) فيض بخش هغه قدم گډه صد يقه !
چې يې تله په لوردخاورولا له زار کا
چې دماغ کبر نگارنه کا نورخه کا
همیشه يې په ماخوارنه کا نورخه کا
څو وصال يې روزي نه وي خوارعاشق دی
چې دغم سره روزگارنه کا نورخه کا
چې نادان طبيب يې داغ بې ځايه کيږدی
که په زور ناره بيمار نه کا نورخه کا
د بها ر زيری چې و شی په بابلو
چې ديدن ته يې تلوارنه کا نورخه کا
چې ديار له لو ريدسم جواب پرې راشی
په عاشق منت ريبارنه کا نو ر خه کا

---

(۱) اصل: په بل چا يې لاسرفه لا يې زړه شوی و ی .

که اسرار لکه منصور دچا شکاره شی
عالمان چې يې په دارنه کا نورخه کا
چې باران يې د حمل په ابتدا وي
باغ وراغ واړه گلزارنه کا نورخه کا
لور په لوروا ړه بهاردی چې يې گورې
خوار تو تی چې پرې چغارنه کا نورخه کا
که شيوه جونه په زلفو په وربل کا
چې ځوانان يې په دستارنه کا نورخه کا
معشوقه چې سرطلب کا له عاشقه
خوارخسته عاشق يې زارنه کا نورخه کا

(۳۵) د بل څيزمحبت نه لري په زړه کې
چې صديق مينه په يارنه کا نورخه کا

بس د خپل نفس جرس دی چې پيام کا
عمر تله لکه او به علی الدوام کا
د ځوانی چارې سپارل په پيری سکړه
په تياره تللی په لار سبا آرام کا
تيره ډير تر تيره برق درو مه فنا ته
د غمزې شهيد ژوند ون حاصل مدام کا
غم شادي دواړه پيوست سره را دروسی
خوک به خه رنگ جدائی د صبح شام کا

سپین و یښته د مرګی لار سپینه ښکاره کړه
تګ په هر رهبر و پسی ر هرو مدا م کا
په ژوندون کی نشانه درسته د مرګ ده
تله تر کومه پوري څوك په سر د بام کا

(۳۶) د صدیق آب حیات او به هیڅ نه دی
چې حاصل عمر د خضر غم تمام کا

بنا یسته کښلی تر ګل دیدن نګار را
آ شفته زړه تر بلبل په بنه ګلـ زار را
چنګ و نـی می و ساقـی سبـزه د لبره
خدایه ته یې په خپل فضل و ما خوار را
لکه غر چې هرګز ښکته پورته نه شـی
زړه په عشق کې د آشنا هسې قرار را
که دوران سې خوځوی د دار و سرتـه
د منصور غوندې د یدار په سر د دار را
چې بـل غـم بی محبته په کې نه وی
زړه زما سوی سوخته د عشق په نار را
په فرقت د ځان خو بی هومره په دا کړم
د یار خیال وما دایم بوسه کنار را

(۳۷) ته په عشق کې تعلیم شه کړی ما صدیق ته
تـل په کار د محبت زړه استوار را

ر و ښنا یې د آ ینې غـم د غبا ر کـا
دخزان اندیښنه تل سبزه بها ر کـا

د ز اهـد په زهد کـله نا م بلند شو
نا سور مینه منصور پـه سر د دا ر کا

چې جراح یې چیرته سر کیږدی ما تیږي
او س ز ما له نبضه ډیر نشتر آزا ر کـا

احتیاج د روح پـه امر کې د رب و ی
مصو ر څه تصو یر نقش په د یوا ر کـا

بینایی د زړه په کا ر ده ، نه د ستر گو
بعد و صل د یا ر خیال قرب جوا ر کـا

به غفلت دې د ژوندون هجرت با قی شی
خپل قسمت گردون په بدو ستمگار کـا

(۳۸) په زړه یاد یې دوسته نه بو یه صد یقه
آه رښتیا د آ ینې په مخ غبار کـا

درد پـه زړه د محبت سلیم کمال را
عشق په مخ د ښایسته کښلی جمال را

چې مې سر ترې پورته نه شی تر قیامته
سجده گا محراب د ورځیو په شنه خال را

چې یې سود لهستر گو ستر گې د غزال کړم
یاد په زړه لکه مجنون د لیلا خیال را

غم په‌عشق کې ستا دځان ترغرونو ډېرشو

زړه د ځان له غمه خلاص بې پروبال را

چې بې تا ذکر، بل یاد و ما ته نه کا

وحدتی تو تی گویا بې قیل و قال را

د همت په سنګ به مات واړه دندان کړم

خالی اوس بې غمه زړه نورو ظلال را

(۳۹) اوس خو هرچې ده، تیریږي صدیق گورم

ساقی جام آخر د سیو ما لا سال را

د چمن زیب و زینت آرایش څوک کا

په زینت و آرایش فرمایش څوک کا

د ظاهر ستر گې جدا، باطن جدا دی

په نظر کې د نظر نمایش څوک کا

بی دلبره هیڅ په هیڅ کی لیدی نه شی

ویښ په ویښ سره خبرشی خواهش څوک کا

عشق ترما سوی سوخته دی زه تر عشقه

اور په اور سوی چا نه دی تا بش څوک کا

(۴۰) عشق صدیق ته په تمام جهان شو

په مجنون کې د مجنون جوابش څوک کا

دصبا را تله پیدا خندا د یار کا

دز خمی خاطر گنډل دز لفو تار کا

د قیامت رښتیا قیام ښکلتو دیار دی
خاروخس خزان چمن دلا له زار کا

بدوچا ته پیښ د شو په طمع مشه
د یو سف سپر اول غم په بهار کا

د پرکار له قیده هیڅوک بیرون نه دی
څوک به تیر له خپله کامه لږ فتار کا

دغو نچې خندا رښتیا واړه ژ ړا شی
په هوس به مینه کوم سړی هوښیا رکا

(۱۳) ستا غمو نه د صد یق په حسا ب نه د ی
کله څو ک به د دا سان ریګو نه شمار کا

د لـر بـا ! ز لفـې عنبـر ستا
څو ک په حا ل نه دی خبر ستا

چې په حا ل دې خبر دا ر و ی
هغـو د ی نیـو لـی د ر ستـا

غم یې نشته پر ې ښا د ی شو ه
په هـر چـا چې شـو نظـر ستا

چې ښا د من د ې په و صا ل د ی
همیشه د ی پـر ې ا ختـر ستا

تـر جنتـه ډ یـر تیـر ی کـا
په کو څـه چې کـړ م گذ ر ستا

سر تر پا یه درست هنر یې

عیب نشته بې هنر ستا

خلاص به شوکت تري سلامت وی؟

چې دوه ستر ګې دی لښکر ستا

ته چې تل هو سره جفا کړې

و فا خوی نه دی مګر ستا

څه کړم ، چاوته فریاد کړم

چې جفا و ینم اکثر ستا

زه خو وصل له تا غواړم

هم په بحر هم په بر ستا

(۳۲) خوار صدیق ګنه تو تی شو

ورته بو یه لب شکر ستا

خپل قسمت ستر ګې دستنې په دنیا ل کا

چې قبله یې د نظر مزی امال کا

هو نظر کا ته په ملک دپل لیده شی

زړه یې دیر سوری تر ستر ګود غربال کا

گرد دعشق له کویه ستا کیمیا اثر دی

سر هغه دی چې یې ستا په کوی پا یمال کا

له نادانه هیڅ هوښیار ګیله مندنه وی

کله زار مجنون له سنګه د اطفال کا

طـريقـت د آ ز ا د ه هميشـه د ا د ی

له خزا نه سروې څر نگ فا ر غبا ل کا

(۳۳) د آسما ن په نو ش و نيش صد يق خبر يم

چې بلا لا ند ې تـر سيو ر ی د ا قبال کا

د صبا نسيم چې سين په کلش کا

باغ وراغ واړه رضا په شگفتن کا

گل گلا ب سمن خو بی د نورو گلو

ډير ثنا صفت به کوم لکهسو سن کا

تور بورا سين په گلو دی ليده شی

خپله سينه يې سينه د گل وطن کا

په هزار ژبه که وا يی هزا ره د ی

برا بر يی ثنا کله سبر هن کا

په د يدن به د هغو ستر گې خو ږې شی

چې نر گس غوندې بيرون سر تر کفن کا

د صور ت مثا ل يې شمع نورا نی ده

د فا نوس جامه يې هين پيرهن کـا

عا شقان تر پتنگا نو ډير تيری د ی

چې فنا خپله هستی په تا يکتن کا (۱)

---

۱ - په اصل کې (... پتا لکن کا) دی.

چې يې شا کړه وخپل ځان ته لکه ستر گو
هم هغه به دښه يار کښلی د يدن کا

(۴۴) دصديق د بخت مدد رښتينی دا دی
که کوځه يې دخپل يار مولا موطن کا

دصفا قدم دخم د تندی خار کـا
هميشه له آيينې نشتر آزار کا

قا فله ددرانه خوب په باردرنه شوه
د فرهاد په تيشه تل نا له کوهسار کا

ازاده دعشق په لار بيخوا دروسی
گنج ترپښو لاندی درانه دد نيا دار کا

در د په ډيره عاشقان تللی دی وگور ته
گل په دا چمن پيدا سينه داغدار کا

نگهبان د کښلی مخ په مخ داخط شو
رهزنی دزړه ځښتن دلوی حصار کا

دگريز په پښو آ هو په زمکه تښتی
چې شوخی د يار دسترگو نيت دښکار کا

دجهان خاوره خميږ آب حيات کړه
بل به کوم يولکه زه هسی خاکسار کا

(۴۵) چې صديق ته رنگ دز لفوستامدد شو
صد قه به يې ترحرف عنبر عطار کا

چې ګرد بادیې د دوران افسر په‌سر کا
بیا یې زرله توروخاورو سره سر کا
چې هوا یې د آسمان په پورته یو سی
بیا یې څه‌رنګ په‌هوا زیروزبر کا
عاقبت هغه خو له‌ډکه کاپه خاورو
پرورده یې‌چې په شهدوپه شکر کا
چې په شیرو په شکرو پرورده شی
هغه مات د نیلګون په غضنفر کا
نام نشان به‌دهیڅا د لته پری‌نږدی
چرا ګا یې په قبرونو ګاو وخر کا
مګر ته‌نسه یې خبر له دې احواله
زمانه په زمانیو څه حسر کا
سیاه روی به عاقبت دروسی عقبی ته
څوك چې مینه د دنیا په‌سیم وزر کا
د دوران په ورکول نادان خوښیږی
دانا کله دسفله په‌داد باور کا
چې او به یې نصیبه نه‌وی‌څوك‌څه شی
په‌طلب که ستړی‌ځان لکه سکندر کا

(۳۶) په طلب‌د اشنا تل گرزه صدیقه !
گوندې وی‌چې همای‌ځان در برابر کا

څوك به څه زخمو نه شمار د زړه زما كا
په حساب به څوك مو جو نه د دريا كا
د شبنم په دود يې ځای شی د ننر ستر گه
چې نظر په هغه پكلی سخ ز يبا كا
د تسهو گرزول جو ړ ريگ ز و ا ن د ی
څوك به څه ثنا شماره په ز ړه زما كا
په كا ته په خند ا زړ ونه د جهان وړې
په هوس به ستا څوك څه رنگ تما شا كا
د هو سيو سو ا د وا خيست شو له ستر گو
چې نظر مجنو ن په ستر گو د ليلا كا
د سيلاب جلب ربشتيا دی پخپل واك كې
په و عد ه به څو ك د پكليو تقا ضا كا
مگر خيا ل د يا ر ر هبر شی لكه خضر
او كه نه تو به څوك څه رنگ له صحبا كا

(۳۷) بلبلا نو ته چمن پر يږ د ه صد يڅه !
څوك به څه د هسې خلك مدا را كا

نشته هسې زړه چې په سخ نه دی مينه دا رستا
پكلی تر يوسف يې درست جها ن دی خريدارستا
سخ د هغې خو لې دی چې له تا به گفتگوی كا
سخ د هغو ستر گو چې په ځير گو ړې د يدا ر ستا

څار دې تررا تلو شم په خندا ، خندا را درومه
ډېر مښت را باندې درا تلو دې په بار بار ستا

هیڅ پرې نه پوهیږم چې وخه ته یې تشبیه کړم
زلفې دي که مار دي که سنبل دي د کوهسارستا

(۴۸) دردد ی که صحت دی چې صدیق پرې مبتلا شو
پرخه په ګلزار ده که خولې دي په ګلزارستا

چې بې شکلې مخه څوك را ته مذکور کا
بیهو ده خلك په ما ستم ضرور کا

د خپل یار ستر ګو مې صبر له زړه یووړ
دا بې صبره زړه به څوك زما صبور کا

په هغو ستر ګو به خوب کله ور د رو مې
چې دیار شکلې قامت په کې مسطور کا

هم هغه به وي زړه صبر کا د یا ره
چې له ستر ګو نه جدا د ستر ګو نور کا

بې له شو شکلیو د لبرو نو ر په خدا یږو
که مې زړه سینه په حورو په قصور کا

په امید یې دو فا هو سره جفا وړم
مزدوري سو مې هغه چې ځان مزور کا

د وصال و صبحدم ته په امید شی
د هجران شپه (۱) چې تیره په مهجور کا

---

(۱) په اصل کې «شپه» هم لوستل کیږی .

په ږغ جدا یې کاسه شی له یاره
څوك به سري لمبې قبولې د تنور کا
زه به هم د هر نا صح نصیحت و اخلم
کشکې روغ د لیونی و یل منظور کا
شیخه ! ته زهدو تقوی کړه زه به سی څښم
هر بنده به خپل عمل په خپل د ستور کا

(۹۳) د دنیا په مخ ژوندي څه دی په خدایږو
د صدیق په غم ژړا اهل قبور کا

په هر څه کې بکلی مخ را ته نما کا
ربوده خاطر له ما نه دلدار کا
که یې ستر گې د یقین ور ته دي گوره
گه په زړه کې مخ څرگند ، گاه په قبا کا
زړه یې درست را څخه یوړ ، ما سره دی
هم له ما سره میشته هم په صحرا کا
که د خور و پیدا یې مت را څر گند نه و
څه جلوه په هغه ځای د لبر زما کا
په هر زړه چې گذر کا زړه او به کیږی
شرم د یر له خپله شرمه ، له حیا کا
په یقین زما هر گوره لوی در یاب دی
د سراب د ریاب نمود گله بقا کا

لکه نـمر څـر ګنـد ه لار د حقیقت شو ه
پـه د الار منزل د و راندې رهـنما کـا
یك تنها بې پـر و با لـه از اد در ومـی
غر هـمت را تـه تې سـیوی ر د همـا کا

(۵۰) فراغت صدیق په عشق کې کله مومم
څو قبله شته پرې سجو د قبله نما کا

که شکـاره پـه مخ عنـبرا فشان ګیسو کا
پـه جهـان بـه قـدر کم د مشکبو کـا
لـکـه جام د جم جـهان بـه په کې ګـوري
چې نـظر د یار پـه خال او پـه ابـرو کـا
پـه طـلب سـتا د دیـدن همیـشه ګـرزي
په هر ځای کې چې قمري ناره کو کو کا
نه خوښی دهـغه د رنګ نـه تـمام عـمـر
چـې د لبر مې درست لـه ځانه همزانو کا

(۵۱) ملا ئك خبر دار هیڅ نه دي له حاله
چې صدیق جواب له یارهرو برو کا

چې بې خدا په خوك د زړه سینه په چا کا
سـرا سـر بـه لـکه زه هـسې خـطـا کـا
حـقیقت بـه د سـجـا ز پـه ژ بـه و ا یـم
هـر سړی د ې خـه خو غوږ په دا وینا کا

د رقیب تر نیکی د اښه را شکار یږي
که هزار ځله دلبر جور و جفا کا
دلیلی نامه که اخلی پرې به ښا یی
که مجنون غوندې په خلك ځان رسوا کا
چې په نه دیدن یې هسې ځلیلا ند یم
په لیدو مې به زړه لاپسې بلا کا
مگرخدای زما آزار د یار خوښی کړه
څو چې زه پری زهیږم هغه لا کا
دو صال قدر هجران را ته ښکاره کا
د خوږو قدر ربښتیا ترخه پیدا کا
که هزار ځله یار بدکا په داځه شی
زړه مې بیاد یارو لور ته تمنا کا
د ین دنیا که صدقه کړم ځنی لږ ده
خدای د پ ماو ته سود منه دا سودا کا
(۵۳) وصدیق ته هسې ښکلی ښکاره نه دی
چې بې تا ما ته دزړه مینه په چا کا
په هر زړه ویل اثر د دل افګار کا
بوی نسیم ساده ګلونه دګلزار کا
نندا ره مې کړه په پته خبر نه و م
آینه مې دګوهر په زړه زنګار کا

خیانت په پته کړه ـ خبر جهان شو
غل په شهه نیولی ورځ تل په بازار کا
ساد عقل په فریب مستی ته شا کړه
چې خبر شوم محتسب حد په هوښیار کا
د لا له په خون (۱) پرواد بهار نشته
کوم قدم به پیر زوستا په سا رفتار کا
بې ځمره سروې بار رښتیا د زړه وی
دو د لی سړی رښتیا د کار بیکار کا
په ژړا سې د ې زړه تش کړم لاحیران شوم
مینه بنده ژبه په لو ی لنگر خو نخوار کا
دز ړو نصیحت ځوان سعاد تمند وړی
تل هوښیار آسان کارو نه ځو د شوار کا

(۵۳) سینې اور په زړه کې اېښی د صدیق دی
د مغز و تا و یې اور پـو ړې پـه د ستا ر کا
په او ل د آ شنا یی چې بنیا د کا
هم هغه یا له هجرا نه ډیر فریا د کا
دوصال خوا ږه چې و خوری یو په سله
د هجران تلخی یې هو مره ز ړه ناشاد کا
ځوچې وصل د عا شق په خاطر گر زی
زما نه ور ته غمو نه هومره زیا د کا

---

۱ ـ د (خون) پر ځای (جوش یا خوښ) هم لوستل کیږی .

به یاران چې یو تر بل سره جا روی
زمانه به یې څه زړه بل هیوا د کا
چې خپل مراد ځینې هیڅ موندلی نه دی
دا ګردون به څه پیره زما په مراد کا
په ارمان ارمان جدا یم له یار ا نو
هی تو به دوران مې لا پسې احداد کا
چې راضی یې و مردن ته د خپل ځان کړم
واړه مینه په ما چارې د فر ها د کا
هم هغه خلک و ما ته لیو نی د ی
چې یې مینې را ته بل حرف ارشاد کا
(۳۵) تر و صال یې لا خو شی ځینې یوا مو می
چې صدیق په زړه کې خیا ل د آشنا یاد کا
داغ په زړه د محبت درد من دوا کا
پرځه تل خو بی د ګل په مخ پیدا کا
درد مې ستا د محبت په درد صحت شی
پوښه داغ طلب د څه پهه په ما کا
داستاد په تربیت شاګرد استاد شی
مجنون یاد خلک ترعشق پورې زما کا
دزړو پـه نصیحت زاړه ځـــوانیږی
تربیت د کودك پهرنادا ن دانا کـــا

دردبه زړه دننه تل دعاشق دود وی

چې پرهار غوندې په وآزه خوله خندا کا

ستا دعشق زړه رښتیا ترنه رزیا تیږ ی

دطاعت تررتبې عشق پورته دعوا کا

دچمن په لوردې تله هیڅ کرم دی

(۵۵) چې دې خاورې د تلې صدیق تو تیا کا

لا به کله هغه مخ دلبر نما کا

چې یې زړه زما دیدنو ته بلا کا

په امیدې دوصال دزړه قرار ځی

خوب له ستر گو دې آرام له ما جدا کا

ترهغه ټاصد به ځار ځان وجهان کړ م

چې په مازیږی دراغلو د آشنا کا

دهغه آشنا منت را باندې باردی

چې پیغام را ته پهځ به دصبا کـــا

په رښتیا یې هم هغه دین ومذهب شی

چې مجنون ته هوك خبره دلیلا کا

چې گذر یې دنسیم غوندې پرې و شی

رنگارنگ غونچې گلونه چمن وا کا

چې دیار د تلی خاوری هی صدیقه !

(۵۶) هم هغه جهان دې ستر گو ته تو تیا کا

* * *

دخپل نس په لاس جلب واړه مردان کا

د نفس ذکر په شمار اهل عرفان کا

د نفس په تله را تله عمر کمیږی

لوړ ژور کأ لی په مثل همو ارسوهان کا

عمر لاړ په سخت روزګار نرم پری نه شو

لطافت دژبې کوم حاصل د ندان کا

په طلب ضایع آبرو د مطلب مکړه

په منت به خوک قبول آب حیوان کا

کله لږ منل د نفس د پرشی صدیق ته

(۵۷) یو بخری په خنه ګله کی اور تو فان کا

* * *

چې عیبونه د جهان واړه تر شا کا

هم هغه به د دلبرې تماشا کا

په یوه دیدن اندوه له زړه نه یوسی

د مدد هقد مشکل واړه په شا کا

ترصفت به یې دخال رسیدی نه شی

عطارد که په فلک پورته انشا کا

تر یو سفه یو په سله ښا یسته یې

نور به خوک په خپل هما یښت د زړه نشا کا

(۵۸) د حیوان چشمه ده خو له دیار صدیقه !

خال یې خضر شو- پیا له به د رخښا کا

چې په درست تومن اوځاردی یار زما
ځکه د یر د ز ړه پکا ر دی یا ر ز ما
د بها ر گلو نه ده و ته تسلیم دي
چې بهتر تر هر گلزا ر دی یا ر زما
په یوه دیدن یې زه پا دشا ه دوخت کړم
دخپل داد کله په شمار دی یار زما
له دې هسې یا ره صبرزه په څه کړم
چې په خوی څه نیکو کار دی یارزما
دجهان غم یې و ما ته دی سپا ر لی
نن له غمه درست اوز گار دی یار زما
په ما نې ما نې مې مرگ و ته نژدې کا
په ز ړ ه هو مره ستمکار دی یا ر زما
زار به زه له هسې یا ره کړم و چا ته
چې یو څه رنگ نا قرار دی یا ر زما
په ژړا یې دزړه سوی کله په ماشی
په ز ړه هومره سنگیخا ر دی یا ر ز ما
(۹۵) زه صدیق ور با ندې ښه چې عند لیت یم
چې په مخ تما م گلزا ر د ی یا ر زما
* * *
ستر گې ستاواړه پخپله خپل گفتا ر کا
بیخو دی رښتیا څرگنده تل بیمار کا

رزق جمله اهل نظر په نظر گوري

روزي ده (۱) د آيني روزی د يد ار کا

سجده گاه يې د آسمان خاوره د پښومی

منع خوب چې څوك له ستر گو ،زړه بيدار کا

چې دې خيال د سود ا هيڅ نشته په سر کې

يوسف څه شی که تل سير په بازار کا

مرده دل په حساب کله دژوندی دی

تل په سر باغبان د گل خاورو د يوار کا

عقل ، هوښ، صبر مجنون ته په خس گران دی

غم نادان په ناد انی مل د هوښيار کا

(۶۰) د منصور په سرد دار و صال لږده شی

د بهار سير صد يق په سر د خار شی

ر به ته د عشق په کار کې محبت را

مهرو مينه محبت په ډ ير همت را

غير فکر مې بير ن کړ ه له خا طر ه

درست همت وما د عشق په منز لت را

چې ډوڅو ورڅې صفت د مين و کړ م

په دنيا کې مر گه ! هو مره ته مهلت را

نور اعضا مې مقا بل دخپل خدمت کړه

د ا خا مه ژ به لا يقه د صفت را

---

۱ - روزی ده = روزی ور کوونکی

چې په هرلوری نظر کړم آشنا وینم
په باطن کې رڼا نور د معرفت را
هم هغه چې یې نجات شی په دارین
او س و ما هغه ناصحه ! نصحت را
چې بیخوده دیوا نه شم په نوشل یې
ساقی ! هسې پیاله ته پر برکت را
چې مې بل گوري ویار ته زسامرگ وي
په دا کار کې ر به زړه ډیر په غیرت را
(۶۱) محبت د آشنا زړه د صدیق گوری
نور په شناخت د محبت زړه په صحبت را
* * *
که له ما سره جفا هغه صنم کا
پر ې راضی یم که یې تل له عمره سم کا
په دا هم زه له نا کامه وایم لږ دی
چې د شکلیو عمر خدای له خضره سم کا
تر تو تیا یې لا تیری گنهم باور کړه
که آشنا را پیر زو خاوره د قدم کا
که وفا راځخه غوا ړې سر مې پرې کړه
کا تب خط ښه کښی هغه چې قط قلم کا
په گو گل کې مې زړه درست پسې خم خم شی
چې صبا یې په بار خزز لفې خم خم کا

ما وې زه يې نن مذکور دخط وخال کړم

دامذکور يې کور ، مهلت ، کلی ، هر چم کا

لکه زه يې نن اخته دعشق په غم کړم

خدای دی درست جهان اخته په هسې غم کا

په هر دم کې راسره يې خدای دې وينی

دم مې مه وه که جدا دې له مادم کا

(٦٢) يو تهمت دهرنا کمې بل جدايی شوه

دې برگردون په صديق لا هسې ستم کا

***

ليونی هو بيا ر به هيڅرې سازنه کا

زاغ په باغ کې د بلبلې آواز نه کا

دزاهد له ميخواری سره زيست نشته

شيشه کانې په قربت کې دمساز نه کا

په نزول د بلا صبر خا موشی کړه

غشی خلاص را تله وژی وته بازنه کا

په خندا دزرکې کل حاصل د بازوي

پته خوله طلب د زرکې شهباز نه کا

غم رښتيا دی په بنادمن خاطر نزول شی

خنده رو يه زمانه سر فراز نه کا

داستا د په لاس پر کار بې قیده نه وي
تیر سړی مطلب د زړه تر انداز نه کا

(۶۳) د کریم کرم هر لور په صدیق ډیر دی
قصر مینه د محمود په ایاز نه کا

* * *

همیشه په کور، په کلی، په صحرا
د مجنـو ن نا ره همه لیلا لیـلا
گوره څو مدت هغه تر دا تیر یږي
د فرهاد په بیستون کې شته صدا
واړه اور د محبت دی په هر څه کې
که خندا وي که ژړا په وا و یلا
تر تو تیا را ته تیری دی زه پوهیږم
که یا ر خا و ره د تلی را کا د پا
د همای تر سیوری څه را څرگند یږي
که سایه و کا د استا زلفې په سـا

(۶۴) طبیبان په هر بلا د رنځ علاج کـا
د صدیق د رنځ پرهـر نه شی د وا
ستا خرام آرام له ما آتش عنان کا
ډیر حجاب له آینې آب روان کـا
نور دې لمر جاروا ته نه کا بې زوا له
څوك بهڅو قرنه قرین په داخا کدان کا

خریدار ته هیڅ نقصان ملاحظه نه کا
څوك به څه متاع فروخت په رایگان کا
سزاوار دخندا څه‌چې سره اوسوین دی
زندانی گوره څو فخر په زندان کا
(٦٥) لکه نوې میاشت عزیز به‌وي صدیقه!
هر سړی چې پیروی د پاك قرآن کا
په را تله دخط شکست بنا یست دیار کا
دخزان را تله تا لا تمام بهار کا
د څه حسن شان رښتیا د مسافروي
دمنزل راهرو په تلو باندې تلوار کا
چې یې‌وړه د ښو له سیوری تل وه
خطهغه نازنین مخ هسې داغدار کا
هسې تور لکه تورمشك تم معطردی
هرو یښته ته یې تعظیم بنفشه زار کا
د سیوی سینه رښتیا څنې خا لی شی
چه بازار ته جوړه لار درشهوار کا
لو ړزور هموار تردا په‌هور ته نشته
چې قدم سیلاب پر سمه خپل رفتار کا
د لحد خښتې کودی به‌مې دخم شی
چې مې عمر تیر د میو په خما رکا
(٦٦) د صدیق دعمر تله‌څرگند ترنمردی
لکه برق هسې را تله تله د بهار کا

مخ چې نهر غوندې صبا دلبر ښکاره کا
د غونچې پر ده حجاب په مخ پاره کا
د چمن گوښه خالی ده له فرحته
کوم هوښیار به د غمجنو ننداره کا
د غمجنو آشنا یې حاصل د غم دی
څوک به ښاد خاطر د غم په اجاره کا
د بلبلو ژړا گوره په خزان کې
نا قرار اوده په خوب کې په ناره کا
دقضا په تیغ هر چادی گردن ایښی
زور رور ته یې تسلیمه څوک چاره کا
چې ارباب د هدایت په مسند کښینی
د اندوه ورځ به فرح یې شماره کا
پرورده (یې) دحنظل په شیر جهان دی
وا یه مکر د گردون په گهواره کا
د تو تیا اثر به هیڅ تري پیدا نه شی
که سیده په ستر گو څوک سنگ خاره کا
(۶۷) آینده صدیق خیریت له خدایه غواړی
څه به غم د تللی عمر دوباره کا

* * *

څوک به عمر تللی بیا رته وسارا کا
څوک به څو ته ژوندون په دا دنیا کا

دخوانی قد رخرگند درست په پیری شی
دپرون هوس، ارمان نن خه وفا کا
طبیعت د سفلـه عمـن د آسمان دی
ا خلی وا رپه وا ر هغه چې و مارا کا
د احسان لاس به کوتاه تل د دچمن وی
فلک کوم گرد ش دچا په مدعا کا
د آرمان داغ به په زړه کې د بلبل وی
با د په گل چې د چمن گـذر صبا کا
(٦٨) په هجران کې صد یق لار دوصال گورم
د یوسف را تله قسمت یعقوب ته بیا کا

***

تاب دزلفودې سنبل په څره بیتاب کا
غر و مخ تـه پـر ده ابر د حجاب کا
ستا ترلعلو لبو هیڅ لعل و مرجان شی
صات قیمت غا بـو نه ستا در نا یاب کا
تور ه شپه ر ښکیا ر نا کا په کور شمع
درست جهان ر نا د شوې مخ د مهتاب کا
د هوښیا ر نظر د عمر په ډیر تله شی
تله د عمر د ډیر تر برقه لا شتاب کا

ناخدای جهاز په روی د دریاب بیا یی

درطلب غواص په تحت د دریاب کا

(٦٩) په یوه کې ځای د بل حرف صوت نشته

خپل استاد صدیق ته دا امر کتاب کا

ته چې دا لب و دندان لرې ز یبا

بایسته درو مر جـــان لـــرې زیبا

په کا ته دې آینه تمام گلزار شی

چې عجب مخ تر بوستان لرې زیبا

دادی مخ پکاره دزلفو تر حلقه شو

که په چاه میر کنعان لرې زیبا

درست جهان کا ته هم ستا کا زدی په ستر گو

پټ څرگند گوری چشمان لرې زیبا

(٧٠) که تمام خلك ته این وان زیبا دی

ته صدیق ته ځان چندان لرې زیبا

تشنه لب مې د اسرار شراب سیراب کا

د گوهرو مومی گنج چې ځان خراب کا

هیڅ به ځای دخاموشی په نقطه نه شی

د خپل یاد په کور کې وا عاقل کتاب کا

بو یه صاف کړې زړه دخپل زړه په پرده کی

زنده دل کله په ځان د راحت خواب کا

د هوا په ترك ریښتیا واصل دیـــار شی

په پریښو هوا دځان حساب در یاب کـــا

د گوهر د کان ریښتیا ابر نیسان دی

درست لو گـی پیدا بخـار تمام سحاب کـــا

دنا دان خندا د عشق په ابتدا شی

میده ما لگه خلق فرش د کباب کا (۱)

خبر دار چې داخر عمر په کار وی

هم هغه اول دخول دفتر حساب کا

دیرینه دولت ریښتیا تر پیری یهه دی

څه خویښی یه څوك په عهد شباب کا (۲)

(۷۱) په معنی یه یې هوښیار پوه شی صدیقه !

بوی ترگل اول دانه بوی د گلاب کا

اندیښنه له سینده کله سپکبار کا

خس موجو نه د دریاب زر په کنار کا

د نیکانو په صحبت بدا ن رسوا شی

ترخه ډیرخواږه څرگند په شکر بار کا

د بدانو ویل هیڅ را ته بد نـــه وی

څه پروا مړی د زخم په آزار کا

---

(۱) دغه اوور پښې د ده بیتو نه په اصل کې د (۷۸) غزل په پای کې راغلی دی.

(۲) په اصل کی د یهه په ځای یقرر اغلی دی.

غشي زينګه لينده نخښې ته‌ژر ښکې

د منصور وصال نژدې پرسرد دار کا

په‌خدمت ولاړ اسمان درست د هغودی

شکسته چې خپل ګردن دور ترزنار کا

چې او به دشرم نه لري په ستر ګو

زرځرګند تر پردې‌خان‌خپل شرمسار کا

آه له درده دصد یق په سحر ګو ره

(۷۲) په چمن لاله ځرګند سینه داغدار کا

* * *

روغ هو ښیار نګاه دیار مې دیوانه کا

کا ته مخ آینه ستا نګار خانه کا

د لیلا ستر ګې جنون ښخښې مجنون ته

رندا نه مینه رښتیا په رندانـه کـا

همیشه له‌ما سره ـ له ما جدا وی

خیال ز ما دلبر و ما ته همخانه کا

لب مې هیڅري پې لبو د یار نه وی

یوه څښم سا قی را بله پیمانه کا

زړه مې ورک په کې طلب کا نه یې موسی

مشا طه یې زلفې څوپه مخ شانه کا

پریشانی طلب ربتقیاد جمعیت شوه

د دانې طلب نا دان په ویرا نه کا

برهمن غوندې صنم ته په سجود یم

محبت کعبه و ما ته بتخانـه کـا

دمطرب صنعت به هیڅ د او از نه وړی

څوك چې غوږاوس د بلبل په ترانه کا

لکه گرد تر عرش دپاسه به مقیم شی

(۷۳) که دلبر دصد یق سر په آستا نه کا

* * *

ساقی اوس پیاله له مینو دا سرار را

په رضایې دخپل زړه په رای سرشار را

په هروار تلخی د مینو خوله تر خه کا

صاف ودرد هرڅه چې وي په یوه وار را

په خپل در کې نا امید شوم له صحته

هـرطـلب پـوره دزړه و مـا بـیما را

که د بل چا قبول نشته عیب څه دی

قـبلو ل زما پـه زړه ومـا د یـار را

نه مې ملك د سلیما ن په کار، نه جام دی

لاس وسپل ته ددې خوږ خاطر افگارورا

یا دزړه د ر دو نه سهل را څرګند کړه

یا مدد تمام کمال د درد په کار را

(۷۴) که په عشق کې صدیق ستاعین منصور یم (۱)

لږا لب پیا له د وصل سر د دار را

چې شر اب د بیهو شی را د صفات کا

جو رمې ستر ګو ته را نجه هین دوات کا

د ا دم دلارې ګردمې په تن پروت دی

درست زما په حوا دث کا تب برات کا

دادب مهر په لب د خا موشی پ د م

رو څر ګند خضر و ما ته د حیات کا

نور د مهرو ماه ې تا منو ر نه د ی

په غنی لازم واجب ا و ل ز کا ت کا

(۷۵) ستر ګې و ا چې ما صدیق په دا چمن کړې

بو تی، ګل، پانه خوشته د رست حر کات کا

* * *

---

۱ ـ دا بیت د (۸۲) غزل د مقطع په ځای راغلی د قافیې له مخې د هغه غزل د مقطع سره بدل شو .

آه په زړه د هر دردمن هومره اثر کا
لکه نی سوخته په داغ باندې ځیګر کا
د شهید قبر منت د شمعې نه وړی
لعل تل په تورو خاورو کې ځان ور کا
حد یې لا دښا یست زیاتښه چې یې وایم
مخ د ځمر له بېکلیه نوره منور کا
د ختا آ هوی تل په طالب ګرځی
تور عنبره بوی د زلفو نا مسور کا
(۷۶) بوی دسوی زړه له آه سره بیرون کا
تل بخارد ګل په ابر صدیق ځمر کا

* * *

ستا په عشق کې مې آرام بې آرا می کا
د شفا له دا غه ډار اوم په خا می کا
چې حلقې د زلفو جوړې کا و دا م ته
ستا د سترګو صیا د څو پخته کا می کا
لوی هنر یې د نیو ل په احتیا ط وی
چې په بند مرغه هوښیار دانه دامی کا

په صاف زړه ساقی چې صاف ونورو ورکړ
مستی لا تر صاف نوشان درد آشامی کا

(۷۷) منصور سر د دار په سر لاړ نا مو ر شو
صدیق څه اذوه دعشق په بدنامی کا

* * *

اوس به بیا راته ښکاره ښکلی جمال کا
چې خاته مې د یوسف سورت په فال کا
د جهان خوبی الطاف ورسره راوړی
چې گذر دې په کوڅه باندې شمال کا
د چنبی په گل شبنم پریوب حیران یم
داغ په مخ د آینې آب زلال کا
چې زړه په کې هیڅ پرې نه د م له مینې
ساقی جام د میو را بل ما لا مال کا
پسول مې نه ورد جهان ښکلیو ته بخښلی
ما ته بس کړه زیب چې ستا دا برو خال کا
سرد فکر په لب لاړ خندا طلب وی
تبسم ته غونچه جوړ خان په اشکال کا

(۷۸) د صدیق په وجود طمع د غم مه کړه
که جراح یې نشتر درست مات په قیفال کا (۲)

---

۲ ـ دا بیت په اصل نسخه کې د (۷۱) غزل مقطع دی .

سینه زورد محبت په تن څرګند کا
سینه د اغ لاله په اور چمن څرګند کا
دغمز و په توره سړه واړه ژو ندی دی
په محشر به شهید خپل ګفن څرګند کا
چې دهشق په وادی سر، پوښتم ،وما ته
نخښه ستا کوڅه دیار وطن څرګند کا
ستا دستر ګو قاضی ما سپاری مد ته
په مفتی حکم زما کشتن څرګند کا
له حیرته څو بیتا به په څو تاب شی
چې دې زلفې په سنبل سمن (۲) څرګند کا
ګویا یی سې له همجنسه په فرصت شی
چې تو تی په آینه بدن څرګند کا
حیرانی سې دصدیق په نادانی د ه
(۷۹) چې دیار په خو له دیار سخن څرګند کا

* * *

د دوران ګردش هر ګور ستم اظهار کا
چې شکست دیار دحسن په بازار کا
په ساده لوحه یې خط جلوه نمای شو
کوم استاد دی چې دانش په پرکار کا

۲ـ په اصل کې دسمن په ځای (سلن) لیکل شوی دی

چې یې زخم په مخ سپوری د ښو شی
هم هغه نازنین مخ ګوره داغ دار کا

چې یې حسن تنګ دمشکو په بازارشی
عنبرین نسیم ګذر په لاله زار کا

په پیاله کې دهغو دسترګی می چښم (۳)
چې خبر پرې دمحشر په ورځ خمار کا

پریشانی به دخزان تر کومه وایی
که یوه زړه بلبله صد هزار کا

د نیسان دابرو یرمنت په سادی
چې په غم ز ما ژړا درڅخوار کا

ددوران په حسد درست صدیق پوهیږم
(۸۰) چې ژاله تو یه له ابره په بهار کا

* * *

ستا د زلفو بوی به ما هسې شیدا کا
ستاد حسن غږ به ما تر نمروالا کا

هغه بوی چې ستاد زلفو نسیم راوړی
اوس په خلګ بوی دمشکو ناروا کا

د بلبل د پاره ګل په چمن راغی
په کا ته یې صبا ځکه مرحبا کا

۳ـ همداسې لیکل شوی دی .

هغه څو کٹ ترسا غریب چې شته په شهر
ځان دې سم په تنها يې ترسا تنها کا
عشق شهره ترنمر والادرو سی صد یقه
سر بنده ل منصور دا ر په سر فتوا کا (۱)
گفتگو چې په پرده کې دا سرار کا
هغه خوښ خاطر دوصل په د يدار کا
مشاطه يې مخ تروت د پسنځ گو ری
گل نمود په رخنه لاښه دد بوار کا
روندې په لوړ ژور تصد يعه کيږی
تيغ رښتيا لو ړوژور سوهان هموار کا
گاه د گل له څنگه ناست گهی د نمروی
شبنم واړه ښه ا ری وصل د يار کا
په طلب سو ندل رښتيا دخيل مطلب شی
د منصور وصل رښتيا په سرد دار کا
بيهو ده خندا حاصل گنه زيان دی
گل خندا د هرچا جوړه ځان ته لار کا
په غفلت کې عزيز عمر لاړ صد يقه !
(۸۱) گوندې خدای قبول په فضل استغفار کا
* * *

يادونه : دغه بيت د (۷۳) غزل د مقطع په ځای راغلی د قا فې له مخې دلته راوړل شو .

گړندی عمر تر برق تله په شتاب کا
څوک به زړه ترل دعمر په شباب کا

که په ستر گو دیاتین و رته نظر کړي
په چمن را تله دگل پېښه په رکاب کا

پر یشانی په جمعیت کی خود لیده شي
څوک به جمع خور دطول امل کتاب کا

لږوندون وساته د یر په د یر غفلت شو
خود به د یررا ته د لږوندون حساب کا

په غفلت عمر صد یق واړه بر باد کړ
څوك به بای بیهو ده عمر ا نتخاب کا

* * *

ځار ترستر گو درښتیا عاشقان جواب کا
زړه په د یر بلا د زلفو پیچ و تاب کا

بید اری د دیدن منع هر گز نه شوه
شبنم وصل څکه ځان خپل د آفتاب کا

د لیلا حسن مجنو ن په پرده وینی
مخ به پټ کله په هېه له چا مهتاب کا

له حیا دگل بلبل سر په پر نغاړی
له حجا به تیر عا شق دیار حجاب کا

مې مې وايه ميخو ارا نو ته بخښلی
نشته کار دستر گو ستا تير تر شراب کا

(۸۲) که هوايې ددوران په خاطر گرځې
دا همت دې دصديق طلب احباب کا

* * *

ترخزان پخوا دې رنگ ته شام بهار کا
ځوان دې نن تمام په ځان دصبا کار کا
چې تر لی لاس روان شو مرگ ته خضر
بل به ځوک وې چې په داژوندون اعتبار کا
دژوندون نفس شماره په مرگ پوره شی
تگ تر کومه پورې ځوک چې په دې وار کا
چې تر بر قه په شتاب تله دی د عمر
روندې ځکه د تلو په لار تلوار کا
دير په تله دنا هموارې لار ه سم شی
لو ړ ژور کا لی ربتيا سو هان هموار کا
د وصال اميد قريب گڼه تر مو ته
څوک به وصل دمنصور په سر دار کا

(۸۳) دا فتاب قربت هغه مو مې صد يقه
چې شبنم غوندې په گلو ځان بيد ار کا

* * *

نو ر د نمر کله نقصان گردو غبار کا

کم له د له کوم غماز مهر د یار کا

مینه هیڅ ژړا ز ما له د له نـه وړی

اور به ورك کله له کانې نه آبشار کا

چې یې یار د تعلق پریښوه آز ا د شو

په خزان به‌سر و کم کله بهار کا

(۸۳) مینې ستا کعبه صد یق ته بتخانه کړه

شه به‌ځوك را ته ترکو یه‌ستا گلزار کا

* * *

د غمزې توري ته تاب کله‌ځوك ستا کا

آ ینه صیقل جو هر ته چې قبا کا

خا رمد ام نازك قدم ږدی په‌حنا کې

څه اندوه د خا ره چا چې اور تر پا کا

د تقدیر ساعت په غم مبدل نـه شی

څه هروا استاد له چینه د بور یا کا

پوزسان را حت‌ظا هر و با طن نشته

څه حکمو نه په سلکو نو څوك‌دچا کا

د دوښمن خاموشی لوی‌مکرو فریب دی

مار گذا رآخر په پښه باندې قضا کا

دا شهرين عمر څو ورځې غنيمت دی

هر ناد ان بې بای په مينه دد نيا کا

ددښمن دوستـــی اميد مکړه صد يقـــه

(۸۵) کوم هو ښيار او به له کا نې تمنا کا

* * *

که له شرمه حسن ستاسخ په نقاب کا

مين ستا له حيـا لا ديـده پـر آب کـا

که جهاز مې تباهی اوس په ساحل شو

تل درياب خطر دستر گود حسا ب کا

د قيامت نزول له سو زه ستاد عشق دی

درد وزړه مې په محشر هر گو ربيتاب کا

ډ ر گشته طا لع بلبله د گلشن شی

چې نقاب د هر غونچې مخ دا فتاب کا

که مجنون د عشق په لا ر په شما ردگردشو

ډ ير به لاز ما غمو نه په حسا ب کا

چې طلب دخول مطلب لری خرا ب شی

گنج ربتيا دی چې طلب پسې خرا ب کا

که د زړه و ينې صد يق له د رده ژاړی

نم ربتيا بيرون له زړه اورد کباب کا

(۸۶)

* * *

میخواره چې ساقی ستاسنت د جام کا
دارام طلسب لـه دوره دایام کـا

د فرقت پروا یې هیڅ دا فت نه وی
د فنا په جام حاصل ژوند ون تمام کا

دحیات اوبه یې زهر شی په لاس کې
فرق څوک دیارد لبو، د دشمنام کا

په امید مې دو صال کا و سبا ته
په امید سې مبدل صبح په شام کا

غوږ به څه د بل جرس اواز ته نسیم
د نغمن جرس و ما ته بس پیا م کا

ډیر په لږعمرډیرغم په سر گذراضی کړم
خضر و ینم څو ډیرژوی ډیر نا کام کا

دمغان په میخا نه صد یق سا کن شو
(۸۷) ساقی هر کله پرې داد دمیوجام کا

* * *

پریو تو ته جوړد ولت سړی پریوان کا
تل زوال د نمرگر دش تمام اسمان کا

چې په لږعمر امید د ډیر هوس کړی
په چمن را تله د گل په څان خزان کا

تیر نفس چې بې یاد ود یار مکړه
همیشه هوښیار مېلمه راضي روان کا
حق ناحق ژوی ترمرګه پورې دروسی
وسنزل ته رسیده تل ر هر وا ن کا
هیڅ هوښیار قدم بې ځایه ایښی نه دی
په حساب به تیر نفس اهل عرفان کا
په قفس کې توتی بند کله راضي وی
کوم هوس به په ژوندون کې زاهدان کا
پښیمانی ترپښیمانی نی ویه اول کړې
دارمان په وخت فایده کله ارمان کا
د ځوانی طاعت موقوف په پیری مکړه
دتوانګر کار و نه کله هر ناتوان کا
(۸۸) په صدیق بې کوڅې سقا ، جهان زند انوی
زندانی فراغت کله په زندان کا
خو په نفس کړې رحم زیاد ، هومره جفا کا
کشتنی شی پسې چې خوپسړی اشنا کا
آس پخپل حکم سرکش په سخت لجام شی
ترمړی نیولی هان مار و عصا کا
د مطلب طلب له خلکه عین سرګ دی
ناخدای نیولی لاس ډوب په دریا کا

استغنا جمع بې دوسته بې نیازی ده
سزاوار داور په تن نقش گو یا کا
دپتنگ په سو لونو ردچراغ دیر شی
مخ ر بټیا د آ ینې اخگر صفا کا
شگفتن د گل هغه زمان خزا ن وی
تل په وا زه خو له سړی خندا ژ را کا
دجهان و فا بې هیڅ شوه سا صد یق ته
(۸۹) تل جدا شبنم له گل دنمر هو ا کا
په غذا ب ا لفت دې خلك فرزا نه کا
بیگا نه رو ز گا ر ربټیا د بیگا نه کا
لیونی ته لیونتوب کا ر دهوښیا روی
خوښ په گار کله هوښیار د دیوا نه کا
په گرم د گنا هگا ر تکیه په خدا ی وی
رود ز ړه میخور د پیر په میخا نه کا
د نفس په تله را تله پورې یا ربا د گړم
یوه پدم ،سا قی ر ا ښله پیما نه کا
حیله هیڅ د محبت په کار کې نشته
کعبه ستا مینه په عشق کې بټخا نه کا
سر پښدل صد یق ته هیڅ وی ستا په عشق کې
(۹۰) پرې مدا م جا مه د شمع پر و ا نه کا

سرو ستا قامت و باغ ته‌چې خرام کا

خط په غاړه قمری جوړ طوق د جا کا

د لیلا محبت‌ډیر زیات په مجنون شو

چې وحشیی د لبر خسته‌مجنون ته‌رام کا

تل‌طلب د لب‌مې ستادځان غلیم دی

صبر کله زړه ز سا په تش سلا م کا

د حرم اهو خونه یم قا ضی څه له

مفتی آب د تیغ په ما حلال حرام کا

وینه ټـو له ستا د مې یو پکې وینم

چې شکا ره کاسه شفق په صبح وشام کا

د فنا مقام په کـور کې د بقا د ی

دی رښتیا بدر هلال شی ځان تمام کا

نری لوسه د دام هیڅ نه ده زرشلیږ ی

دغمګین زړه خدا ای اخر کار په نظام کا

دځوا نی محنت راحت په پیر ی غوا ړی

مسا فر تللی په شپه ، سبا آرا م کا

کله ستا خلا صی بې رحمه په‌صدیق دی

(۹۱) په څښتن د بند ګی د عوا غلا م کا

* * *

بې آرامه زړه طلب د ډېر هوس کا

غو نچه ګل وی هغه ځای پرې خار وخس کا

بې وسواسه زړه زاهد په خلوت نه دی

مرغه تل زړه الوتو ته له قفس کا

بې آرامه کجا وه نا قه لیلا شوه

داثر آواز هرګوره ډېر جرس کا

په نا قه له مینې وینې مشک ناب شی

بوی د سوی زړه ر ښتیا ښکلا ره نفس کا

په دیدن دهیڅا ستر ګې مړې نه شوې

په دنیا پیدا به څوک له خوښی بس کا

پس له مر ګه آرمان سود دنیکی نه کا

څه فایده شهدو ته لاس مروړی مګس کا

د غفلت په قافله صدیق او ده ځی

(۹۲) د بیدا رو ر هېری غږ د جرس کا

* * *

تشنه لب به ده لېرې لب سیرا ب کا

ګنج د درو دې ر ښتیا طلب خراب کا

د سایل طمع ترزړه نه‌چې چا پیر شي

تصور په زړه ترخپل د بل جواب کا (۱)

په خوښي دزړه هرګز غفلت ښه نه‌دی

ځان پخوا سا لګه جوړه فرش د کباب کا

چې خبر په حقیقت شی د درست عمر

هم هغه اول دخپل د فتر حساب کا

چې له‌لا یه هیڅ لیده شی هغه هیڅ دی

څه فایده ارمان پیری وخت د شباب کا

د صد یق عیب هغه کا عیبجو یه !

(۹۳) چې اول د ماغ شسته په میو ناب کا

څوک په څه طلب له ماصبر و آرام کا

منع یاد ګله ا یله په فکر تا م کـا

هېښم پیا له دغم په لب هرګز یې نه‌پدم

دغمزې تو ره‌مې خوږ په وینه ګام کا

له‌دو رانه ګیله تل په خا موشی کړم

ګیله خا و ره او مه چاو.ته پیا م کا

---

(۱) دادوه بیتونه یوځای اوو رپسی بیتونه بل‌ځای بیل بیل لیکل شوی دی . زموږ په اتکل دا به د مستنسخ اشتباه وی .

د مجنون آزادی هیڅ بی قیده نشته
حلقه عشق و ما ته ستا د زلفو دام کا

په آغاز د عشق صدیق ترسره کیږشوم
(۹۴) خبر نه یم چې قسمت مې څه انجام کا

څو په لاس پیاله ساقی را گلرنگ نه کا
هیڅ اثر په ما آوازنی و چنگ نه کا

چې څرگند د محبت رنگین شراب شی
په نوشلی پې مې ستان په څه درنگ نه کا

په طلب شوم د دې باغ دښو گلو نو
باد په وړه ډیره صرفه د گلود رنگ نه کا

د عمل کښتی مې سیر په دریاب کا
په بیا له گوذر هیڅرې نهنگ نه کا

قید ستا فکر صدیق ته دو صال دی
(۹۵) مسلمان دې خدای په بند د فرنگ نه کا

شیخ په ورد، په مسئلو شو، په کتاب
زه مین په چنگ و نی یم په رباب

صومعه ز هد و تقوا د زاهد انو
د رندانو خو بن ساقی، مهرو شراب

معرفت پې په مماتت په حیات بیا موند
د عارف چې له مخ لرې شو حجاب

محبت د صاد ډا نو هسې نه د ی
چې پروا د جنا یت کا ، د ثوا ب
فرا غت په حیات نه موسی بې سو ته
خوا رخسته عاشق په حال دی دسیماب

خپل آرام یې په وصال گوندې حاصل شی
(۹۶) دصدیق دی په هجران کې اضطراب
که یې لرې له ښه سخه شی جلبا ب
مخ به مهر ځنې پټ کا په سحا ب
د دیدن طاقت یې نشته چې یې گو ری
دخفاش(۱) په سترگو مه گوره آفتاب
له او له یار سکون زما په زړه کا
هرچې پښه د دلبرې ډ دی په رکاب
په لحظه لحظه خو نونه کا په غا ړه
دغمزې جلاد یې تیز دی تر قصاب
لکه تیغ یې دغمزې هوسره آبداردی
دمصری (۲) توري نشته هوسره آب

۱- خفاش- اسمان ځکا لی ، شا پیرك

۲- (مصر ی) د (مضرب) غو ندې لوستل کیږی او په اصل کې مضرب لیکل شوی دی .

دا يې بوی د تورو زلفو سبا راوور
څکه هیڅ شو بوی د مشکو ، د ګلاب

زه يې بند په چاه کې پروت دزنخدان يم
ښور وی را ته دسيه زلفو طنـاب

په ما نې دې زما مرګ دی صرفه بويه
د څخوا کی طـاقت نه لری حباب

هسې مخ دی ستا د مخ له مينې پـه ښ شو
چې په خيال را ښکاره نه و ، نه په خواب

بل غزل په انتخاب چې کړې صديقه

(۹۷) د رحمان د غزل بس دی دا جواب

د خلقو الفت څه دی ، فرزانه ته دی عذاب
تجربه د څو کا له ځانه وداانا ته دی صواب

هيڅ ړوند اوروغ په يوه لارسره سم نه ځی
کله د عاشق ، د زاهد سم د رومی جواب

بې ديد نه کله د عاشق صبر سکوت وی
کله تشنه مو رشی په لمد لو دسـراب

ګنج د سعادت زاهد ته خپل کونج خلوت شو
رند ګلاش ته بويه چنګ و نی ساقی شراب

کله خا موشان تهی دستان په کونج کې اوسی
هر په درصدف په ته کې پروت وی د دريا ب

هیڅ نبی صاحب د نبوت په اول نـه شو

ځکه کار بهتر تل د پیر ی دی تر شباب

له آسمان په رای د چا گردان یو ذره شو

نه‌ساقی په‌رای د چا باده کړه د شر ا ب

یا به‌مخ د ښکلی خط ته د پر کا ته صد یق کا

(۹۸) یا بې محبت وی تل په توری د کتا ب

چې خواږه دی تر شکر و د د لبر لب

خو کک دی نه وا یی د لبر و ته شکر لب

چې مې لب په دوا ړو لبو با ندې کیږ دم

وایم تر مې په او به‌شی د کوثر لب

ملا یک مې وا ړه‌ستړی شی تسبیح ته

په د عا چې د د لبر سوړ م سحر لب

کله کله هسې راز مخفی له تا کړ م

چې په گفت‌و گوی‌مې هیڅ نه‌وی‌خبر لب

گستا خی د ا هو سره نه ږو یه صدیقه

(۹۹) چې په‌خوا مې تر هرڅه کښل کړې ا کثر لب

چې په‌خواب د سر گ‌ک اوده نه یم په‌خواب

په حساب اوده غفلت کړم بې حساب

بې خبر ، خبرد هیڅ په احو ال نه یم

تاب‌مې و رک‌شوور ک‌ک له تا به یم‌ږتاب

اوده هم په ورو، په زور په غږ بیدا رشی

مړ جواب کړم په جواب شوم لاجواب

دجرس په غږ بیدار تیار اسباب کا

فرصت نه وی داوده هیڅ تر اسباب

هیڅ عمل د صد یق پټ په ظا هر نه د ی

(۱۰۰) د حجا ب ا شنا یې و ینی بې حجا ب

چې له زړه سې وړی آرام له ستر گو خوب

ستا جا یست دی د جها ن فتنه اشو ب

که پرې د رست ذره ، ذره شی په کو کل کې

له ز ړه نه ځی ستا د سینې تلا تو ب

چې د عوا د عا شقی لر ی په سر کی

تړې به نه ځی که چت پت شی په میخ چوب

ترهغه خندا هوس په سړی زوړ و ی

چې له سرد دانې لاړ نه شی ز هو ب

هوسړه زړه ستا په صلاح د بوسې پښه کړم

لکه تږ ی په او به کاڼان خړ وب

د وصال بهرسند نا د ، مهجور په غم وی

خدای د چا شپه کا په و ښ د چا په خوب

خدای که د اځله صد یق سلا مت خلاص کا

(۱۰۱) یا د به نه کا په خو له نوم د عاشقتوب

درست عمر مې تېرشو په طلب کې د مطلب
درست نه شو مطلب مې عمر تېرشو په طلب
څوك چې كا طلب د جمعیت هوسره پریشان شی
هوسره به غمګین وی څوك چې كا عیش وطرب
څه لره طلب څوك له حضور ه د مطلب كا
شی وآ ینې ته آه تر خو له یاسته غضب
خوا لره وردر ومی چې مقصود و ته څوك شا كا
سیوره ورا ندې تښتی شا كړه شی بدعقب (۱)
سیند شو ترهمت پورې ربښتیا څخکی صد یله
(۱۰۲) پروت دی په دریاب کې لکه كا زی تشنه لب
چې اشره د ې چې ر ی و و ینم په خو اب
په د ر ګاه د ر ب شا كر یم په هر با ب
د نعمت شکرو ا جب په ځان قبول کړم
سجد ه ګاه ګرم ستا دورو ځیو په محراب
یو نظر چې د ر ته وکړم د وا ړه کو نه
نه پیریږی (۲) نن په داډ ره ثواب
د اطاعت مې د طاعت په شما ره نه دی
عنایت دې چې په ما شی بې حسا ب

۱ـ همداسی لیکل شوی دی
۲ـ نه پیریږی نه پیرو دل کیږی

زه ذره خبر ضعیف په ځان پوهیږم

چې مجیب کړم واړه زه په مستجاب

چې تشبیه دې څوك ومخ ته د مهتاب کا

مخ هغه له شرمه پټ کا په سحاب

په یقین دصاف تصدیق هوسره پوهیزم

(۱۰۳) چې صدیق به خپله میشه کا کا میاب

هرچند گرېه حسن خوبی اند انتخاب

ما نند روی تو نبود مهرو ماهتاب (۱)

گفتی (۲) که مست باده رنگین کیستی

گفتم زچشم تو نیم وز بادهٔ شراب

پر شد زفتنه جمله جهان یارب این سبب

وزمست چشم دوست که خورده شراب ناب

ازساکنان میکده احوال ما بپرس

از روزگار رندی وز مستی شباب

زاهد مگر نصیحت دندان پاکباز

بر دیده بدند یده وخود نیست باصواب

افغان چو در حقیقت خود کرده ام نظر

وز بوی زلف توست جهان جمله مشکناب

از کار بد صدیق ندامت جهان کشد

(۱۰۴) هر کار اگر شود بشود نیک در حساب

---

۱ ـ داغزل تکرار راغلی یواځې دده روستی بیتونه د لته نوی دی

۲ ـ دویم ځای د (گفتی) په ځای (گفتا) دی

جهازو نه دی ډ و بیړی په دریاب

چې تختی پتری یې دواړه دی نایاب

دا قلزم یې تباهی به چیرته یوسی

چې یې نه موسې خبر ځوك یا وهاب

زه په خپل جهازحیران یم گورهځه شی

معلق په سر و لاړ دی د دریاب

دژوندون احوال مې اوس را ته معلوم کړ

چې نظر مې په هستی شو د حباب

هست و نیست په حقیقت کې را ته یودی

مرگ ژوندون شته ، په بیړی په شباب

عاقبت به مخ له دواړو یو څرگند کا

پس له مرگه یا ثواب شته یا عذاب

د عمل جزا رښتیا ده چې مونده شی

تل په بدو شته بدی ، په ښو ثواب

مرگ ته سل ځله رضایم ، کشکی نه وای

په لحد کې د فرښتو سوال و جواب

هیڅ چې نه لری په هیڅ ملامت نه وی

خدای سړی مه کړه په شته باندې کریاب

څو يې پورته پورته وړې په ښکته دروسی

څه عجب خوی د پستی لری تراب
دا هزل خو انتخاب شو اوس مې زړه دی

(۱۰۷) که صدیق تر دا بهتر کاهل جواب
چې اوده شی د سرگی په شرین خواب

له هغو سره دې څه شی سوال جواب
لکه خم په خپل مکان خاموشه پریوځی

جوش خروش لری په زړه نو بیحسابه
په هغه ژبه خبره در ته وایی

چې له سوا له یې ته تل یې لا جواب
چې خبر په معما وی درته وایم

له هغه عالمه و لو له کتاب
کوندې وی له حقیقته خبر دار شی

د هغه کلام په توری په اعراب
د دنیا له معنې سود چاوړی نه دی

تشنه هم کله سیراب دی په سراب
د ژوندون حلاوت شته نه شته باور کړه

د در یاب له پاسه وی نوی حباب
دامنت په مادخیال دی زه پوهیږم

ر فاقت چې نن له ما کا دا احباب
معلم د عشق صدیق هسې تعلیم کړ

(۱۰۸) چې اوس لولی حقیقی معنی کتاب

(ت)

چې په زړه يې خيال دښکلي شيرين کښيناست

زيبو رشو په چمن چې نسرين کښيناست

د جبين خو لوته ستا هو سره حيران يم

چې له کومه په داماه داپروين کښيناست

د يوسف بادشاهي کوره پس له بنده

تل خو بې شوه دهغه چې غمګين کښيناست

د غو نچې بايست نشست دبورا په ږکا

عجب خال دی چې په مخ باندې شين کښيناست

چې په عشق کې صديق ستا انګشت نمای شو

(۱۰۹) ځکه غيراوس د فرهاد و شيرين کښيناست

په جهان کې سې يو يار غوښت

سر ا پا سې پر يو ار غوښت

په ا سه ته ري د و فا و م

نه جفا ته سې تيا ر غوښت

ما وې بنا د به په وصال شم

نه چې هجر سې د شو ار غوښت

چې سې تل وينې د زړه خو ر ی

کله ما هسې خو نخوار غوښت

د خز ا ن ته په سې نه و ه

چې بلبلو لا له ز ا ر غو ښت

ما وي یار په قرار غـوا ږم

ما په څه تل نا قرار غـوښـت

صد یق ځان سپا ره و یـا ر تـه

(۱۱۰) یا ر مې سر ته په ملک دار غوښت

چشم مخمور ترا حاجت به مې خوران کجا ست

قا تلان را سیف دادن وقت می گو نا رواست

پرده پوشی میکند د یوا نه را د یوانگی

ما چو عا شق گشته ایم ازما گریز گل بلاست

زور چرخ نیلگون ما نند طفلم د ست و پا ی

می‌زنم از شو خی خود بعد خند ید نو است

ازگریبان سر برا و رد ن چو غنچه درچمن

ا شتیاق رو ی تو د ارم بخا طر مد عا ست

کس نمی بینم که آ رد از تو پیغا م مـرا

بوی زلف تو اگر آرد مرا با د صبا سـت

چون بود شرین ترا زشکر لبان دلبرا ن

گر کنند با شکر شر ین محبت کو خطا ست

گر حکا یت ها شود ما بشنوم حال ازکسی

قصه مجنو ن و لیلی ما ند حر ف ما جرا ست

(۱۱۱) . . . . . (۱)

---

۱ ـ دا غزل نیمگړی د ی اونو ره برخه پې نشته .

نن مې ولیده په ستر کو هغه یار مست

سم په لاره نه کا تله لکه میخوار مست

ټول ستر کې راته پورته په مستۍ کا

کاته مست کا، روزګار مست درود یوار مست

په مستۍ زما دمینې واړه مست شول

کور مې مست، مهلت مې مست، کوخه بازار مست

شیخ زما دیار د لبو شراب نوش کړل

دی پرې مست شو، خرقه مست ساقی (۲) زنار مست .

زه هم مست، د لبر هم مست سیل د کل کړو

ساقی مست، شراب یې مست او هم یې نار مست

دمستانو مجلس هسې مکان غواړی

چمن مست، عمارت مست، نقش و نگار مست

۱- دا بیت د پښتانه شعرا لـومـړی ټـوک سره سم ولیکل شو زمونږ په نسخه کې داسې دی :

خدای دده په مستۍ واړه سره مست کړل

کور یې مست ، مهلـت یې مست . . . .

۲- په پښتانه شعرا کې دا مصرع داسې ده : دی پـرې مست شو خرقه مسته هم زنار مست.

د مستانو په مستی مې زړه نشه شو
ویل مست کا، روزګار (۳) مست کاندې هر کار مست
په مستی زما فلک په رقص کله شو
مطرب مست، چغانه مست، دف و مزمار مست
د صد یق مستی یو ازی د ځان نه ده
(۱۱۲) الم مست، الحمد ان مست، لری اشعار مست
چشم آن وحشی وفی (۴) گر دیده به تسخیر ماست
حلقه ئی زلف پریشان د رګلو ز نجیر ماست
ما نمی آیم بیرون از بیم خا ن هرګز بروز
د ر ره آن کعبه و فتن عا دت شبګیر ماست
کس نمی بینم که او د رکار تد بیری نکرد
کار ها سپرده دایم کا ر د ر تقد یر ما ست
کی تواند برد از بستان سلا مت د امنی
هر زمان خار مغیلان دست دا منګیر ما ست
گر روی د ر خا نه لقا هی کتی بینی د ر او
هرچه بود آن خود مصور کر ده در تصو یر ما ست
هیچګه از را ست گفتن دل کس ازما ر نکرد
چون هدف ثا بت نها ده روبراه تیر ماست

۳- په پښتانه شعرا کې د (نشه) په ځای (انشاط) او د (روزګار) په ځای (کتل) دی .
۴ - دشتی هم لوستل کیدی شی .

تیر ازدست توچون خیزد به جان او رسد
نیم بسمل گشته از تیغ تو آن نخچیر ماست
دیگران را می دهی ساقی مرا جامی تهی
هرچه هست از قسمت روز اول تقصیر ماست
سر به در پای محبت زان فرو بردی صدیق
(۱۱۳) کان بریده از تنت بر قبضهٔ شمشیر ماست

چې د رکړی دی و تا ته چا بیا یست
هم هغه به وړی له تا نه دا بیا یست
که بیا یست د یوسف هم څه خو مشهور دی
د پلار تور ی کا لمنې سترا لقا بیا یست
نه رسوو ی می دی تر بیا یست پورې هیڅ نه دی
چې تری زیات کالمنې سترا زیبا بیا یست
نه د حو رنه د پری د غه بیا یست شته
لکه سترا د ی په د نیا پیدا بیا یست
لکه سترا بیا یست ما و لید ه په ستر گو
هسې نه دی نو ر لید لی ما بیا یست
د بیا یست نهایت داچې دین و دل وړی
نو ربه کو مه کا تر د ا بلا بیا یست
چې څه خوی او څه خصلت دو اړه یوڅای شی
ور ته لا کاندې هر کو ر بلا بیا یست

ته دخول بنا یست منت په آشنا باركړه
خولا تا ته كړې نه ده شا بنا یست
د بلبل ستر كې ختلې وی سبا ته
چې به كله دا غو نچه كا وا بنا یست
په داخول بنا یست غره مه شه ای گله !
تل به نه وی په چمن كې ستا بنا یست
چې صدیق پكې ښې ښكلې دي ستا یلې
(۱۱۳) دا غزل كا لكه سر تر پا بنا یست

علی الدوام به یاد تو اشتغال من است
بهر زمان كه بود با تو قیل و قال من است
زعشق تست جگر پاره ام كه خواهد دوخت
بیا ببین هر ذرهٔ جگر مثال من است
به آب دیدهٔ ما پرورش دهند او را
خیال قد تو در بستان نهال من است
به كوه دشت ها اگر قیس رفت ما كن شد
عجب مدار كه او بسته خیال من است
ز بیقراری او غم مخور كه شب و روز
به ناز و نعمت پرورد غزال من است
اگر به ظاهر احوال دوروی دارد
عشاق خسته سرافراز در وصال من است

منم به دولت اقبال پشت داده و لی
چو سایه او همه عمرم پی دنبال من است
نظر به لوح جبینی تو من از آن دارم
که ابروی تو خم کشتن میم دال من است
بگفت رو به چمن لاله را ببین صد بق
درون سینه اوداغ عکس خال من است (۱۱۵)
په دنیا کې ما وته لیده یو یار درست
په همت او په کفتار کې په کردار درست
دهرچا چې دزړه روی وکړم از او شم
نور به نه کړم په هیڅا دزړه اعتبار درست
چې خندا دچا سره په درست اخلاص کړم
هم هغه را ته څرکند کا ځان اغیار درست
ما په ملک کې د خدای و کړه اشنای
ولې نه وچیرته څوك په وی اقرار درست
هر اشنا به په اول دیدن کې کـل و
په دویم به را څرکند هو لکه خار درست
هر سړی به طلبکار د خپل مطلب و
خبر دار په حقیقت هوم وار ، په وار درست
د دنیا روزګار هرڅوك په خپل مطلب کا
ولې عیب د هرچا ځمې را اظهار درست

زه به خو د بو ، د بد و له چا زار کړم
خپل قسمت دی چې را پښ کا ندې داوار درست
یو سف زی که محمد ز ی که بل فر یق دی
دا همه به ما مطلب کا ندې خپل کا ودرست
هز ا ر شکر منت با ر د خپل خا و ند یم
چې به ما با ندې چا نه کړ منت با ر در ست
به همت کې نمر به لا س لکه غر کی وړم
لا به دا کې هم ځان و ینم شر مسا ردرست
چې دا هسې بې نما ز ې را ته ښکا ره شی
به فراق مې کړ ی او به سه کهسا ردرست
به هیڅ رنګ به رای دچادزره خپل نه کا
(۱۱۶) سرومال که ترا شنا کا صدیق زاردرست
هو مې ستر کو ستا له ستر کو نظر وا خیست
هر بانه مې بار داوښیو گـوهر واخیست
غم زما آسما ن د ا ه له سوز ه ټـل کا
د حبا ب له باد ه بحر خطـر و ا خیست
به غمگین خاطرروزگار کړم به ها لم کې
غم له ما د غمگینی هنـر و ا خیست
هر نفس بې هو شه ځم په هوش را دروسم
چې به سنډه مې له سو ر و ستا خبر و ا خیست

نه مې ځان په آینه د ی نه ځان و ینم
په ادب ستا له کتومې بصر وا خیست
دمقصود پرده په مخ له میانه د ور شوه
کو م حجاب دی بل په مخ مې د لبر واخیست
ورځ وشوه د واړه په غم دصد یق د رومی
(۱۱۷) چې لوی باریې ستاکرم ته په سر وا خیست
بی توای جان من ! ازدرد تو فریاد ماست
جان فر اموشیم دردل جمله ازتو یادماست
ذکر و تسبیح واطاعت جمله را بگذ اشتی
کی بود کارم دیگر چونام تواو را دعاست
ماچو یعقو بیم زگریه دیده ها گر دد سفید
یاد یوسف در د لم اسود گی معتاد ماست
درگر یبان سر فر و بردن و دیدن مهتاب
این سبق فرموده را تعلیم ازاستاد ماست
قصه مجنو ن و لیلی خلق د ر د فتر کشید
د یده ام د یو انخود کان قصه ازا فر ادماست
کس نیاساید چو بنشیند به پهلو ام دمی
هرسر مو برتنم چون نشتر از فولاد ماست
ما معلم را زتعلیمش زبا ن بیر ید ا یم
بعد ازین گر بشنوی هرحرف ازارها دماست
برزبان خویش اگر نا زد صد یق عیبش مکن
(۱۱۸) کان برای زلف خوبان ها نه همشاد ماست

هو په نیکوبد ظاهر نه شی اثبات
فرق نه شته د اصیل ود بد ذات
په او بو د آینی سیرا بی نه شته
چې هو ره زمکه او به شوه په حیات
خپني تند رد آفت خپني گوهر شی
څه عجب او به رادرو مې سما وات
د خلقت نفس وښتیا ترمرگ بد تر دی
دژوند ون نا مه دچا مه څه مما ت
آینه په صیقل پټ تمام جهان کا
د لبا س خوبی جدا ،جدا د ذات
په محك د سیم و زر تجر به کیږی
خو د به ایل شی سبا لایح ،حسنا ت
په بخښنه د صدیق کریم راضی شو
(۱۱۹) تل غنی واجب په و پو کا ذکات
سر فرو بردن بدریای محبت کار ماست
جان بهجانان ناسپردن اون سعادت یار ماست
چند ترسانی مرا ازعشق جانسوزای عزیز !
ماز عشق خود خلیلم آتشي گلزار ماست
بستون راصحبت هیچ از تیشه فرهاد نیست
تا قیامت آن صدا از سینه افگار ماست

دولت از باد صبا شب زنده داران یافتند
چشم خوابیده نمی دل درون بیدار ماست
رفته در خلوت ز لیخا را گریبان گیر شد
حسن یوسف خود فروشی کرده در بازار ماست
کی تواند یک سر مو با نهد بیرون ز جا
آسمان لیلگون با بستهٔ پرکار ماست
ما مسلمانیم بود ما را یقین برکفر او
تار های زلف او هم در گلون زنار ماست
احتیاج می ندارم بس بود ما را همین
دایم آن ساقی زچشم مست او خمار ماست
نغمه های بلبلان کی گوش دارم در چمن
چون درون سینه آوازه دف ومزمار ماست
گریه با بوسی برم دست نثار او کنم
ابر نیسان گشته هر دوچشم گوهر بار ماست
ابر نیسان گر بیاره در صدف هادر شود
(۱۲۰) حرف این مقطع صدیق اول دو شهوا رماست
زړه مې نه کسا و بل شه ته التفات
بې له یاوه ویل نه کړم کم و زیات
که شه روغ دی خو له مینې مې زړه داغ دی
نور مې ځیر کړه زړه له هرشه لرم مات

يو زمان د زړه خوښي، غم يې د رست عمر

تف، لعنت شه د دنيا په کل اوقات

د دنيا مينه لوی رنځ د آخرت ده

دا ټول يانو پرهيز نه کړ ځني مات

په طلب ور پسې ستړی يې تقصير شو

چې سکندر او به طلب کړې په ظلمات

چې يې نه وه تصيبه، نصيبه نه شوه

چې سکندر اوبه و نه څښې د حيات

در دو غم به يې هرګز ليدلې نه و

(۱۲۱) که صديق اشنا يې نه ګړای د کم ذات

په هر پښنادي سپينو غاښو کړکو هرمات

په خوږو دې لعلو لپو کړ شکر مات

د صبا نسيم دې بوی د زلفو راوړی

په ختا کا بوی د مشکو، د هنر مات

دا به حال د هر پښالې زما وايې

چې صبا کا ستا د زلفو خوږ ته سرمات

زه لښکر و رته د صبر سهيا کړم

په کا ته مې کړی د دوستر کو لښکر مات

چې ږدې کړد ستا د تلی دخاورونه وی

د هغو به سر د وران کا ندې افسرمات

څو امید ستا ه وصال و کړم هجران دی
دوست په زړه کا ندې زماد یاس خنجرمات
واړه کار د محبت دی دروغ له دی
که فرهاد په ناهقی کې کړهر مات
مصور دخط چې نه شی کښې، حیر ان شی
واړه مینه کا تری خپل عقل هنر مات
څو دې څښی دهمزې شته هغه واړه
(۱۲۲) وار په وار کړه دصد یق د زړه په سرمات

* * *

(څ)

د دنیا به کار بنا د من خاطر غمگین هیڅ
لاس په وینو د مردار کښلی رنگین هیڅ
چې وفا نه کا تر عمره آخر هیڅ وی
مسا فرمنزل په مخ ، په لار تسکین هیڅ
تعلق په زړه ذره په آزا د خـر شی
مخ د صا فې آوښې کښلې رنگین هیڅ
د هوا وړی، هوا په هوا ورکه کا
د حبا ب په عمارت دزړه تمکین هیڅ
لب په غا هو د همت چیچه صد یقه !
(۱۲۳) چپ په لبو د دلیا د سره اوسپین هیڅ

لکه زه یم په هغه تیغ هر یا ن غـو غ

خدای پرې مه کړه بل هندو یا مسلمان غوغ

د غمو نـوسر له لـا یه آ شنا یـی و ه

دا یونوم دی چې سړی کا ندی هجران غوغ

ای ارمان ارمان دریغ دریغ هجرا نه!

دجهان زړونه هم ته کړې په ښها ن غوغ

چې مې د که بیا له پریبا سی له لا سه

د ازل قسمت هر گور ه کا مستا ن غوغ

له او له په جادی ، بیا یې په غم کړم

کړم قسم چې لرې زړو نه عاشقا ن غوغ

ن فلک پرې خو شحالی کړه سباغم وی

په خزان کې په ر بتیا شی بلبلان غوغ

د مزری نامه پرې کیږ ده زمری څه وی

ځوان چې ځان کاندې د تورو په میدان غوغ

پـه خند ا خنـدا وا ځـه خـا ره خـړی

چې په تو ره د حسد شی حا سد ان غوغ

که یې ته د آ ه په تیغ و هې صد یقه

(۱۲۳) په ر بتیا به شی ن د ازسکه آسما ن غوغ

مخ و ته دي گورم پورته لمر شي را ته هيخ

زلفو ته دي گورم تور عنبر شي را ته هيخ

لعل دي د لبو لعل هيخ د بدخشان کا

غاښو ته دي گورم سپين گوهر شي را ته هيخ

سرو په بوستان کې خجالت وړي ستا تر څنګه

څنګ و ته دي گورم نور هر هر شي را ته هيخ

شته دي په جهان کې بې د لبري مو کمري

ملا ته چې دي گورم مو کمر شي را ته هيخ

. . . . . (۱)

(۱۲۵)

* * *

(خ)

په خندا چې راښکاره کا هغه جان مخ

ځکه هيڅ شي د آفتاب پاس په اسمان مخ

چې پورته د يوسف پر يوته له سره

د آفتاب پنجه ښکاره کا تر گريوان مخ

په جهان ځکه تيا ره هي چې سپا څي

کله پټ کا د گيسو په سا يبان مخ

ترهغه نه مې په شوندو با ندې نه پرې

په سپنا چې ستاوئنه و ښئ رند ان مخ

۱- د دغه شعر نوره برخه نه لوستله گيږي

زه په ستر ګې چیرې نه کړم ورته پورته

که یې تا کار انبکاره ګل په بوستان مخ

د جهان ستم په ستر ګو د لیلا کـا

چې مجنون کړ اوس په پټی بیابا ن مخ

هغه مخ صد یق په پټو ستر ګو ګو ر ی

(۱۲۶) چې هیڅوا ته ښکا ره نه د ی هغه هـا ن مخ

لکه لن را ته څر ګند شو هکلی ستا مخ

همې نـه دی چا لپا ره لی په د نیا مخ

یې حجا به را ښکا ره څو په حجاب دی

ځکه پټ دی ستا له هر سه د هیا مخ

چې را ته له د ګل خوښی حاصل زما وی

شګفته شی ګل چې ور ته کا سبا مخ

که وفا د نـو رو ښکلیو هر ګز نشته

خدای دې ستا کا تل وما ته په و فا مخ

په مانې دی پهرښتیا ګر مر ګه تیر شم

خدای دې وجار با سه ما ته په دعا مخ

د نظر په دود یې پاس پـه لیمو ځای شو

(۱۲۷) صد یق ځکه هر ګز نه و ینی یې تا مخ

که څرګند کا بنا یسته نن ترجلباب مخ

نور به پټ کا په سحاب کې د آفتاب مخ

که جهان ته څکاره نه دی زه یې وینم

چې د لبر سا تی له نورو په حجاب مخ

دښایست به یې په کوم زبان تقریر کړم

چې پسو یې هایسته دي بې حساب مخ

که زه خط په مخ دیار کورم ثواب دی

لکه کوری څوک په مینه د کتاب مخ

هسې مخ به نن هیڅا نه وی لید لسی

لکه ستا دی په جهان کې انتخاب مخ

و بقا وته یې هیڅ امید و مه کړه

چې څرګند کا په دریاب چې ته حباب مخ

که پهستر گو لیده شی مو ندل یې نه شته

ګشنه څله ښهو ده کا په سراب مخ

ماوې زه به یې لاخال وته سجود کړم

لا ترما امام په خوا کړې په محراب مخ

دامې د پر منت احسان ګنه صد یله !

(۱۲۸) چې وتا و ته جار باسم په جواب مخ

ولې له يې را ضمن په هغه سود

هغه سود چې همېشه لر ی اړوند

دهغه له يا د و ځله فراغت شوې

چې ترتا له تل و تا له دی سو جود

تماسی ۋياحت دادی که باور کړې

چې مړ يد له خوله پيړ ه شی مر د ود

چې دې يو زمان جدا نه وی له د له

په معنی کې هم د غه شو ستا معبود

جدا يې ځنې ذره د يا د و سه کړه

که هرځو دې شی الدو ه په زړه انزود

په هر څه کې چې څه واړوی که وا يې (۱)

ما ۋيت شی يا هغه ځنې لمو د

د مسلم لپا ره څه ده ښه ګټه

د اخلاص طاعت به کله کا ډېرود

۱ـ د امصرع په پښتانه شعرا کې د اسې ده : په هر لو ښی کې چې څه شی اچو لی .

سلامت ته سلامت بخښلی خدای دی

څه شی او وته خلیل واچاوه نمرود

ته تل می د محبت نوشه صد واله !

(۱۲۹) په داځه شی محتسب کړشی (۱) حسود

گریبان چاك گل دایم از باد صبا باشد

به بی وقتی تبسم خو نچه را لعل نما باشد

صنم عاشق به رسوای چو مجنون گشته درها لم

به هرجای که باشم شور طفلان در قفا باشد

ز بیداد نسیم پرهن گل چاك میدارد

چو یوسف بود سبب دست زلیخا با قفا باشد

اگرعزم سفر داوی زدریای چو اسکندر

قدم برکشتی خود نه تر امیر روا باشد

(۱۳۰) . . . . . (۲)

عمر څه دی لکه باد (۳)

دا چې نه لری استاد

هر چې وکاندې طلب کا

څه لالک څه یې امداد

۱ـ په پښتانه شعرا کې د (شی) په ځای (وی) دی.

۲ـ داشعر لومړی د ی .

۳ـ په اصل کې (عمردی که باد) لوستل کیدای شی.

چې سلیمان پر یوت له تخته
جړ یان حکم نه وړی باد

په دنیا یې روغ جنت کړ
په ارمان لاړهو شداد

مرګی لاندې کړ ترخاوړو
کسه کاوس و کسه قباد

هغه هم دی توری خاوري
چې یې د پر کاوه ذهاد

هر چې نه کا هغه ښه وړی
هر چې بد کاوړی لصاد

جهان وارې خای د خم دی
څوک به څه کاندی زړه چاد

زړه هم هغه دی صد یاله !
(۱۳۱) چې مشغول وی په ښه یاد

***

(ر)

که خانان مهران نظر لری په زر د پر
چا یسته لری تر دوی والا نظر د پر

د تمام جهان لښکر داهو مره نه وی
لکه ستا سترګې، یا نه لری نظر د پر

د جنت خو بی مې وا ړه ګړه پرې هیره

چې مدام دې په کوڅه کې کړم ګذر د پر

درست جهان به دې ارزو نه کړه دیدن ته

که دې بنکلی تر یوسف نه وای بشر د پر

دا عالم و اړه در و غ کا چې یې وایی

چې تر زلفو یې دماغ لری عنبر د پر

ستا دشونډو په دوران به دې وته څښم

که اوبه لری خوا ړه د لوښکر د پر

د لوښنو په اوبه به دې ستانـه اخلم

که اوبه چا ته قیمت کا د کوثر د پر

واړه ویره مې بیرون شوه له خاطره

ستا په عشق کې د ارمی نه کیږی دسر د پر

تر مطلو به پورې تله بو یه صد یقه

(۱۳۲) که د عشق په ګرانه لار کې وی خطر د پر

د پرد خیال سواره چې لار دی په دا لار

بیا یې نه شته هیڅ خبر بیا رته دو با ر

دا د لی یاران څوشته هورته یې بو لی

تل نار ه په پته خو له کا په تلوار

ودا لی ربتیا تر دانه هورته په ده

څکه خو بښ وی د پر تر دا هورته هوښیار

لکه راغله هسې لاړل ځی‌را دروسی
عقل هیڅ ورته رسد نه کا د شمار
که باور نکړې اوس په هسې بهیر پیښ شوم
سر سا سا ن یې لیده نه شی د قطـار
یوه‌ورځ به داخوښی دربانا ې غمښی
دا کر دون په هیڅانه ګرځی قرار
د پرشاهان سیران یې پریښا سته له تخته
لاپسې ځی چې پریښا سی وار په وار
ته به‌خو بی‌غمه خوښ به‌خندا ګرځې
مګرنه وینې هر ګز دسرګ نا تار
دانا تار به عاقبت پیښښی صدیقه !
(۱۳۳) بو یه فکر کړه دسرګ په خواتردار
خپل‌ژوندون بیا یې‌وګورته یاران‌زرزو
ګړندی تیره‌تر برق د آسمان زر زو
مسافر قرار وخه په پردی ملک کا
همیشه‌ځی په تلوار رهروان زر زر
په دنیاراغلی ځی په‌دنیا دو د دی
لکه ګرځی د چمن په خزا ن زر زر
کله لاړ په چا د عمر د تلو بند شوه
تله‌دبا دشی همیشه یکاسا ن زر زو

هو په ویښه ډېر دعمر دتلو غم کړی

هوسړه لاځی ډېر په خواب گران زر زر

لرې ملك ته په ورو تله کله په کار دی

له هیواده دروسی کوته کاروان زر زر

ډېر شهره تله که هر څو دنظر ډېر دی

(۱۳۴) همر لاځی د صدیق پرې خندا زر زر

هسې یا ردی چې جلوه کا په هر لور لور

لکه نمر هسې تا بان دی په هر کور کور

په تمام جهان یې شور د حسن گل شو

گم لا نه دی دهغه نمکدان شور شور

په دنیا به په هیڅا نه وی دا هوسړه

لکه زن یې دی په ما محبت زور زور

بس کړه یو په محبت د لیلی ټیر شو

قیس نه شته که را دروسی خلك نور لور

هور دمینې په هیڅا کې لږده نه شی

بیهوده کا ندی وگړی ویل سپور سپور

زاردې خه له جدا یې گاڅې خپور شو

(۱۳۵) اشنا یی دې په صدیق لگوی اور اور

توره شړی شه د ه نیمه لـنگ نیمه په سر
و ر لـکه دمغلود بخشش سند یل په سر (۱)

پړی ترسلا شه دی چې د لو په ووډی لك وی
نه زړی قصب چې ته پړې لك اړې خنجر

مه خوړه ز یړ پریان متنجنه (۲) په منتوکې
ځار تر اور بشینې چې پر ې ا یښی وی تیور

وا ړه لیو نی شو ل پښتا نه چې پسې ځغلې
نـنگ و ته یې شا کړه له مغو لو غو اړی زر

یل که سقا منت کا عیب یې نه شته خوته مه کړه
یـ ها له با له شی چې د یل شی منت یـر

غوښه د ځان خوسا شی چې پرې نه کړی زحمت وی
غوښه د ځان څه ده چې بد خوی د ې شی پسر

حق د پښتنو دی که او س بیا د ننگ د پاره
سور په شهزا ده کا ه څه تور خونی خیبر

ورا ندې زه هلك وم چې پرې دوب سحمد امین شو
به به شهید ان وو ه پر مغول شو ل پر ې ه ر

---

۱ ـ په کابل مجله کې (. . . د بخشش د سند یل سر) لیکل شوی او دا ډه نظم د ریم ، پنځم ، شپږم ، لسم ، یو لسم بیتو نه نه دی اخیستل شوی .

۲ ـ همدا سی لیکل شوی .

نه سوصندا یمل شته ، نه خوشحا ل ختك در یا شته

نه لښکر غلجی ، له پښتنو خا لی شو هـر

هیڅ نه دی نا بوه ډیوسفزی دننګ په کار کې

لوم یې دز سری دی تر شغال د ی لا بتر

ځینې که منصب خوری خولا کور په خپل وطن دی

سپی شو د سغو لو حمزه گوره گیدی خر

حال د پښتنو د ننګ په کار کې را ښکاره شو

واړه هیڅ کا ره دې بی حیا نا مر د بشر

هر یغه که وطن په تور وهر ونو د صد یق وا ی

(۱۳۶) مه وا ی په نو ډهر ملک یې مه وای ا شنغر

ته په حسن که شر ین یې د دې د هر

زه خسر و د زمانې ښـم په خپل شهـر

ورځ وهمه دې له فراغه خا لی له یم

هم مخفی در یسې ژا رم ، هم په جهر

د جهان خواړه که زه خورم چې یې تاوی

دا همه ر ا ته تر خه شی لکه ز هـر

سنا په قلمچې له ما د رومی را ته شا کړی

د فر اق او ښکې مې جور کا په مخ نهر

خوشحا لی به نور و نه و یښم د وست همر

ما د غم په ناوې و تاړه او س مهر

که په خلکو ودانی وی چې ته نه یې
ویرانه راته څرګند شی تمام شهر
که دوهاب په سخه تو له وړی خپله
بیا یې تا وړه تار جدا کا ندې په لهر (۱)
بیا په ما له خپله یاره خوا په خوا کا
که په ما مهر کرم کا ندی داد هر
که دزړه رضادی دهچې مجنون ګورم
(۱۳۷) تر مجنون صدیق بتر شته په نوشهر
بې قراردعشق په یوه ځای نه کا قرار
څرونه یې لنګر کړه سیند به لاخی په تلوار
خوښ زاهد په زهد په تقوی زه می طلب یم
روغ لیونی دوارهسره سم دروسی په لار
حق دهریعت وعا لما او چې په ځای کړ
بل چاکړی نه وسنصور مینې کړه دار
داغ په داغ رښتیا دخوار بلبل په خاطر کوږدی
څو چې دګردون په او به لوی شی لاله زار
خت کا ته را لده کا چې هیڅ نه وینې تروخه شی
(۱۳۸) روغ په ټوسترګو صدیق ښه ګوری دیدار

۱- لهر د (بحر) غوندې هم لوستل کیږی

مینه وری زړه د پرد ستر کو ترخنبل زر

رونده ډلا ړې ر سه په منزل زر

یو قاصد کړ ندی هوسړه نه دی تللی

لکه یاره ! زما ستا په لوړې تلل زر

د تلو تلو په کار په تلو هیڅ نه پوهیز م

د پر ترعمره ښکار ه نه شو په تله بل زر

په جهان سما ندې نامې واړه په سول شوې

دوډا لود آه سې ځر کند کا هر محفل زر

مینه ستا صدیق پنا ه ساقی له د له

(۱۳۹) څوک خبر سوی یې تا په دا مشکل زر (۵)

ستا په عشق کې ترما خوا ر

څه چې نه د ی ښل او څار

فر ا خت ښم په صفت کې

که ر اضی و ی په دا ښار

زړه د یار څه کړ ی یو یه

مه و ه خپل که څې ا ز ا ر

په بلبلو یا ندې تل و ی

همد غه خز ان ، بها ر

څو ژ و ند ی یم خو به و ینم

غم ، چا د ی د واړه په وار

کمینې لو یې صدیق کړ م

(۱۴۰) سر په پورته و ړی خا کسا ر (۶)

لکه ستا دی ښایسته دواړه چشمان تور

هسې نه شته ښکلی نور په درست جهان تور

زړه قیمه لرم تیاره و کیا ب ته

د سیخو په څای لري او یا سه مژگان تور

څه داخو نه پټ په زړه لر م د ننه

لا له یو د ر ښکا ره نه شو په بوستان تور

هومره تا ولرم په زړه کې ستا د مینې

چې د آه په تاو یې د رست پر آسمان تور

عاشقان واړه ر ښتیا کا ندی په عشق کې

دروغژن لری ورق په د وست دیوان تور

نندارو ته یې جهان ټول شو صد یڼه !

(۱۳۱) یا ر دې خال کښود د وروځو په میدان تور

خدایه را کړه په د نیا کې ته همت د یر

چې بخښنه یه همت کړم د دولت د یر

په د نیا کې سخاو ت شجا عت ښه د ی

رب دې را کاندی په دواړو کې غیرت د یر

قناعت ټر ډکه دوا ړو لا تری کا

چې نظر یې تر هرڅه کا ر کت د یر

دین د نیا لره د ادوه چاري په کا ر دی

چې هرخو ک د دغو دوا ړو کا صفت د یر

خدای پناه له هغې ژبې له خولې را کړه
هر چې وړ کا ندی دی ایرې که منت ډیر
که په هر ډډې سخت زحمت مرهم یې مه خوره
د منت دارو په څه هرګوز زحمت ډیر
په هر یصه ورځ قارون په ښکته دومی
په صبوره ورځ عیسی ایامو ند نعمت ډیر
کـه د صـبر پیالـه زهر ده څښه یې
تر هر څه به وتا در کا ندی لذت ډیر
چې بیا ض سې څوک دزړه په سینه کوری
هم هغو ته به یې و سې منفعت ډیر
هر سړی په څه یا ید با ندې پو هیږی
اوس به څه کړم زه وچا ته نصیحت ډیر
هیڅ فایده به تري بیا نه مومې صدیقه
(۱۳۲) که نا اهل په محنت کړې تر بیت ډیر
سخ دهغو ستر کو چې مخ ېرې د یار
بـیند عا شق همیشه لـیل و نـهار
هرڅه چې شته وا ړه په عشق کې دومی
من کـجا و کـجا ست صبر و قـرار
نیت چې دې و رکړو بیار ته له کا هرګز
د ل چو از من بـه غمزه برد نـگار

سینه به یقه یه زره نه شی دچا
حسا قبت را زه دل شو دا شکار
مخ دخول یار په منصور شکاره وی
خواه در نا رخواه بر سر دار
مست صدیق عشق ستا کار ښتیا
(۳۳) بیخبر شد بخا نه و بازار
خدای دی نه کا له غمجنو غم زمانه دور
بلکې لاشه په دردمنو درست جهان پور
دښو ناوکه یې ښوی د روښی له زړولو
لایې نه دی لږ په وینو یو یکان سور
که آفتاب مهتاب دنور یو ه قطره ده
خدای پوښه دی لکه ته په مخ تابان لور
(۳۴) ..... (۱)

***

(ږ)

ماچې ستا بشر د زره په ستر کو ځور کړ
په حساب مې بې ساننده بې نظیر کړ
چې نامه مې ستا پرې و ا خیسته خوږه شوه
دخولې خوند مې خو پرې شهدو که په شیر کړ
د هغه منت لرم که یې په ما پرده ی
چې یې څکلی تر یوسف دیار بشیر کړ

۱ـ دا هیر نمیګړی او پاتې له لری

داندوه د کان مې ونغښت پرې خوشحال شوم

مغنی چې تا سرو د په بم په زیر کړ
وا يې داغ دی د بلبل په خاطر ایښی

چې خزان د ښکلی ګل حسن تغییر کړ
وا يې میاشت لمده په خوب لیده د یار دی

صبر زما د خوب عجب تعبیر کړ
خدایه ستا دادونه ډیر دی که دا وا کړی

تا په څه ما د یار عمر صغیر کړ
په ما نې چې ته شاوا تـه کـړی روان شې

د فراق او ښکیو مې جو ړ په مخ بهیر کړ
ساقي اوس دخوشحالی پیاله را کړه

زړه مې ډیر دهر ناکس جفا زهیر کړ
په خندا په هوس څه سوبه دې وشوه

(۱۳۵) چې صدیق دې نن دزلفو په زنځیر کړ
کلی غم چې مې ښکلیو په د یدار لار

پیاله ما څه ه ز ړه صبر د قرار لار
په راتله يې خو ښی و بخښله ما تـه

پیا په ګله مې تړده صبر په تلوار لار
ه جهان غمونه وا ړه راته پیښ شول

چې له ما نه هغه ښکلی غمګسار لار
که مې روح در پسې خوږی عیب نه شته

چې د لبرسې وهمیش بوسه کناو لار

که بلبل په ارمان زاری نو پري پایی
چې خزان راځی په مخه نو بهار لار
له ارما نه یې شورګل په درست جهان شو
په فراق یې ترخولې څو په زورچغار لار
ستا دغم لبکر ومخ را ته څرګند کړ
دښادی لښکر سی واړه تار په تار لار
په امید یې دوصال دزړه خو بی کړم
او که نه یې یاره عمر واړه خوارلار
ددوزخ داور لمبی به تریحذر کا
(۳۹) چې صدق سوی سوخته دعشق په نار لار
چې په سینه پورې بند زړه دجهان لار
دهغو په بخت دبدو څرخ اسمان لار
رسیده تر نمر بیغمه وی خو بی کا
خوار په سپوره همیشه داون و آن لار
خص په سره دریاب ګرځی سبکبار شو
ګران باره د د ریا په (۱) بکران لار
ددریا به موج په لاس دا رادت وی
ازلی بدخوی اوس په ځان حیران لار

۱- په اصل کې (... ددریا په بحر بکران لار دی خو (بحر) زیات بکاری.

سبکرو تر برق په د ا میدا ن تیر یږی

په د نیا ل د قا فلې سر د کا روا ن لا ړ

په سختی کې مې روزګار شو پکې خو بن یم

له همایه قسمت کوم د ا ستخوا ن لا ړ

ا ستا نه مې ستا د عشق باب د ا میدشو

په یې فکره مې ښل فکر د آستا ن لا ړ

دصد یق په خا کساری با ندې نظر کړه

(۱۳۷) چې تمام جها ن په د اتیره خاکدا ن لا ړ

چې یې امر ه د استاد یاد سورو پلار لا ړ

هغه زوی خوا رعا صی شو گورته خوار لا ړ

په د نیا یې گر دن خلاص نه شو له باره

تر قیامت لښلی درست په درا نه یار لا ړ

د راحت ساعت یې یا نه سوند هیڅوړ ې

د خپل خا ن په ا زاری راضی آزا ر لا ړ

د لعنت طوق یې په غاړه جاود ان شو

د بقا و دار ته هسې نګو نسا ر لا ړ

جمعیت یې حاصل نه شته په د نیا کې

پریشانی یې شوه په برخه د ل افگا ر لا ړ

ازلی بد بخت به خوک بختور نه گا

نا بکار په د نیا راغی نا بکار لا ړ

دا زل چه شو ی بد هیڅری نه و ی

چې له ځایه برخو ردا رهو برخو ردا ر لا ر

په صد یق با ندې یې نوم د صد یق کښیښود

(۱۴۸) لکه گل په شگفته اطو ار اطو ار لا ر

هر عا شق چې په طلب ه جا نا نه لار

په خپل عشق کې سوخته دل تر پروانه لار

که د عشق په کرانه لار کې ډ پر خطر دی

چې یې خپل د یار په زړه د سر دا نه لار

که ا براهیم ادهم تهر تر مال و ملك شو

مستغنی د ډنیا عت په خزا نه لا ر

خیال یې لځای د لیلا خال نیوه په زړه کې

خوار مجنون ځکه له خانه یگا نه لا ر

چې له یادو یې یو دم فراغت تهر کړ م

وایم د ریغه څه عنقا له اشیا نه لا ر

سنا د خال صفت په ټول فکر تم نه شو

ځکه ټول فکر مې خور لکه شا نه لار

بیلتا نه و ژ لی څه غوا ړی صد یانه

(۱۴۹) زړه له ستر گودې د او بکو په بانه لار

توبه له ما نه څه عز يز دولت لار

چې داهسې شړ ين عمر په غفلت لار

ډير گران لکه يوسف وخير نه شوم

چې په څه دلې ئمنـو په قيمـت لار

دازل قلم په دا زما جريـان شو

چې له زړه مې دښه دين اندوه فکرت لار

په خپل ځان باندې ډير ه دانسته پوه شوم

چې له زړه مې درست د دين زور و همت لار

قباحت په نورتر دا پهورته څه وی

له خاطر ه چې درست فکر دوصلت لار

خدای دې بده نصيبه را پښنه نه کا

عمر بد زما د نفس په بد شو مت لار

په يقين زما رښتيا هغه استاد شو

هر شاگرد چې د استاد په تربيت لار

هی ء توبه څه ې حاصله عمر تير شو

لږو ډير چې دفرقان په تلاو ت لار

هم هغه ته په شماره دژوند اله کړه

(۱۵۰) د صديق نفس چې ستا په محبت لار

(س)

عاشقان به په عاشق پوهیږی بس

لایقان به په لایق پوهیږی بس

زاهدان په زاهد انو قیمتی وی

فاسقان به په فاسق پو هیږی بس

په دروغ ویل کوتاه میدان لویږی

صادقان به په صادق پو هیږی بس

در نخور مطلب صحت دطبیب غواړی

حاذقان به په حاذق پوهیږی بس

هوښیارا نو څخه قدر د صدیق شته

(۱۵۱) احمقان به په احمق پوهیږی بس

که هزار ځله له خلقه یم جدا اوس

شکر شکر ستا له درده یم اشنا اوس

هیڅ سنت د بل طبیب را باندې له شته

هغه درد مې ستاد مینې کا دوا اوس

اول زړه ستر گی په مینه کې ستا بند وو

بس گړه تنگ شوم ستا په عشق کې سراپا اوس

په چمن په لاله زار را غلې بلبلې !

لور په لور گړه دښو گلو تماشا اوس

عاشقان واړه په عشق کې په تجربه دی

ځکه خو بس کړم خلې مینې په تنها اوس

د دنیا له اند یښنو صدیق فارغ شو

(۱۵۲) چې یې زړه په اند یښنه شوه عقبی اوس

ما چې ستا چکلی دیدار ولیده اوس

هوره زړه مې قرار ولیده اوس

په هغو ستر گو ربښتیا مهر دخدای دی

چې یې چکلی سخ د یار ولیده اوس

داندوه ساعت بدل شو پرې خوښی شوه

چې بلبلو یې چغار و لیده اوس

په دیدن مې ستا غمونه له زړه لاړل

زړه مې درست تا ته وزګار ولیده اوس

که ترسا را ته خوک وایی عیب څه دی

چې مې ستا ز لفې زنا روایده اوس

د صدیق امید ربښتیا شو ستا یاری ته

(۱۵۳) چې نیکخواه یې خپل رویبار ولیده اوس

ساقی همې بیا له وا ر نداانه بیا اوس

چې په خپل یې شم مجذوب د یوانه بیا اوس

ودانی وروغ عالم و ته بخښش کړم

خپل وطن کړم په صحراو یرانه بیا اوس

غنیمت ګڼم دا عمر که باور کړې
چې دیار له غمه شوم همخانه بیا اوس

په سا ني بیل شوی یار که چې رته موسم
لټوم په هغه ستړی ستا نه بیا اوس

سرور یار که پخلا شی هزار شکر
باري سا زرا سره کا زسا نه بیا اوس

مغنی ! ته خپل سرود له لا سه کښیږده
راته خیال کا دد لبر ترا نه بیا اوس

که چمن چې په خزان کې ترې خالی و
په هر ګل شی د بورا چغا نه بیا اوس

په خلوت کې مې زړه تنګ شو آرام نه کا
له ما غوا ړی ارت ملګ میخانه بیا اوس

د مجنون قصه ماضی زما په حال شوه
لږ تر ما پورې به شی افسانه بیا اوس

د تهمت له غشیو خلاص وم یوځو ورځې
عا قبت شوم د هر ټیر نښا نه بیا اوس

یوځو ور ځې صدیق خشکله خاموش و
ستاد ر ازخبرې کا رندا نه بیا اوس (۱۰۳)

* * *

(ش)

تر او بو صا فه سینه لري در و یش
زړه هر ګوره بې ګینه اري د رویش

په دیدن دخپل مطلب مرادحاصل کا

په صیقل مخ آ ینه لري د ر و یش

و مدام د اطلس پوښو مخی نه دی

خرقه هسې پشمینه لري د ر و یش

صبر هیڅ دهیڅ حریص په خاطر نه شته

شهه شینه ورځ آد ینه لري درویش

قصر هیڅ چې د صدیق په خدمت نه شته

(۱۵۵) محبت پرې د یر ینه لري درویش

نه به دا حسن ستا قرار وي همیش

نه به خاطر زما فگار وي همیش

خودبه داحسن خوبی وړی ترخزان

گل به تر کوسه پایدار وي همیش

اوده کهوښ یم تل ولاړیم که ناست

خیال دې زما بوسه کنار وي همیش

جدا دې زلفې خدای له مخه مه گډه

وصل چند سره شهوار وی همیش

مرم چې رقیب دیا ره په کوی کې گرځی

ژوندون سې څی تري په قرار وي همیش

ځم په خندا په هوس وصل غوا رم
بورجل که سرراته ددا روي همیش
مهر هر ګز طلب صدیق تري نه کا
(۱۵۶) یار خوبد خویه جفاکاروي همیش

* * *

(بښ)

لکه زړه وینم صنم ستا په دیدار خوبښ
هومره نه دی زن دنور څه په روزګار خوبښ
خودي سخ ته په ځیر ځیر ګورم خوښیږم
بلبلان به همیشه وی په ګلزار خوبښ
تر یو سفه ښا یسته را ته ښکاره شوي
ځکه زړه سي صنم ستادی په داوارخوبښ
ستاد راز خبري ډیري شی وما ته
طالب لاشی دسبق په ډیر تکرار خوبښ
که دلیخت د پاسه کښینم ښاد به نه شم
لکه ځان په کوی کې ستا وینم خاکسار خوبښ
تر جمله بد یو بد آزار د زړه وي
خدای دي نه کا تا د زړونو په آزار خوبښ
بلاري پس له دي به مینه په شراب کړم
(۱۵۷) چې صدیق سي دی دستر ګو په خمار خوبښ

(ص)

تل په سرز ما د آه کا اسمان ر ۆص

تل په سرد سرو لمبو کاد خان ر ۆص

دست افشان صوفی له خانه دعشق زور کا

په خاته له ژی کا تیرو پیکان ر ۆص

په لږ څښل دمیوو د هرعقل ترشا کړم

په ۆرسکث تر سرود لا کامستان ر ۆص

تیر بهدل تر خانه ز ر رسد کا جا ن ته

څکه سر کا د منصور په سنا ن ر ۆص

دصدیق پري کړی سردیار په کوی کې

(۱۰۸) همیشه کا لکه گوی په چوگان ر ۆص

* * *

(ض)

چې دهکلیو په ر خسا ر لر ي غرض

هم هغه به په پل لا ر لري غـرض

چیرې نه گوتې پې ز لفو ته نژدې کړې

هوښیا ر کله په بیا سار لري غـرض

دلور چا غرض پرې نشته دایم وایم

یو طبیب دی پرې بیما ر لري غرض

ته چې زړه سې دښه سخ په طلب لا ړ شو

تل بلبله پـه گلـز او لـري غـرض

چې خوږه خبره ښه و رته د یار کـا
عا شق څکه په ږغیار لر ی غـر ض
بې مطلبه اشنا یې سره څوګ نه کا
هر سړی به په خپل کار لري غر ض
هر نا د ان له تحمله بې غرض د ی
د ا نا کله په تلو ار لر ي غر ض
ته دحسن ګنج لرې له ما کنا ر شوې
توا نګرکله په نیست ګار لري غرض

(۱۰۹) دخاطر وینې به خود صد ق پرې وشې
چې په شونډو دخو نخو ا و لر ي غرض

* * *

(ط)

چې ټا صد را ورپه مخه د د لد ار خط
حقیقت را ته ښکاره کړپه تکرار خط
دا بې حسن دهه مخ له مخه دروسي
چې څر ګند شواوس په مخ با ندې دپا رخط
له اندوهه یې هرګورپه زړه ز هیرشوم
چې مې و لوست په ارمان او په چنار خط
په فراق مې ژن تمام جهان پرشو رشو
چې ښکاره مې کړ په کلي په با زار خط

دايو زهرى د بهار دى چې پرې و شو
که سبا ورکړې بلبل ته په تلو ار خط
دوصال قاصد چې خط د دلبررا و ړي
په لمبوېدم په تندي ږ د م په دستار خط
هسې رنګ خوشحا لي ستادخطه مو سم
لکه را شي دروزګار په بې رو زګار خط
که په سخت زحمت کې پروت وي پې آسان شي
د طبیب چې چېرې ور شي به بیمار خط
صد قه د صد یق سر تر هسې یا ر ه
(۱۶۰) چې بې ډیر شي و بلبل ته په تلوار خط

* * *

(غ)

څو چې څه بهاروي بیا خز ان شي په دا باغ
گل وي چې شبنم ته نګرا ن شي په دا باغ
بانه ، گل که وا يې کل حیات په اوبو موسي
صاف ، زلال چې را شي جوی روان شي په دا باغ
هیڅ غونچه به نه شي د دې باغ په کتو کمه
ستړی په ډیدن که درست جهان شي په دا باغ
نه دی چې بې ناو ری شګفته غونچه ګلونه
څو چې د بلبل تو تي فغا ن شي په دا باغ

وژاړي پـه خپله خنده روی د جهان واړه

تل لکه غونچه چې په خندان شي په دا باغ
دردیې د خمار تمام صورت په ګران بار کا
ګلپه لاله زارکې چې مستان شي په دا باغ
وړی يې له مادی په جهان کې زړه که وايي
دريـغه که هغه سرو روان شي په دا باغ
راشه يو قدم د خدای د پاره هور ته کيږده
ګل به شګفته عجب خندان شي په دا باغ
ډير په خجالت يې د صديق ويل خاموش کا
(۱۶۱) څه شي که سو سن هزار زبان شي په دا باغ

* * *

(ف)

که هرڅو دی بنا يسته تر ماه يوسف
نـه مخی کړ يـاره ستا الله يوسف
ستاد مينې لاف که کړمه دروغجن يم
راسره دی ستا د مينې ګواه يوسف
د هايست په هر ورهغه ډير ارزان شو
ګنه نـه وه کـړی بل ګناه يوسف
چې يې ډير محنت ليد لی د فلک و
بيا آخـر د مصر شو پا دشاه يوسف
د بنادی اميد لري صديق په غم کې
(۱۶۲) اند به نه وی د کنعان په چاه يوسف

ته چې د يو وما ته کړې د زهد لاف
چې ديدن دښکلیو کړې لاف د يې خلاف
يا ديدن دښکلیو کړه يا پر هيز گار شه
کومه شه ده ته پخپله کړه انصاف
چې نه داگړې نه هغه نور څه پوهيږې
هغه واړه کړه و تا ته دي معاف
چې دي زړه وي هغه کړه در ته بخښلي
منع يو د زړه آزار دويم خلاف
گفتگوی د محبت پر هر مکان شي
تر ثرا تر ثريا په نون و کاف (۱)
څوك دز هد د تقوی څوك مي پر ست دی
څوك شړی اودي څوك هال څوني زر باك
څوك د علم د مکتب د خدا نقاد ی
څوك مين په چنگ و نی په مي صاف
ما بې مينې نور څه هيڅ ګړې ښکاره نکړل
که کتاب په هر معنی و که کشاف
تر هغه سوری صديق مخ د يار گوري
(۱۶۳) چې په تورې د غمزې کړ زړه شگاف

---

(۱): په اصل کې داسی دی (تر ثرا تريا په نون و کاف) .

چې خبر نه يې له حا له د غـر يـق

ترو پسو يه کړې د ښو ېد و تفريق

چې يې ېر د محبت د تجر يد لشته

پور ته نه شي تلې آسما ن وته زلد يق

غم ښادي دواړه په ېرخه د عاشق دي

ښه چې نه لري يې مينې بل رفيق

مګر ېما مدد د بخت را سره يا وشي

چې ښکل کړم زه د سرو شونډ و عقيق

چې له درده ورځ وشپه يا نـد ې يوه وي

دد رد منو حال هغو زد ه په تحقيق

ما سوا له يارې کفرو رښکا ره شي

چې قدم يو دې خوك د مينې په طر يق

دد نيا روزګا رزحمت ور ته څرګند شو

(م ١٦) مګر غم ه يا ر صد يق نه شو شفيق

څو و نه و يني يه ستر ګو يا ر صد يق

هو سره زوړ لري په ځان قر ارصد يق

که د يار د وره له سپو سر ه ګر ځي

خد اى دې نه کا چې به کا ندې عا رصد يق

چې قدم په هغه زمکه د لبر کېږ د ي

هم هغه خا وره تو تيا کا خوارصد يق

چې پيغام د يا ر دوصل و ر ته را و ړي

تر هغه قاصد به ځان کا ځا ر صد يق

ستا د عشق دسورو منډ ې دي نيو لی

او س به څه پر يږدي نيو لې لا رصد يق

ستا په کوی کې د قا تلو پيا لې و يش دی

عا قبت به يې و څښي په و ا ر صد يق

ووورځ به سره لمبه شي شنه ډ ډوزه

چې خپل زړه لري هميش په نا ر صد يق

د فراق آواز دې به ا يسي پوهيږم

څکه تل لري مد ا م نگا ر صد يق

وا ړه ستا د مخ په خيال پسې مجنون شو

(۱۶۵) نو ربه څه کا د دنيا روز گار صد يق

که خوك و گوري زما کتاب د عشق

تر مجنون به شي بتر خراب د عشق

لکه خم په خپل مکان خا موشه ناست يم

ما لا نه دی لوستی چا ته باب د عشق

که د عشق تحمل نشته په هيڅ کا ر کې

ډ ډ ر شي لا په ښه د يدن شتاب د عشق

سرا فرازي په جهان ترشاه جهان کړم

(په ما) دير شه وشو داعتاب دعشق (۱)

په طلب دبه د ډډن پسې څو ک ګرځي

خدای پوره کا ندي ا لبت کرياب دعشق

د حيات او به په و څښي له ظلما ته

په هرچاچې کا رنړا آفتاب د عشق

زورپه نه شي تر ا بدي ورځې پو ري

دهرچاچې شي نصيب شباب د عشق

ستا دستر ګو مست يې وړي په ننګې ننګې

زړه مدام لرم په ا ور کباب د عشق

چې ښار يې سوځي تو به مې مه شه

نن را نوش کړ ساقي ته شراب دعشق

له صد يق ته نصيحت مه کړه ناصحه

(۱۶۶) عقل نه کا ندي هر ګز جواب د عشق

په محشر که دعاصيا نو شي تحقيق

سرحلقه به يا دو ا رو وي صد يق

دهناد ګناه يې هيڅ دی ترګنا هه

(۱۶۷) ترمذ هب يې مذ هب هيڅ دی دزند يق (۲)

۱ـ په اصل کې (په ما) نه دی ليکل شوی.

۲ـ داغزل نيمګړی دی پا تې برخه نه لری .

(ك)

غم له زخم نشته هيڅ له ژبې د بې باك (١)

اوردى خولېده شي چې سوزي خس وخاشاك

ځان وما ته هيڅ شود حرم آ هو چې گورم

د بر ترما نظر كا په حلقه ستاد فتراك

مخ وما ته يوشو بل بې ده وما ته هيڅ شو

فكرسې هيڅ نه كا نور بې ده په بل ادراك

ځاى بې په رښتيا دزړه په سر باندې زماشي

بند به درضاشي قدم چې دا فلاك

زړه په محبت گې دې روالا ترمهره وينم

لاند ې هرگز نه وي تر بل نخل چې تاك

څله به صديق پاڼي بې تا يودم صنمه

(١٦٨) نه وينې هيڅ بې تا دمد هيڅا ژواك

چې داهسې ورځ وشه شو په صحرا ورك

مجنـون وا ړه شو له مينې د ليلا ورك

نصحيت د هيڅ نا صح اثر پرې نه كا

د مين سړي د رست عقل شي رهنما ورك

چې مجنون د محبت ور باندې ښيشي

هو رته اووشي عقل ، پوهه ددانا ورك

---

١ ـ د « بې باك » په ځاى « بيباك » ليكل شوى دى .

چې خا طر تر ې دهو ښکلیو هوا یو سي
د ذر ې په د ود هډه شي په هوا ورك
تل له زړه را خخه ته بهه چې خه لا رشو
په طـلـب هو د و فا ه ییو فا و ر ك
په ژ را ژ را ې ښو ی تر لیهو پر یو ت
په گو گل کې په رښتیا شوزړه زما و ر ك
دهه یار ډیدن د تورو ستر گو نور دی
خدای دې له کا نور له ستر گو دهیڅاو رك
که ر ښتیا مده دې هته ییر ه نن ښـو یه
چې ر قیب سې کړې له یا ره په دعاو رك
اوس د نام و ننگ ویل چې کړې صد یق ته
(۱۶۹) ها شاې کا ه سړ ي هرم و حما ور که

* * *

(ل)

چې په زمکه کې پرا ته و ي گل رخسار تل
خکه بهه د تورو خا ورو هي گلزا ر تـل
خدای دښکلیو لب خواږه کړ ل تر شکر و
خکه خو ږ لگي ده وو لهـو گفتـار تـل
په مین ې قد ر ډیر تر درست جها ن دی
جا یسته که وهر چا ته د ی روید ار تل

لږ د يدن د ښايسته په د يرځه پـر ه

او سف مه غواړه د مصر په بازار تل

ها شنا ن لکه بلبل ، معشو قه گل هو ه

په گلو نو با ندې کا بلبل چغا ر تل

په ما نې مې آشنا زخم په خاطر يدي

په خفه امې بيا مرهم يدی په پر ها رتل

د صحت اميد تري مه کړه ژو ره ومري

چې په سخت زحمت کې پاتې شو يمار تل

چې مدام دننه زړه ولی، د لبر مې

عجب لوندی دی دستر گو په گوزار تل

دصد ق ستر گې دې خدای لري رو ښانه

(۷۰) چې پرې گوري ښا يسته ديدار ديدار تل

چې ې خوب کړ د راحت په ځان حرا م خپل

په ې نامه ملگ به يدي نښان و نام خپل

ښه دهقان به په هه ملگ تخم ريزی کا

خاص به خاص کارونه واړه کا انجام خپل

دحيو ان مرسته دانا ته نقصان نه کا

دبا درد عمر اند وه کا ندي مد ام خپل

د جهان کارونه کل خال پذير دي

هر هوښيار د عمر کار کا ندي تمام خپل

په معاش ې د دنيا و ځنه لـه وي

سی طلب لـر ي طلب د سـيو جـا مخـپل

د همت ر کاب په لاس کې و ړي ربښتيني

د فلک تو سن په د ا کا و ر ته رام خپل

تر قيامته صد يق ستا په سينه يا د شو

(۱۷۱) د مجنون نامه به نه پريږدي قيام خپل

د ريغه که زما په سترګو و ګوري رخسا رخپل

ژر به کړي پناه له خپلو سترګو نه د يد ار خپل

کله د پری يا د حـو ر و د ا ښا يست شته

ته ګـو ره پخپله د زيبا حسن بازا ر خپل

تا ويل سبا به سپينه خوله په خندا در کړم

ځا و دي تر وږل شم چې شور ان لري ګفتار خپل

دوه سترګې که وا يې ستا په لوري ما څلور کړې

لار ګورم له ورايه ته را واستاوه ويښار خپل

مري په ځنګدن دی ، ګوندې ستا په ديدن ښه شي

راشه پـه پـو ښتنه څه خـو ګـو ره ښما ر خپل

ګنج له مار ه هيڅوک ته خا لي نشته صد يقه !

(۱۷۲) زلفې يې خوښهما ردي ګنج يې دوا ره دي عذ ار خپل

د حیا په اوبو د کړ لرم چشمان خپل
د امید په اوبو تر لرم مژګان خپل
د مینې آزار زما په د نثر لیکه شته
هر څې دي همګي خو پ لرم د ځان خپل
لګیدا شت د خپل نفس کړم په مجلس کې
مینې کا په میدان کې تیغ هر یا ن خپل
په دهقان به دا امید لیکه کشته نه کا
لکه زه کړم د ژړا په تر دامان خپل
د جنت هوا مې خیال په ستر ګو نه شوه
د خوښې نظر په خال لرم پنهان خپل
خال په لبو د دلبر په نظر مه شه
هر څې دی دغه توښه لرم عیان خپل
د ژوندون اند پښه هیڅ راځخه لیکه شته
پې تانه لرم په زړه دین و ایمان خپل
په دلبال د ژاله پې خضر تل د رومي
د نفس په تلو خبر پې (۱) د کاروان خپل
د صبح وق طالع په پته د پسر مد د کا
(۱۷۳) د ور په شپه د برق ښکاره کا ځان آسمان خپل

---

(۱) په اصل کې (خبر په) لیکل شوی دی.

چې د لبره کاپه څاړه ها ر د گل (۱)
په سينه باندې يې هر ها ر د گل
دهر ترگل نازك چې ځان لري دلبر ه
څوك به څه كا نازكي په هما رد گل
همیشه چې گل صفت كا ستا له مخه
زه يې تل اورم په خو ږ گفتا ر د گل
ر نگ د گل وا ته ښكا ره شو په خوشا نه
عجب جوړ كړل يا نه ، ر نگ معما ر د گل
راشه څه چې سبا سيل د گلوو كړ و
ته دلبره ، زه ها شق ، بها ر ه گل
محبت يې كه د گل په خاطر نه و ي
خوار بلبل به گله كړ ي بد ا رد گل
هم د لبره ، هم ساقي ، هم ترانه شته
په مستي ځې واړه سره دستار د گل
گل چې ښكلي په لاس واخلي لا تازه شي
په بدرنگو لاسو تل شي عار د گل
همیشه يې په بها روا په مطر به
(۱۷۳) ان چې كړي دي صد يق اشعار د گل

۱ـ داغزل دوه ځايه مكرر ليكل شو ی د ی .

څه عجب بلي ، سوا ره څي د بهار گل
وا ربه وا ربې شگفته کاهر ديار گل
عجب رنگ د کانې ، بوټې وا ړه گل کا
په بهار شي داهمه سمه ، گوهسار گل
وا ړه جو نه ، زلمي سيل د بهار کا
جو نه گل ، زلمي لاگل ، څي تار په تار گل
په گريوان ، په اوربل جو نه ږدي په زلفو
زلمي لا په ډ تي (۱) ډير ږدي په دستار گل
اوی هلك ، سړي د گلوخا لي نه دي
هم زاړه هم داورني ږدي (د) گلزار گل
دا بهار په عجب بـا د بـه ز ما نـه شي
چې ړې گور ، کلی ، کوځه شول دوست بازار گل
هودوه درې رنگونه نه دي چې شما ره شي
دا ې شماره رنگ به څوك کا ندي په شمار گل
هر کی ، زر شونه ، سپين وسره ، سره دي
خدای پيدا کړل په ډيري تيري انها رگل
څونظر دستر گو لگي وا ړه گل دي
اسمان گل ، ستوری هم گل ، زمکه ، غبا رگل
نقاشي که ه گل ، گل پا نه کا جوړه
نه چې جوړ کا څوك په دا صورت انوا رگل

---

۱ - (ډ تی) لمکل شوی دی.

ته د لمبره چې ترګل نازک دې ګمان دی
څه له نورو وړې تر یار خو دسمن خار ګل

خدایه ما په جهان تل لره ، تر ډیره
څورا ډرو مې په چمن کې صد هزار ګل

آفرین په دا غزل یا ندې تل وایـه
چې بیاض مې شګفته کړ د ګفتار ګل

خوارصدیق به نظر نه کاندي بل ګل ته
(۱۷۵) څوپې ګرځي په نظر رخسا ودیارګل

که په زړه کې لر (۱) چوپ (۱) دښه رخسار خیال
د نور چا نه خو همدا چې دخپل یار خیال

زه چې تل ستر ګې ځنـبم د دې د پـاره
چې چیچم پرې دور خه د یار هذا رخیال

خدای ې یوزمان له ما نه جدا نه کړه
را سره څه دی د یار بوسه کنا ر خیال

خیال دښکلیو هسې نه دی چې جدا شي
تل په ناست وي هم په خواب هم په ویدارخیال

خدای و وله نامرا د تر خپله مراده
که په زړه کې د بلبل شته د ګلزارخیال

---

(۱) په اصل کې (چپ) لیکل شوی دی.

اوس چې درست دیار په خیال پورې ژوندون دی

چې رفیق مې شو دیار لیل و نهار خیال

بې دیار له خیال له ډل څه پکې نه هغه

(۱۷۶) که په زره کې دصدیق واځې هزار خیال

* * *

(و)

په دریاب د میو زره زما حباب شو

چې گردان باده ساقي د میو ناب شو

په دریافت د حقیقت ، حقیقت یا فت شي

د حباب چې هوا و ر که شوه د ریاب شو

د نفس را تله تر تلو پورې مو قوف دي

په خزان دچمن گل پاپه رکاب شو

د زانگو په زنگول هلك اوده هي

په غفلت سې دگردون دگر دش خو اب شو

د خبرو په معنو کې صدیق غواړه

(۱۷۷) په دریاب دمحبت د رنا یاب شو

چې نه گلو موتلا یې هند لمبه !

خدای دې مه کړه دگلو نو بې نصیبه

په بهار نندارې ښه کړه دگلو نو

دخزان وار دې تېر کړی دیغر یبه

د وصال خوښي په يار، په رقيب غم کړه

په خندا پوري ستا د وا ړه دي حيبه

چې له يار ه يې ته اړوې بل لو ر ته

بس کړه ژبه تر غا بن لا ندې ګړه ا د يبه

هغه يار تر تا و تا و له لاړ دې دی

چې تر صبا نه يې له سيل شته نه جريبه

په ژړا سې وړ ته وې بوسه به را کړې

په خندا يې راته وې چې وا ر کړه شيبه (۱)

له مې خوب خندا ارام شته دی په عشق کې

ستا په عشق کې راته پيښه ده عجيبه

وا ړه حال زما د عشق په کې بيان کړه

په صفير خطبه په زور لو له خطيبه !

د سر هم په خاى چې ما لګه په پرهار ږدي

(۱۷۸) د صديق ګيله پـه دا هې له طبيبه

د وا ړه ستر ګې دې ستم کا بى حسا به

چې په وژلو مې تاوا و کا ار قصا به

خدا يه ! تا په هسې يار وا ندې شهيد ا کړم

چې يې ډاوله شي له هروعې له کتا به

۱- (شيبه = وبه شي)

مگـر رسم د ين آين د بشكلبو دا دى

چې يې سينه په عذاب ده ټـر ثوا به

درد وغم فراق خوشته په عاشقى كې

نور څنې هم له بلا د يو له ا سبا به

هسې ډوب په درياب تللى د فكرت دى

زړه بيرون مه شه دزلفو له گرد ا به

په طلب د مشكوخه لحم چين ماچين ته

چې يې زلفې شته تيرى ترمشك و نا به

د مغان د ميخانې خا كسا ر ي شه ده

د جها ن د پا د شا هى ټـر جنا به

شيخه ! ته په وردوزهد و تقو ى خو بن يې

زه خو بني خوا رم له چنگو له و ر ا به

په طلب كې صد يق غم كله د سر كا

(۱۷۹) زر خواص په مت و كا يې له در يا به

ستر گې د ې فتنې كا چې ا مد ا ر ې شي له خوا به

مخ د ې نمر خجل كا چې بيرون شي له حجا به

مخ د ې را بشكا ره شي چې سيه زلفې تر ې باد يوسي

تووه شه رنا شي چې څې ا ير له سهتا به

ما ويل ژا له د چا گومان پر ې د شبنم كړ

خاشكى د خولو دى په عذر ا د ى له گلا به

سادسی کتاب(۱)د لعلو لبو د ی نو شلی

څه لره تعریف کا څوک له نقلو له شرا به
ته زهد و تقوی کړه شیخه ته ور ته وزګار یې
کله ماخا لي وینې له چنګه له ر ها به(۲)

(۱۸۰)

سخ د لپره چې بیر و ن کا له نقا بـه
غو نچه سر په ګریوان ږ دي لـه حیا به
ستر ګې پا کې وډیدن و ته په کار دي
نو ر په پو رته تر ګمبې شته (له) مهتا به
تل ځنپل د سترګو سنع د ډیـدن کا
سنع له دي د ډیدن سترګې بې خوا به
په ظا هر مطلب طلب له یا ره مکړه
خا مو شي د حلیم نه د ه یې جو ا به
و راهـرو وته لري لا ر نژ د ي شي
زر غواص په مټ و کاږي له دریا به
مشو ش په لکر لا ر د ګنا ه څه وي
تل کړیم ګناه کمتر کا تر ثوا به
دګر دون آسمان په سرګرځي صدیقه!
(۱۸۱) ته د رزق الد ډینه څه کړې بې حسا به

۱- (کتاب) لیکل شوی دی.
۲- دا غزل مقطع نه لري او نیمګړی ښکاري.

چې خبر شوم د سنبل له پیچ وتاب ه

پیچ وتاب یې سما د زلفو کا پیتا ه

د جهان په سخ وښا ځا ته د ثمر کا

په ز ړه نور د عشق ثوری کا تر ا فتا ه

د آسمان گرځیده ، مینه ، د زړه نور یې

نور په پور ته تر کعبې شته له مهتا ه

د مطلب هر گور موندل ربښتیا محال دي

صبرا یې موند لې چا ده له سر ا ه

چې مونده په دا عا لم کې و فا نه شي

په جها ن کې کیمیا څکه ده نا یا ه

د ډیدن سنع څنبل کا ندي د ستر گو

(۱۸۲) تل ډیدن کا د صدیق ستر گې په خوا ه

چې په خواب د سر گ ا وده نه یم یې خوا ه

په حساب ا و د ه غفلت کړ م یې حسا ه

یې خبر ، خبر د هیڅ په ا حوال نه یـم

تاب چې ووك شو ورك له تا ه یم یې تا ه

اوده هم په وروبه زور په غیر بیدار شي

مړ جوا ب کړم په جو اب شوم لا جو ا ه

دجرس په غږ ږيدا و ټيار اسباب کا
فرصت نه وي دا وده هيڅ تر اسبا به
هيڅ عمل د صدېق پټ په ظاهر نه دی
(۱۸۳) دحجاب آشنا يې وينې بې حجابه
د درد سن له آه ډاردا ختر نه شته
د لوګي ستر ګې ته غم د مجمر نه شته
د ګلزا رخو يې رښتيا تاج دنظر شوه
هيڅ نظر مې يوجد ا له د لږ له شته
که په عشق کې هغه، دا دواړو ته شا کړم
ا لتجا مې و ر ته باوې د يګر نه شته
غنيمت ر ا ته و صا ل د مې ن خط شو
د بهشت په بوستا ن دا سبز و تر له شته
ټوره بخت مې لب د يا ر په موی غبا ر کا
د يا قوت په او ر هر ګز خا کستر له شته
په باطن صلح صدېق له هر يوه کړم
(۱۸۴) په صيقل د آينې کې جو هر نه شته
د کوثر په او به سيرزلده د لا ن شته
چې يې ښو د عشق په تل د وې مر دان شته
د هيواد سقرتر ستر ګو ځنبل زرکا
چې خبر په هغه، داوي درويشان شته

ونژ دې يا رته ناره يې اد يې شي

چې حضور په حضور کوري ناظران شته

په ډډن يې د بلبل دزړه آرام وي

خو ارګس لا له نسرين په دا پوستان شته

سعادت نښان رهنما ظل د همای دی

التجا چې ورته نه کاندي رندان شته

د فلك اسما رهژون دحوا د ث کا

دوصال باد من به ژاړي چې هجران شته

ستا د زلفو د زنځير حلقه مې طوق شوه

خط په ها کې د لامری په ګريوان شته

په مجنون صحرا يې دره صومعه شوه

چې په زړه يې خيال دستر کو د زندان شته

دمخفي رحمت صدیق د وا تري غواړي

(۱۸۵) معنوي طبيب څخه هغه درمان شته

چې خبر کړم پر ه د هر له آفته

څړي غم راڅخه وچ کړ ل له هيڅته

له دوستی له د بشمنی د خلقو تښتم

دواړه تو که خالي نه دي له هد ته

د هرچاچې اصل بدوي بد ترې زيږي

څه فا يده ده دا ستا د له تر بيته

چې په هیڅ تو کې اثر په هیڅا نه شي
خو پ کاڼه د ي د هر چا له لاسه نه
دعاشق نظر ې یاره بل سرنه و ي
سفا ر غ وي له دو زخه ، له جنته
چې په خوند ه ترخو سو دزړه سو د کا
مستغني وي تل له هیڅه ،له هر بنه
دجهان خوښي که وا هی نن هغه کا
چې په رغم شو له ز ړه له ز ښته
نن هغه سړی رښتیا و لي دخدا ی دی
چې ې لاس و کښل دد هر له دو لته
که یاري خواږې یاري له هغه خواږه
چې بیرون دی لن له شي واږه جهته
نوا هم په اسا نی موند لی نه شي
خو د ې زړه خلاص شوی له وي له خپر ته
په لعمت نه له خمر بت شکرو کاږ ي
چې اګا ه شي د جهان له مصیبته
هیڅ باور په لا آشنا په اشنا نه کړ م
خبر دار شوم د هـر چـا له حقیقته
و هر چا وله خواږه تر نی شکر د ي
(۱۸۶) ه صد ق و یل د ډیر لـه بـر کته

خال د وړو خپو په میدان درخځه شته

نندارې د درست جهان درخځه شته

که مې سر په هوا لوړې مخ ښکاره کړه

چې د ډډ ن په بها گران درخځه شته

ته له خیاله نظر هیڅ مه کړه وگل ته

چې خپل مخ څه ار او ستان درخځه شته

د یوسف غوندې به څوک په گې پرانه وي

جوړ کوهی چې زنخدان درخځه شته

خو به ما غوندې په عقل کې پریشان کړې

چې اوږې داتور پریشان درخځه شته

هیڅ صرفه را نه دې مه کړه ما پرې ځله

نانه تیر، آبرو کمان درخځه شته

تاویل چې داو یشتلی زما روغ کړه

ځه ها ذوق لب درمان درخځه شته

همیشه پرې د ډنې خوره دخوږوژوتو

سوز ځمری په هوا نه، پیزوان درخځه شته

په طلب لکه سکندر صدیق حیران شوم

(۱۸۷) خضر خال دخوله حیوان درخځه شته

په موسم د گلونو شا کړم کارو بار ته

لور په لور کا ته په مینه کړم گلزار ته

د تسبیح په شمار ه ژبه د رسالده‌ي

بو رخصت د نفس ښ دی وخیل شمار ته

گران بار د لقلق په د ر یا سه شه

خس د بحر اهر ز ر یـو سي کنا ر ته

په دریاب سرمد ام لکه حبا ب کا

اشارت همدغه بس دی سبکسا ر ته

لا له زار ژوندون چمن دی د بلبلو

چنگ‌و نی ساقي بها ر دی و میخوا ر ته

سرکه ریښتیا فرقت د گل‌و د بلبل دی

د هجورژوندون تحقیق دروسي ونا ر ته

اعتبا ر د صد یق کله په‌ژوندون دی

(۱۸۸) اشا رت هي دوصال را کاږي‌د ا ر ته

پریشا ني زما ظا هره ده و یا ر ته

د هجران له حا له شه و ا یم بها ر ته

په حضورطلب دیا رلة باره گرانوي

گوره څو موجونه وړی بحر کنا ر ته

چې دې گورم و ایم خلق شه با ور کا

د مجنون خبر ه نه لحي ا عتبا ر ته

عقل وا ره دسا قي پیا له له ما وړي

محبت‌دې اوس له ما گرځي په بیا ر ته

خیالت په احساب کې رسوایي ده

څل په کور نیولی تل دروي با زاړه

اشارت هې د څنګري په مرګه قبول کړم

د منصور اجازت وصل کا ودار ته

اور دمینې دصدق په خاطر بل هو

(۱۸۹) د ماهزو تاو به هې رسي ودستا رته

ګنج دقارون هیڅ دې چې غنی وي هغه زړه ته

زړه هغه ځني وي چې هڅ نه خوځي وغه ته

سیره بهار کا هغه څوکۍ چې خوښي غواړي

څوک چې تل خوشحال وي سیر څه فایده هغه ته

ستر ګي هم هغه دي چې دید ۵ کا ندي دښکلي

ښکلی چې نه ګووي کسی څه فایده کا وه ته

زړونه هغه سړه دي چې هې هم دمینې نه وي

مینه د وست ژوندون شوه ژوندون نشته دی وسړه ته

یا ربه وي صدق چې مې به هم دواز هجن وي

(۱۹۰) مل به مل هغه وي چې به لار ګوري وسله ته

به هر چا چې مینه کړې به طمع زیاته

به هغه طمعه هغه مینه هې ما ته

ما پخوله تجربه به کړه پخپل عمر

نصیحت لکه ښکاره وا یم هر چا ته

که هوښيار تر ما نه نورهته په د اخه هي
دپسر نصيحت خلق کا با با ته
که په لږ وي که په ډير صر فه ږي مه کړه
لاس کوتاه مه کړه هيڅيږي له خيرا ته
د ا م درم طمعه له سو ره بلاره مه کړه
که ځوا لمرده هي خبر شه ترمماته
که رښتيا پادشاه دوخت و ا هي چې زه شم
قناعت کړه قناعت کړه ، گوره ما ته
که ټکيه دې دگردون په د ون همت کړه
د ژارون په دوه به ځې تحت ا لثر ا ته
هي ريا اخلاص په هر چا ږر ا بر کړه
لا په قيره په اعدا کړه ترا خو ا ته
غم خيرت که په د نيا و ا هې د نيا ده
نور په د اکې اله نه هته کم و زيا ته
که حاصل دې د تجريد په بال و (۱) برشي
دهيسې په د و د به و خيژې صما ته
د د نيا په لوهي څه لو هي صد ېق کا
(۱۹۱) چې د نيا و ا ړه ميرا ثه ده ميرا ته
چې هي هسې حسن و ر کړ زهر ي گل ته
چا هي هومره مينه وښو د ه بلبل ته

---

۱ ـ د (بال و) په ځای په اصل کې (با زو) دی چې معنا هي دهره ايځا په نه ده .

که امید پې دښه مخ نلري نه وي

د نرګس رضا به نه وه خو ر پدل ته

ما به هم له چه دید نه صبر و کړ

که مې نه وی پیدا ستر ګې و کتل ته

ګویا ستوري دا سمان په شه ځلیږي

چې د د ر و لړی جوړه کړي و و بل ته

ګل ، سنبل دواړه دسته لري په مخ کې

مینه مه کړه نو ر و ګل و سنبل ته

په ظاهر صورت ټندرست زړه پې د ل هوی

د هر چا چې مینه پر یوته و دل ته

چې دیار جورو جفا وړي سم له عمره

د عاشق صورت پیدا شو و زغمل ته

په لحظه لحظه مرګونه پرې تیر یږي

هر قدم دې چې څوك اخلي و ید ل ته

تر هر حرف پې بوی د مشکو د عنبر ځي

(۱۹۲) د صد یق مینه پیدا شي و غز ل ته

زه د زړه په مینه کړم د عا و تا ته

ته د زړه په ټهر کړه ښه ړي و ما ته

ته زما په ید سیفی لـو لې ویر لرم

چې ري نه په بیا ر ته وجاروځي تا ته

ته جفا په دا کوي چې زړه مې بدشي
په جفا (۱) مې مینه لاهې په تا زړه تا ته
چا وما ته د خپل یار کوڅه ځنډله
تر جنت مې خوښې لاشوه په کې زړه تا ته
په ځمازدښته اسمان کا نې وړې
(۱۹۳) د صدیق ریبا رچې ښه وا یې وتا ته
د دستا نو محبت شي و شراب ته
دګوهرپه طاب ځي غواص دریاب ته
دهوالهو رلو زړه سا ته که ښه کړې
څه نظرو کړه د بحرو حباب ته
د شمنم دوستي له ګل سره تل نه وي
تل په لږګرمۍ تړې درومي وآفتاب له
محبت یې ستا د زلفو پیچ وتاب کا
تاب سنبل نه کا د زلفو پیچ وتاب له
د انصاف دفتر دخط په مخ څرګند کا
په نوبت به په حساب درومي حساب ته
په یقین به د صدیق حفظ ا برو وي
(۱۹۴) که روان شو وخپل یار عالیجناب ته

۱ـ د دویم ځل (جفا) په ځای باید (وفا) وای.

هو مې ځله شي د يار خپلې ډېدن ته
هما څه ځله مې بيا يې ځنکدن ته
د اجل سخت لږم که نن رادرومې
په سبامې ستا فراق بيا يې مړدن ته
ستا په مينه کې مړ پرېږده هسې ښځ شوم
چې حاجت مې ها تې نه شي و کفن ته
د يوسف قصه خوږه په يعقوب لګي
لکه حسن دشهرين ستا يې کوهکن ته
وا ړه ستا د سخ له مينې دې باور کړه
که مې چهرې سترګې پور ته شي ګلشن ته
ما يې بوی د زلفو ټول بيامونډ په کور کې
نور د مشکو په طلب درومې ختن ته
خاښ دې آب وګوهر ورکا په دريا ب کې
لب د آب د لعلو وبا خښه يمن ته
په ډېدن د ګلو مينه کړې بلبلو!
ګوره کله به بيا راشي و چمن ته
يار په څوو سترګو کله صديق ځير کړ
(۱۹۵) په فراق مې وزګار نه شو ودېدن ته
په جهان کې ستا د لپو شراب نه شته
سوی زړه لکه زما بل کباب نه شته

په سانې سې در د زړه چېرې مات نه کړې
دخخوا کې طاقت هیڅ د حباب نه‌شته

لـو ی حجا ب ځنبل د ستر گو د وېد ن شي
د وېد ا رو ستر گو پیڅ دحجا ب نه شته

پټو ستر گو د وېدن فا یده یونه وړه
د نر گس د ستر گو هیڅرې خواب نه شته

د زا هد دست افشا ني بله نغمه کا
هغه غږ دلته په چنگ و رباب نه‌شته

ډکې نور پیا لې د سی په هوښیا ری ځښې
یو پرې‌ماغو ندې بل مست وخراب نه‌شته

هوښیا ر تله د عمر درست په او به‌گوري
تله تر عمره ډېر د برق په شتا ب نه شته

وا یه سا به یا د کوم یوه په شمار کړې
ستا په در د کشتگا نوحساب نه شته

سر بن ، کرلا نې، دوا ره پښتا نه (۱) هم
دا وېل د هیڅ یوه په کتا ب نه شته

صد یق سرگ له تورو ستر گو دیارغوارې
(۱۹۶) د غـمز و د مقتو لا نـو حسا ب نـه شته

۱ـ د (پښتا نه) په ځای (پښتون) لیکل شوی دی.

بلبل په چمن راغی گل وار ه شگفتن ته

آراسته اند خود را نی ځان نهفتن ته

ساقي دمیو مطرب لبالب دلبر یم

ما سیر درضوان دی یاسمروگلشن ته

دربتکده پیش بت دا حال بر همن گفت

مسلم بچه ما بولي ز نارگسستن ته

صد ساله عباداتم بریک نگه از ما برد

آن شوخ پر هوش بن تمار شو و رفتن ته

هرگز نکند آهی از تیغ تواى جلاد

عشاق په رښتیا دی تیار ومردن ته

دلعاشق شیرین ومن عاشق روی تو

مشهور پهعالم یم پیغورو کوهکن ته

صدیق عجب شعری به فرسی به افغانی

(۱۹۷) گل قند کا پو هیږی مختا رشوگفتن ته

چې پهخیال په کبرگوري وآسمان ته

ښا یسته پهخپل ښا یست غره دي ځان ته

دعیسی په دود به ژه خلق ژوندي کا

که قدم واخلي دمړو گورستان ته

ترغاښونو یې خپل وا ره گوهر شي

په لبا نو یې طعنه شي در، مرجان ته

چې يې زه په کوشه تمرشم هومره خوښ شم
نورمې هيڅ محبت نه شي ورضوان ته

ما په کورکې ښايسته تريو سف بيا موند
په طلب دې پسې نو ر درو سی کنعان ته

دا يې زلفې پهسپين مخ را ته تاو تاو شي
که کا فر د ی چې تاويږي مسلما ن ته

د يا رسينه مې هم دردوه ، هـم مر هم شوه
نورمې هيڅ آرزوي نه شته و درمان ته

عا شقي که سر ترپا يه وا ړه زيـا ن د ه
زه هم خپلې سينې و درو لم زيا ن تـه

آزا د ه عا لم تر رو غ سلا مت گر ځي
ليو نې په ليونتوب درو مي زندان تـه

دا غزل د خان د دې غز ل جو اب د ی
« که د استاستر گې را و جا ر باسم ځان ته »

(۱۹۸) ديار شکليوستر گو زړه صديقه يو و ر
اوس يې بيا په خوخو گرځي وايمان ته

آسوده پيد ا هيڅو ک په جها ن نه شته
بې خزانه گل هرگز په بوستا ن نه نـشته

دگلونو خند اکلـه بې ژ را وي
بيهوده په دا چمن بلبلا ن نه شتـه

د ځوانۍ ارمان په وخت د پیرۍ مه کړه
سود به ټیره چار هرګز د ارمان نه شته
فراغت تمام له غمه آزاده کا
د تصور هر ډګلو غم د خزان نه شته
د دنیا عیش و عشرت په دا نا غم وی
هیڅ راحت خوښي د چا په زندان نه شته
د سکندر مانه له خضره بیهوده شوه
او به ځاځکی د احسان په آسمان نه شته
چې خوښي صدیق بې غمه خوله نه کړه
(۱۹۹) فراغت بې غمه هیڅ په جهان نه شته
چې مې مینه دسوین سخ را درومي زړه ته
ګویا سره لمبه د اور د رومي واښه ته
شه د یدن ته د یار هوسره ځلیلا ند یم
لکه ټبری چې محتاج وي و اوبه له
بې له شکلي سخه خداېر وکه خاطر مې
لږه ډیره هڅه و کا ندي بل څه ګه
د وصال قاصده زر راځه لار غه شول (۱)
دوا ره ستر ګې مې څلور شو پ ستا را تله ته
ګوندې یار مې په خندا هي دا تر غاړه
چې په خوب کې میاشت راځي وګریو انه ته

(۱) اصل: دوصال قاصد ژ راځه لارغه شول.

ستا دپله خاوره که را کړې منت بار یم

چې تو تیا غوندې یې وسا تم لیمه ته

وعاشق ته نصیحت او رووا ښه دی

د ژوندون نصیحت څه فایده وېره ته

چې تمام عمر له مینې فارغ نه شو

(۲۰۰) دصدیق آفرین ځکه شي وزړه ته

خدای مې مه کړه د نادان سړي په نغوته

چې د انا مې په دانش باندې ږدي ګوته

تورې جن هوښیاره ، ښه ده ترځه سپینې

چې بې عقله ښایسته وي سپینه ده ته

اصالت لره ښه خوی خصلت په کار دی

نه بدخویه که ووځي دستن ترو ته

دیرې ژبې ګویایی په کار نه دي

و رویوه خبره لاښه د ه سا کته

بصارت چې یې دزړه نه وي پر ایښې

خلقه و ینم د سر په ستر ګو تته

چې دزړه فهم یې نه وي په داځه شي

که وغواغوایه ته واغوندوي خته

نه صدیق نه دیر هوښیار ښه نه کم عقل

(۲۰۱) بل سړی له دوایه یوګڼه په کته (۱)

---

۱ - همداسې لیکل شوی دی .

چې پيالې نوشي په مينه مستانې نه شته
چې غوغا کا پرې بلبلي بوستانې نه شته

حريفانې دمبو ډير دي ولې څه شي
چې مين په کښلي مخ دي رندانې نه شته

دفلك په گهواره کې پرانه ژاړي
چې قرار کا ندي اطفال راپگانې نه شته

لاس دخضرد مد د وينم کوتاه شو
داغيرت کا ندي له ما که يې توانې نه شته

په خوني دريا ب کې لاړا وس تبا هي شو
چې وکاپي سې جهاز باد بانې نه شته

چې يې تل وم پرورده په هغه سيوري
نن په ما دهغه گل سا يبانې نه شته

دلسوزي چې نن هيڅوك يو په بل نه کا
معلوميږي دلسوزي په جهانې نه شته

کله نوم دسخاوت له دنيا لاړ شو
چې فناشول له دنيا کريمانې نه شته

ورځ و شه ديعقوب څکه په ژړا ځي
چې ترنمرښکلی يوسف په کنعانې نه شته

دگردون له بيدادی دريغه ارمانې دی
ما نه څيرې تل لمن کړه گريوانې نه شته

څکه راز دزړه صديق ويلی نه شي
(۲۰۲) چې درازپه حال خبر محرمانې نه شته

کهسا قي دپيالې ستو کا ندي ما ته
هغه دم بهصدسا له توبه کړم ما ته

همیشه به دسا قي په در کې او سم
پهژوندون پهځني نه ځم تر سما ته

په بې صبره ورځ قارون په کښته لا ړ شو
په صبوره بر خه لا ړ عیسي سما ته

چې ددین د دنیا غم ښا دی ته شا کړم
سا قي لامې آرزوپيوي ستا وما ته

د با قي ژوندون پيا له له هغه ځوارم
چې خبر د ی نن د لوح له اسما ته

تر قیا مته صدیق خوښ په دازندان دی

(۲۰۳) ودې نهوځي ستا دز لفو له ظلما ته
وې مې له ما دروسې څه به ووا يې و ما ته

وی يې له تا دروسم غم به درست پريږدم وتا ته
وې مې ستا په غم کې دنیا دپورا ته شا شوه

وی يې نوره نه شته تردا بله ښا دي زړا ته
وې مې ستا له غم مې به اوس تبه طاعوني شي

وی يې کشکې ومړي دزړه حال مه وا يه چا ته
وې مې چې هجران دي ددوزخ تراوربتر د ی

وی يې دجنت ترخوښی داګنه لا زړا ته

وې مې چې په ما هم دوصال په ورځه شا د کړې

وی وې چې نصیب د ې خدای ژړا کړه تر سما ته

وې مې چې د اخوږ ژوندون هر ګوره په ما تر یخ شو

وی وې چې خوا ږه د هجر زیات دي تر نبا ته

وې مې ستا په مینه کې مې نام و ننګ ته شا شوه

وې وې غم سړی راضي کا تل نو ې بلا ته

وې مې ستا د مینې په ږغورلکه منصور شوم

وی وې مین نه ګوري و شرم وحیا ته

وې مې ز ه خو هر کله څوم ستا په رضا وم

(۲۰۳) وې یې ما و نه کا ته صدقه ستا رضا ته

د اجزبه دچا ده چې روا نه شوه کنعا ن ته

بوی د یوسف وړي د یعقوب و ګریبا ن ته

وا ړه کا ردعشق دی بې ګناه هم ګنهکا ر کا

هیڅ ګناه بې نه وه چې یوسف ته و ز ندان ته

ږې د تجرید د محبت په تن پیدا کړل

څکه په ربښتیا دی عیسی تللی و آسمان ته

نور د محبت رڼا په مخکې وړي د خضر

څکه بې قدم په تیاره سم دروي حیوان ته

سوړیه څنې نه شي مستسقي که د رباب نوش کا

دروي په طلب تشنه و چاه ز زمخدا ن ته

عشق پاره پاره، کړزړه زماوس په ګوګل کې
لږمثال يې ګوره هزاره ،دووصه بوستان ته
لبو ته يې لعل وار، هيڅ د بدخشان دي
کله غم په مرسته دسرولعلو بدخشان ته
لاس به په ارمان چوچم په غاښو ترڅيا ښته
بخت مې مقصردی چې يې نه رسي دامان ته
سراري صديق يا رته يې وړي که يې قبول کا
(۲۰۵) پښه په خوله د ملخ ميږی روان شوسليمان ته
په صورت کې مې څو دم شته
را سره خيال د صنم شته
په هر ځای را سره مل وي
څو ملکونه ، غرونه سم شته
يـو بيغمه مـعشوقـه د ه
له عاشق سره تـل غم شته
کله خـا نـدي کله ژاړي
په دنيا کې څـوا دم شته
چې رقيب له يا وه ييل کا
د ښه خدای فضل وکرم شته

هومره زړه پسې ډيرخم وي

چې د يـار د زلفو خـم شته

چې يار ی په و ښتيا کا

(۲۰۶) نن صد يقه هغه کم شته

چې خپل عشق دعاشق ور سې تحقيق ته

کا مراني کا په جهان کوري ژيق ته

عاشقان وا ړه با زنه د خپل سر کا

لکه پر يوځي هغه غواص د ريا ب عميق ته

چې بې لا ندې سر تر پښو په منزل نه وي

د هغو ر سد به نه ځي وشفيق ته

په تقليد ، رسم ، عا دت عاشقي نه شي

د سلو کې نصيحت څه فا يده ز ندېق ته

د تصديق روزګار جدا د کا ذب بل دی

د هرچا اصل رجوع دی خپل فريق ته

غا بن دې آ ب ود رو ور کا په د ريا ب کې

لب دې آ ب په يمن و بخښي عقيق ته

چې د يا ر په سينه سور زه شو ترو ځه شي

(۲۰۷) که د خضر عمر و بخښي صد يق ته

که يا رخا وره د تلې وا کا دا رو ته

په ا رز و به ې خو ندي کړم و ليمو ته

ستا مینت را باندې بارته ډېول کړه

در داو ښیو که زه لیسم ستاو پښو ته

ته په سینه کې مانې کړې ز ما مرګ ته

توان مې کله شي ستا نورو خر خشو ته

زه په سحر ستاد وو ستر ګوحیران یم

په ګوګل کې چې رودجو ړکا ندي وز ړوته

په ساده پو هه مې هیڅ ملامت مه کړه

که تشبیه دي دعنبرو کړم وښتو ته

که او ا ز دز ر کو نه خټې هیڅیر ته

با ز به چاو ر پسې نه و ړلی د ړو ته

د هما زو په هو غا به څه پرو ا کړم

ز سر ی کله کا نظرچیرې و سپو ته

زر ز ړي جا مې په تن کنا س ز ړې کړې

ز ما نه کیږم تیا ر سا تي وخرو ته

لاس رنګین په سره او سپین لره صدیقه

(۲۰۸) ها ښته نن ز ما ن ځي سپینوو سرو ته

څوک ز ما د پا ره ووا یي د لبر ته

چې ما ښوځي په خندا چیرې خپل در ته

وایم ځیر به وو ر ته ګورم چې ار ې مو ړشم

ستر ګې له لري طا قت چې ګوري ور ته

د ديدن طاقت يې نه شته په شپه گرځي
بنا يې ګرکۍ کله په ورځ ګوري و ژمرته
د هر درې په زور نا وه بويه چې واوري
وړو نرۍ آواز فايده نه کاوکړته
د صديق مينه په ما اوس په دنيا شوه
(۲۰۹) چې د لېر د زمانې در و سې وزر ته
زمانه لکه منصور يا يې سادا و ته
په خندا لحم چې واد رمي يار کنار ته
محبت يې وجه سخ را ته ګلزار کا
چې خليل خوندې مې واچوي ونار ته
که څه مې په سبو شته ساقي اوس را کړه
خو يا لې ، يا يې څه ګورې بل وار ته
محتاج سند دمې زه د هر يته سال يم
په آوزو د ساقي دروسم و در يار ته
په سلا د يا لې ستا هومره خوښې کړم
لکه څه چې د طويب ورشي يو مار ته
وا ره ستا دا توري ستر ګې پرې ستم کا
چې آهو له خلقه تښتي و کوهسار ته
د ژوندون امېد دې پرې کا له ژوند و نه
چې لژدې هې خو که وتا خوندې خو لخوار

د مانې زخم پهه، مرهم نه اخلي

طبيبان مې حيرانيږي و پرهار ته

ته چې زخم دمانې کړې دي نور شا کړې

بيا دې هيڅ نظر نه وي په بيا ر ته

خدايه بيا هغه ساعت کړه په ژوندون کې

چې ساقي، چنګ و ربـاب ځم و بهار ته

که يې هم د جدايي په خا طر نـه وا ی

(۲۱۰) په وصال به صد يق څه ژړا کړه يا ر ته

د سحر نـو ا بلبل ما يې و ګـل ته

په ر هبر مسا فر څه وسي منزل ته

ملايکه دزړه د عشق لهحا له څه ز ده

راز د يا ر کله وايـه شي پر دي،خپل ته

د عاشق پـروا د سرلـه داره نه شي

د منصور وصل قر يب وي دار څتل ته

د وصال قدر رڼيا په مهجور د هر وي

خداى دي نه کا پيښ دچا آسان مشکل ته

عاشقان د معشوقې په حال خبر دي

ونامـه دا د بلبل و زيـړ ي ګل ته

قربان يوري يار ه شو ستا په عشق کې

څه حاجت دی د يا ره کړ يو ان ګنډل ته

حقيقت له معني دا څه دی صد يقه

(۲۱۱) چې ارمانونه ځمو نه جمع شي ودل ته

همواري ښښه و يار ته ښه صفا ده

اشنا يي د ښيګا نه(۱) لويه سزا ده

زما له وکښه دزخم په الماس کا (۲)

اند ښښه له خاره څه د نازک پا ده

لاسې نقش د ښورپا په زړه باقي دی

چې په تن مې نخښه پاتو د ښو ريا ده

خوب مې تل نمکفشان په تورلمه د ی

چې وسمه ديار د خيال ځنې جد ا ده

چې يې دوسته هغه څه مخ کا صد يق ته

(۲۱۲) يـه هغه مـينه هـغه و ته خطا د ه

روڅنا يي په مخ دماه تا با ن ستا ده

په نظر کې ښنا يي نما يا ن ستا ده

حرکت په هر پيد ا کې ستاد عشق دی

په ميد ان کې لکه ګوی په چوګا ن ستا ده

---

(۱) په اصل کې (د ښيکا ته) ليکل شوی دی (۲) اصل : زمائې د سکه زخم په الماس کا .

دسخا په لاس دي دير وړي ساړه وي
د هر گل خوبي دبوی په بوستان ستاده
په دره گي ورځ رهتيامخ د آفتاب شي
چشمه پټه په قطره د حيوان ستاده
په هرڅه گي سمنه مخ د يار ښکاره گا
ونيا يي ښکاره پناه په دامان ستاده
د يرله ستر گونه جداز ره ته نژدي يي
غم بنا دي تل په بهار په خزان ستاده
په ځيار الوده ستر گي لمده نه گا
د يوسف بشره ښکاره په کاروان ستاده
د کعبي طواف مقصد وارې حاصل گا
په کوڅه خوښي حاصل د رضوان ستاده
څوك په خيال لکه چې ته ، په صديق بل گا
(۲۱۳) نه قصه يي سر دفتر په ديوان ستاده
د دير غم برخه زما خسته ناشا د ده
دادخواهي مې له فرياده په فرياد ده
د عاشق نا سه علم د ښکلي عشق گا
د قمري حلقه په غاړه د آزاد ده
د يعقوب جزبه د عشق وه په کنعان گي
د يوسف خوبي راورې ور ته باد ده

مرګه په دام کې کښيو تل ربښتيا دصيد وي

هې تدبيره نيول يوهه د صيا د د ه
لر ې ملك راته نژدې نژ د ې کا يما ر ته

دو صا ل ژبنه هې دا که بل هيواد د ه
تار په تار مې زلفې ستا ژبه ها نه کړ ي

هانه ترا شو ها نه کړ ې د شمشا د د ه

ملامت به صديق اوس لکه منصور شي
(۲۱۴) دشا گرد طر يقه عين دا ستا د د ه

آه په هيڅ آواز کې مه خوا ره هې د ر ده

ته د د ر د په حال خبر نه يې هې د ر د ه

مې ر اي په هيه لا ر د جا نـبا ز ى وي

يما ر ته نه د ې خوکه و تلې له دې گر د ه

د مطلب مو ندل ر ښتيا په ډيرضرو ر شي

دلر اد په باخت بازى ير د شي له ز ر د ه

ددو شش په طلب ډير دو خا ل ير يو ځي

د شکست ا بر و هې خو گه وړ ې له نيږد ه

اور گرمې د محبت له او ره يو وړه
(۲۱۵) او به يخ شو ې د صد يق له آه سر ده

هر بنده چې روګردان شي له معبوده
کل خواري کا دابلیس په دود يې بوده (۱)
د نادان په دودیې زیان په ځان قبول کړه
نور همه طمعه يې کل پریکړه له سوده
د رست امید يې وا استه په داد نه اشو
د عقبی کار ونه تل ګټې نا بوده
هر نادان چې محبت په سیم وزر کا
د خپل ځان حیاتي تل و ینې موجوده
د د نیا په ودانی نادان خوښې کا
چې خانه يې له حباب ده، یا له دوده
د د نیا مثال اوبه یا لکه باد دی
څه د سیم و زر استاد خواري مرد وده
د ناصح په نصیحت در ومه کا صواب شه
د بدخوا خبره مه نغوړه مسعوده
سالکان له هره کاره خبر دار دي
که خرڅه يې قم په سوده الوده
د صدیق سره که بخت ملګري و کا
(۲۱۶) دا یاز په دود به بادشي له محموده

---

(۱) - بهبوده خوندي لوستل کیږي.

عشق پروانه کا د هیڅ له زیانه سوده

ایغمي گوره په سول داور له عوده

صبرډیر ترا و بوهم په هورته سور کړم (۱)

اور ربتیا په ایروپټ وي تل پې دوده

نس سې ناسته په آسمان غواړي کافردی

په بد خوی طلب را حت ده کړه نمرودی

د مرید تعظیم د پیر عزت طلب دی

دا سعاد ادب طلب له یې سر دوده

د عارف نظر په حق واړه په حق شو

په ربتیا لویي ایاز وړي له محموده

سجده گا صدیق د زړه په زړه کې یا سوند

(۲۱۷) نمر پیغور سوي د هردر له سجوده

د چمن زیب وزینت خوبي له تاده (۲)

د جوهر صیقل جامه جوړه صفا ده

د فکرت په اندیښنه تله په دا لاړشي

په پرده کې لاړ د زړه زړه ته نماده

د سیلاب آواز په غوږ اورم چې درومي

په خشکی نشانه عین د دریاده

---

۱ - په اصل کې (صبرډ پرترا وبو په هورته سور کړم) دی.

۲ - په اصل کې د (له تاده) په ځای (صیاده) دی.

د لیلا له کوڅې زړه پرې منع نه شو
که مجنون ته سینه او ته د صحرا ده

می دې لارستر کو ته کا پنهان دې ګرځي
که جلوه یې په هیڅه کې تل ز یبا ده
په ز نځیر تړ ل په کله منع کیږي
د یوسف چې لا ره زړه د زلیخا ده
په لمن د دوست نیو ل تر نمر پکاره یم
ترا غزي منګول ز ما د ګل آ شنا ده

ګل لمن له خا ره کله نغښتې دروې
د و صا ل مې په ز ړه ښځه تمنا ده
لوی حجاب و تا ته « ته » خپله حجا ب شو
او ګه نه یې « تا » په تا کې تما شا ده
که د عشق مجلس ته لا ر د صدیق نشته
(۲۱۸) و رته لارګوښه دزړه جوړه تنهاده

چې د چا تر ې د ښا د ی تمنا ده
له دنیا نه ها دي وا(۱) موند لې چاده
که یې یو زمان خوښې غم یې تر ډیره
په هزار ر نګه خو غم و ته پیدا ده

۱- (وا = وایه)

معرفت يې ما ولا نو ته حاصل شو

لکه تل يې و دنيا ته کړې ما ده

تر نظر يې کمه لا ترخس هکاره شوه

چا چې کړې له نا بوده استغنا ده

د ذهب (۱) خو نه دارې، اصل يې نه هسې

که يې گوري خو به شگو کې پريښې ده

دانايا نو ترې په دا دې حذر کړې

چې يې پرځه نه امت ته دآ ښې ده

د گردون سازونا سازې نه دارې گړه

لجر به يې وهې چا و ته نما ده

د ده نيا په بد خويې کې يې وخوارې

په دا باب مې تصيده يې له خرا ده

په همگينه ورځ صد ق کله راضي دی

(۲۱۹) د گردون يې په ډيرغم باندې رضا ده

محبت لرې په کار سينه صفا ده

بيا يې دستر گو لفع ستا لنا ده

چې يې نه دي ستا د يدن ته سترگې سپرې

په چمن کې وايه کومه خونچه وا ده

---

(۱) ذهب ـ زر

چې يې درد په زړه کې ستا د مينې نه وي
په ژوند و ن کې د هغو کو مه و نا ده
چې تا و ويني بد تر به تر مجنو ن شي
که د عـوه د زاهد ډيره په تقوا ده
زاهد لاس له ځانه و کښل حور ې خو اږي
هې تو به د ريغه د اخـه بده بلا ده
چې يې نغده سودا پريښوه نسيه کا لدي
په يقين ز ما د غه پو هه خطا ده
غنيمت شمه ي عا شق که نيم لفس وي
چې په ياد يې ديار تهر ه ليمه سا ده
خجا لت په لفح له مو مي صد يقه
(۲۲۰) چا چې کړې ا ند يښنه ان د سوا ده
نز د يکي تا نه هم ستا گوا ني جا ني ده
و رکې خا طر غذا ر هټماد روحا ني ده
د د ريا ب ژبه په با نگ ولغد وا يي
چې بو مښه ته د او ولاره عر يا ني ده
د فنالار د عـا شق ده و مطلب تـه
لار د سوا ندي اورته تل جاودا ني ده
قناعت غني له سو ري د همـا ی دی
د نعمت شکر مې خط په پيشا ني ده

په استوګه مې دا خلق غمګين مه شه

کور ميشته مې همېشه بيا با لي د ه

په مجنون خوشحال بنيا د محبت وي

دي رښتيا يا ري د يار جاني جاني د ه

په بيا له کې مې د ستر ګو او ښې ګرځي

د مخمور بيا له په لاس کې لړزا ني د ه

فراغت په قناعت کې د صد يق هو

(۲۲۱) جمعيت طلب هر ګو ره پر يشا ني د ه

د عاشق غمګينه ورځ راحت ا فزا ی د ه

پادشاهي په اور وېښه د ګد ای د ه

همېشه په ځان سختي ويښه که مرد يې

له هډ وکي تيښته کله د هما ی د ه

مر ګه د کمينې تر نمر و ا لا هو ه

خاوره پاس پروته په سر د عرش د پا ی د ه

د يقين نقش د بر د و اخله په لا س کې

هغه واوره که عالم ته بازي با ی د ه

فراغت د مرګ له غمه خا طر مه کړ ه

خوښي کله کړې چا د غم په سرا ی د ه

پروژش د تن هو کړې خبر د ارنه يې

بښه تل د رنه ښېرۍ په ګل ولا ی د ه

د فنا اند ویښه هیڅ د هغو نه شته

چې نا له یې لکه قطب تل په ځای ده

همیشه یې ستا وصال وو لي و د ار ته

(۲۲۲) د منصور ویښه صدیق ته رهنما ی ده

د نا دان په نا دانۍ دا نا یي د ه

و دانا ته نور دستر گو ینا یي د ه

نصیحت د هر هوښیار کار د نادان دی

دانا و ړي له نا دانه دانا یي د ه

توره شپه اخر سبا ته سپینه ورځ شي

سپین و یښته د تورې پیړۍ روښنا یي ده

ها ڈبت چمن بهار خزا ن جد ا کا

بقا کومه یې له دوسته آشنا یي د ه

مسا فرا خر منزل پر یکا صد یله

(۲۲۳) له فنا طمع یې ځایه بقا یي ده

ما د خلکو جفا و لیده تر حد ه

چې له ما سره یې کاندي یې هد ده

هسې نه چې پر دي برشول خپل مې شه دي

خپل پر دی مې لا خا لي نه دي له حد ه

هر یوه ته بد ترهو بهتر لید ه شي

ځکه شه شو ه د هر بد په نظـر بد ه

وېره هيڅ دچا په زړه کې درب نه شته

خلقه شوه د دنيا په کار سر ټکوه

په بد زوی نوم دپلار و نيکه بد شي

بد پيدا سه شه د هيڅوا له کبده

که زما اولا د زما په بد نامی وي

خدای ورو له لا طفل تر لحده

چې بدي يې ما ته وسي تنها ښه يم

هسی نه چې زيست ې نه شي بې ولده

زه په دين ودنيا هرم له تا خوارم

ته مې داد عا قبوله کړه احده !

بې دا بد کردار هرګوره د ير خجل يم

لا په داګې اميد کړم ستا له مدده

دوړه عالم به وا ړه ستا په روی باخبره شي

(۲۲۳) شفاعت د صد يق ډير کړه محمده !

په ښه ار مې ستاد مخ زند ګاني ده

ارزويي مې ستادشان يې نشاني ده

هيڅ زمان مې زړه يې تا هيڅيرې مه شه

ما په سرا خستې داسر ګرداني ده

بدا موزه به هر ګزنه وي چې ښه شي

کوم ښه د ګلخن کړې با غبا ني ده

لکه خضر لنده لار در اوږ ده نه کړې

رسیدل ترېا ره زر جا نفشا لي ده

دېر ېنه سا قي شراب لره په ز ړه کې

غنیمت در لره خو ور ځې ځوا ني د ه

تجلا و ته ېې کا ني په امید دي

چا زده څه وه ېا په څه «لن ترا لي» ده

همیشه ځکه صد یق شو ستا په عشق کې

(۲۲۵) چې ېې دوسته و رته هیڅ زندګا ني د ه

د جها ن خوښي په وصل د آزار د ه

د بهار لندا ره غم په ېوه خا ر د ه

سبزه لاحسن د تو روخاو رو ږ ېر کا

آېنه د سخ په خط کله زنګا ر د ه

دچمن د ګل پر ده ږښتیا د ېوالدی

کوم باغبان ترلې لا ره د ګلزارده

دشیرینې ېونظر د کو هکن بس دی

که همت وي آسا نی وا ړه د شوار د ه

لېونې درزق له غمه نار غبا ل وي

ودا ني خوپه کو څه ها په بازا ر د ه

ښکلی سخ په پرده لا هم عاشق ویني

لا رنېولې په یوسف چا د خریدار د ه

دعاشق له زړه به عشق منع به چا شي
د طبیب لپو لپ لار چا به پیدا ر د ه
شیخ په کوچ د صوفیه لا پشوګمام شو
د منصور نامه آفتاب به سر د دار ده
د دیدن وعده مرګ نه شي د عاشق ته
(۲۲۶) سر ښندنه د صدیق شمله د ستار ده
د هر چا چې نن له تا سره یاري د ه
ورته پښه د جهان واړه خواري ده
د ګمګروري ستړیه هیڅ شي زوروور ته
د عاشق خو معشوقه وته زاري د ه
ستاه ستر ګو په دیدن به بې صحت شي
د هر چا چې ستا له ستر ګو پیدا ري ده
د قیامت سختي خوک هم یادوي ما ته
تر هرڅه سخته د هجر د هواري د ه
ستا په عشق کې د مجنون نامه پاتې ده
به چې تا ته یاره پاتې هوپیاري ده
که د زړه په ورځ پوهیږي ساتل نه کړي
کله تا له چا زده کړي دلداري د ه
چې په زاړه چا زړه چه کړي
تر هرڅه د مظلوم لا بد آزاري د ه

که نما نخنه د خپل یار کړي عیب نه شته

په دنیا کې نوم د بوبه یادګاري ده

چې یې لاس په بڼکلي نه رسي هیڅې کا

(۲۲۷) د صدیق تو به همه له نا چاري ده

چې په زړه یې ستا د خال سینه ځایي ده

څه پروامې دعالم په رسوا یي ده

د یعقوب د یوسف حال تر نمر څکاره دی

په دیدن سې ستا د ستر ګو بینا یي ده

په کوشه دې در قیب ګذر و مشه

څه خپلوي له به خصلته رو بنایي ده

چې په مزدیې دجنت دحورو کا لدي

څکه هیڅ دیا ر سایا نو پار سایي ده

په کوشه د ها هغا نو یې تیر مه کړه

دزاهد تقوا هر ګو ره ر یایي ده

چې په تخت یې بها ګذ رغوارې په زمکه

که هر څوپه پورته لاړه هوایي ده

هو سره وایم چې اور به دی هرڅه سوزي

په تقریب به یې څه وایم جدا یي ده

خوا رصدیق د ي قبول کړي چې مین شو

(۲۲۸) ستاد مینې تهمت دیره بلا یي ده

سمرا بې سې په ډ ويا ب دخپل آ بروی د ه

ابرو يې تل د ګلاب په ر نګ و بوی د ه

په سا تل دخپل آ بروی تر ګو هرز يات شو

د او بو تلپيو بيا لار ګله په جوی د ه

دخوالی بهار وفا را ښکا ر ه نه ګړ ه

چې د زړه خوښي د ګل په ر نګ رو يې د ه

د نفس شماره د ژ بې په تلوا ر ګړ ه

تل حساب ته ها نه جو ړه د هر موی د ه

قيمتي ګوهر ضايع را ايګان مه ګړ ه

ګرا نه لاهور ته تر درو ګفتګوی د ه

خپل قيمت قد ر هر چا و ته ښکاره د ی

آ ينه ښکا ره هرچا ته دخپل خوی د ه

له حجا به صد يق سخ په حجاب اغاړي

(۲۲۹) آ ينه يې دد يد ن په جستجو ی د ه

ستا د حسن خو بي ما و ته ښکا ر ه د ه

چې سپو ږ مي د ې تر ځا يسته بيچاره د ه

خپل قسمت زا هد په کو ليج کې خلو تي ګړ

ځکه زوړ په د ه د ښکلپو نند ا ر ه د ه

بس ګړ ه يو ځله مې وخښه چې مين شوم

د اجل پيا له بيا ګله د و با ر ه د ه

ستا دزلفو تاريې غو ارم وگنډون ته

که سينه مې په ډير غم پاره پاره ده

دا خووايم چې په نه عمر حساب شوه

جدايي که ستاد عمر په غما ره ده

وارې حال له جدايي را ته وايې

په بيان د هجران ختمه دو تاره ده

چې يوه زوه زړه ها د کا سزا مو مي

(۲۳۰) دصديق بنادي د غم پدا جا ر ه د ه

چې بشره يې دخپل يار په زړه رقم ده

خداى رسول يې بلامه کړه، بس کرم ده

په را تله دې گل زما دخاطر ويل شي

د بهار خوښي د وصل په قـدم ده

په يا رخو دې د اخو بي دي که سبا مې

خورمه ا يښې په زړ ه گل باندې شينم ده

دى په نن زما تر مينې پورې يادشي

په مجنون که نامه پورې د عجم ده

چې نن ورځ د صديق تيره په خوښي شوه

(۲۳۱) څکه لا ر ور ته نيو لې سبا غم ده

هوا ورځه ستا د زلفو دپر یشان ده

آرزویي وایږه زړه کې په زندان ده

تنګه نفس د ګلو هر کله خزان وي

تل ژړا ته وازه خوله د لمې خندان ده

په چمن کې پا نه ګل سیلما نه لږوي

جدایي غمګینه ورځ تل د بوستان ده

همیشه د عا شقا نو احوا ل یو وي

قصه نن په خوی زما دبل بل ان ده

که په بوی دې د ګل زیان رسي دماغ ته

هوډ کړه لږ خبره ورو زما نا توان ده

په تعبیر ، قرب ت د وصال د معبر دی

چې لږ لې میاشت په خوب چا په ګریوان ده(۱)

پټ به کله د زړه راز شي په جهان کې

(۲۳۲) د صد یق عاشقي نمراوس د آسمان ده

مینه مینه څه ده وا زه غم ده ، څګر خو ن ده

چا له کړه ترسره پورې کړې خو مجنون ده

چا ویل د مصر توره د یږه غوخول کا

زه وایم د روغ دی توره بده د بیلتون ده

---

۱ - په اصل کې دا مصرع داسې ده: (... میاشت په خوب په چا ګران ده)

ستا قصومي خوب په دوا رو ستر کو کې حرام کړ
ما ویل و ما نه چې قصه د خوار انسون ده
بد ه جد ا یې ده د هیڅـا نصیـب دې نه هي
بل زحمت اسا ن شو که بوغمه ده که ټاؤن ده
یارمې جفا کا وشوه که باور کړې په جفا کې
لاړمې په ده مینه تر اوله اوس افزون ده
هیڅ زړه سوی یې نه شي په ماخوا ر ه خدای دپاره
دا دزړه سختي که خواره برخه (۱) ه پښتون ده
راوړه هغه ستر گې چې یې ووینې نورستا شي
ډیره خز ا نه په زمکه ښځه د قا رو ن ده
څه هوکه ډیرځښې مست یې مه گڼه هوښیار دی
لږه هوښیارې مې د یار په تر افلاطون ده
ډیرویل ښه نه دي چې پرې دوه ټیل شي صدیقه !
(۲۳۳) لـږ خبـر ه ښه د ه چې ددوو ښو ستـون ده
خو له خا یه را پیدا د نیا د و نې ده
نور څه نه ده سرا سر سکرو منې ده
په خپلوی یې دا نا کله اعتبـا ر کا
د د نیا د و ستي څر گند ه د ښمني ده
چې په خواب وخیال یې مینه په دنیا شوه
په ر ښتیا ه هغوبر خـه جنو نې ده

۱- په اصل کې ه (برخه) په ځای (که) لیکل شوي دی.

دافلاس څښتن همه څې آزا د دي

که بلا د ه خو په غاړ ه د څنې ده

ه دانا تر فهمه کمه ترذره هـوه

و نادا ن ته گو یا څته سل مني ده

هوښمارانو ته رښتیا لکه دور مه ده

ا بلها نو ته شهر ینه تر گني ده

چې یې کاندي سرز نشت چې پرې پوهیږي

د سړ ي په ځا ن بلا خپله مني ده

دغه گټه به دې خا وړ شي په گټه

لگینه د ې فیر و ز ه که یمني د ه

چې په هیڅ شي دې رضانه وي یې بدو

له هغه د همنه څه رنگه ا یمني ده

چې یې سر دصدیق د پر تر آسمان پر کړ

(۲۳۴) که په د ین د نیا لو یې شته کمینې ده

وي هوښیار خبر د هرڅه له تـأ ثیره

په گذا ر څر گند جوهر شي له شمشیره

همیشه صحبت د هیڅا پر آپر(۱) نه د ی

د لندې وژی خبر زده کړه لـه تیره

۱- د (پرا پر) په ځا ی (پرار) لیکل شوی دی.

ولې لا د زړې و نې ښکته د رو مې
نه تر ځوان په دنیا مینه لرې پیره!
بخت مدد دیدو هیڅ د هیڅا سره شه
وچ نبات کا بد شومت جدا له شیر ه
ژوند هیڅ دافتا د ه چا کړی نه د ی
په حلقه د دام شوه زمکه دامنګیر ه
لرغونی په عشق کې ستازه پیچ در پیچ یم
پښې دې نه کا د او وخدا ی ې ز نځیر ه
د صیا دفکر په زړه او دخپل صبر وي
حلقه ستا د زلفو نه د ه ې نخچیر ه
بد ل بد و سړی وړی ،نیکې له نیکو
(۲۳۵) صحبت هیڅ له شته صدیقه ې تأ ثیر ه
د آسمان ګرځیده نه د ي ې تأ ثیر ه
زخم تل څرګند جوهر کا له شمشیر ه
حق ناحق دې خپل ژوندون بیا ې تر مرګه
زور د ژ ی د لیندې درست غوا ړه له تیره
دز ړې وني ریښې تر ځوا نې کلک وي
په دنیا مینه تر ځوان کړي دیر ه پیر ه!
فکر لا ر د رزق په سا د روزی بند کا
په هلک ګوته شي هره نی پر شیر ه

خط د حسن زړه بې نیا ز کا ندي د ز لفو
د ګل خاوره همیشه و ي دا منګو ر ه

ز ړد ستر ګو تر څنبل ځي ژی ته شا کا
غشی څو په تا و په ژی ځي له ز هګیره
د صد یق غوټه یې کومه له ز ړه و ا کړ ه
(۲۳۶) نو کې چې شه دی خلاص دغو تې له قد یر ه

که خو بـي و ه د یـو سف ښکلې مشهو ره
ستا خو بي ده څنې لا د یره منظو ر ه
لکه نقش په حجر کې تل قا یم و ي
ستا بشره لرم په ز ړه هسې مستو ر ه
په کا ته مې تما مي صبر د ز ړه و ړي
څکه ز ه شوم روغ هـ الم ته بې صبو ره
سقا د سینې آه مې هسې ترخو له خوړ ي
لـکه سر ه لمبه را خیژ ي لـه تنو ره
د وصا ل بهره مند عین په بهشت وي
د دوزخ حقیقت غوا ړه لـه مهجو ره
بس کړه دا چې اوس په ما ا ندې تیر یږي
خدای دې نه کا څوک خبر له دې ضرو ر ه
ز ه بیخمه نو ر په هیڅ خبرد ا ر نه یم
د جها ن له ښو ښا د یو له سر و ر ه

په ږغ جدايي چا وکړه لـه يـاره
جدايي کا دا کارونه بې دستوره
څوک چې زار د جدايي کا نا پوهي ده
آشنايـي وا ړه دنيا کـا بې شعوره
د هجران په تيغ دې نه وي نور قبول دي
که سې سرګ ته په تاوون هوې يا په توره
خدای دې يوزمان جدا ورځخه مه کړه
(۲۳۷) دصديق دزړه خوښی، د سترګو نوره!
چـا چـې وليو ه پـه تـيره
دنيا نه کـړه هـغو ډ يـره
څوک يې ځای د زړه په سر کا
څوک پـرې سينه کا پـرسيره
سينه مـه کـړه پرې هـوښيار ه
خوا ړه نـه دي بـې ګنډيـره
زړه پرې مه تړه که څه کړې
په دا څـه شي کـه شـي ډيـره
لـکـه وا شـي هـسې درومـي
دنـيا سيوره ده لـه نمړه (۱)

۱- نمړه = نمر

په بنا يست يې غلط مه شه

د نيا د ه خو لون که بېر ه (۲)

ورکول کړه چې يې ښل خوري

د ا هنر زد ه کړ ه له شهر ه

سخا و ت کوه که مرد يې

که هر څو شي تېر ه بېر ه

خو ژو ند ی يې غم خو مه کړ ه

حيات له شته د ی يې سر ه

گوره څه شي، څوک خبر د ي

هر ه چا ر کوه د لېر ه

مر د ه نه کا لدي هيڅوک پ

(۲۳۸) د صد يق خبر ه هم ر ه

بد ه ژ به تېره د ېره ده تر خا ره

گل د خار جد ا يې نه کا له کنا ره

زخم د ېر تېره د ژ ا پ ترخنجر وي

په چېچل سچې ور د رومي تر شعا ر ه

نه مې لاس په سخا بې په کې خبر شو

نه کمی کا ز ر يمين و تر يسا ر ه

۲- همداسې ليکل شوی دی .

که صدف غوندې خوله وازه کړم او بوته
په لمن ې ه ګوهر زیات وړم ترهزاره
که په درد د محبت مبتلا لـه وای
څو به خو بن خاطر زما وله روزګاره
هیڅ غبار د تعلق را پورې نه شته
سبکبا ر لکه نسیم څم تـر ګلزا ره
چې په خپل عیب صا یق مولا ښه ګڼم
(۲۳۹) له هر چا مې نظر قطع شو یکبا ره
که پوځل کړې ته پرده له مخه دوره
تمامي جهان به ښه ډک شي له نوره
پـه هر لحای کې چې د ردمن وبله پښې شي
خا لي نه وي یو نفس ستا له مذکوره
دا خمار مې ستا د لبو په چپچل دی
که مې څښلي تازه می دي له انګوره
لکه زه یم په د یدن پسې د ښکلیو
خدای دې نه کا څوک دا هسې بې صبوره
په هجران کې مې د حال پوښتنه څه کړې
نـور به څه وایم و تا ته بې ضروره
د فریاد دا دیه په چا غواړم له چانه
جد ا یې د یـا رستم کا بې د ستوره

هې يې زخم تر قبا مته لـه رڼيږي

خدای د پې خوښ نه کاسې ی په هغه توره

د لا له سينه په څه داغ ده پوهيږي

د خزان سيلی پر پې اورشوه تر تنوره

تل سزا د پرده د رودې که پوه يې

خبردار پـه حقيقت شه لـه منصوره

د طو با سپو ری مې خلکو تـه بخښلی

سا ته بس ده ستا د ز لفو سا په گوره

ستا د ستر گو فتنه پوه د صديق نه د ه

(۲۳۰) تمامې جهان پرې دگ شو له فتوره

روښنا يې دې د جبين څې له د يوا ره

صفا يې د آ يينې وې يې ز نـگـاره

په کوهې کـه په زلـه ان گی يوسف پټ دی

تيز نظر و رته ظا هر وې تر اظهاره

کـه د خلقو و نظر ته نا ښـه نا شـو م

په هر لور مې نظر نه دی يې دپد اره

د ديد ن منع په ستر گـو څنـبل مکړه

لږو د پر نظر و تا ته دی تر يا ره

ما به کله د انه بند په بند د دام کا
په آغاز انجام خبر یم له دې کاره

د قسمت پښه په خه شي، خبر نه یم
د اسرار نکته له ده شي پې پر کاره

د بنو په غشو زړه د صد یق و له
(۲۳۱) سرد خار وي تل خټلي تر دیو اره

چې خوري زلفې په مخ کا ندي دلبره
خلقه به په نسیم کا بهره وره

تل دهو نامه په بنو باندې عالم پدي
د چمن خوبي سبا و ړي له صحره

د یار غم وړی خبر په آفت له دی
د وحدت کمند گرداب دی پې خطره

د تهمت کانې د سر ملامت مکړه
سروې مه شه په بوستان کې پې ثمره

د پر دولت به کم زوری ته فا یده نه کا
د دریاب، قطره نصیب یو سه گوهره

د تارك رضا که وا پې لار ضا ده
پې و ضا نشته رضا د یار په غوره

که طلب د آشنا کړې بویه صد یقه
(۲۳۲) تر مقصوده پورې درومه پې سفره

تورې زلفې دې څوک نهسي بې ند ېږه

و کعبې نه ر سد نشته بې شېګېر ه

خود په خودطا لب مطلب د مطلوب خپل کا

زلیخا دیو سف نل وه د ا منګېر ه

محبت عین ثوا ب د هکلې مخ د ی

آزادي موندلې چاده بې تقصیر ه

چې دز لفوحلقه ستا ترې کمه نه شو ه

غاړه نشته یوه خلا صه له زنګېر ه

دعا شق طلب وصال د معشو قې د ی

خپل مراد هوارې مر ید له خپله ږه

دزړه وینې مې نوشه صر نه پرې مکړه

لب و لعلو ته مې و رم ږیا له اجمیر ه

محبت و رژلی مه پو ښته له حا له

په ګوزا ر جوهر ظا هروي له شمشیر ه

بیهوده په بل سرخوپه بیا ر ته ګرځې

نه دیدن ر بهتیا نژ دې دی ترنظیر ه

چې صورت بې د صدیق په کا ته زرشو

(۲۳۳) داستاد نظر بهتر د ی تر اکسیر ه

ماچې و لیده د استا ښا یست نګا ر ه

نه صفت کا څوکه دحور ې پریوا ره

د پري سيوړه اثر د اهو سره نه کا
د نگاه اثر دې زيات وينم ترشما ره
چې سې ستانگا، په دوا رو ستر گو ځير کړ
په جهان کې څوک تر تا نشته اوخاره
د بهار گلونه خس غوندې بڼکاره شي
چې په سيل د بهار ځي، کړې نند اره
که اثر د آشنايي نه واى صد يقه!
(۲۳۳) ستا و ز ره ته به غمو نونه کړه لا ره
آب د لبو دې تيرى کا تر گو هـ ره
صفا يې يې ر بڼتما ووړ ه له کوڼره
سا دسيو په پيالـه غواړه که يوه مې
هستي نـه د ه بـې نوسټيه سيسر ه
فکر ېل په خاطر څه کړې تو کل شته
د ڤلزم له سو جه غم څـه شنا و ره
د طلب گا سو نه بند کړه ڤرار کينه
په د رياب جهاز ڤايم کړه بې لنگره
شهاد ت مې د غمزې په خنجرغوا ړه
ز نـد گـي د خضر د لته ده کمتر ه
د جنت خو بې مجلس داهل د ل وي
تر د و ز خ بتر خملو ي ده مکد ره

دلباس ز هد ، تقوا را څخه نشته

مخ د صافي آيينې د ی ې جوهره

وسيله د صديق عجز شو و يا رته

(۲۳۵) آشنايي دمزي څه ده له گوهره

خال ترزلفو لاندې تل د دلبرگوره

دانه دام شوه صيادي کا په نمرگوره

که په ځا ره د کوثر مرې نه ې وينې

مخ په خط کې دد لبر جا نهرو رگوره

محبت مې له زره ستا نه دی دور وينم

آب په زره کې مضطرب دگوهر گوره

نور په تورو ستر گو کې ږدې ې نقا به

په سينه کې مې گلگون د ساغر گو ره

په ظاهر لکه او به باطن مې اور دی

اړه تل ږروته په تن داخگر گوره

قناعت لکه سا په همت همای دی(۱)

پورته درومه د همت بال وپر گوره

دطلب لمن صديق لا ندې تر پښو کړه

(۲۳۶) په درياب جهاز قايم ې لنگر گوره

۱-د(همای)په ځا ی (هی هی)ليکل شوی د ی .

جیم جمال یې را شه‌گـو ره

چې جلوه کـا لور له لـو ره

د یقین ستر گې ر نا کـړ ه

هـغـه مسته شهـا گـو ره

په یقین سر ه پر ې ځیر شه

انـد یښنه و مکړ ه نـو ره

یې پر وا هه له هر چا د ه

شر م نـه کا لـه بیغو ره

مه یې لور ځوا ړه مه زو یه

نه زو و لې ه ه له سو ر ه

خو د له خو ده خود نما ی ده

هـره ډ یـره ده هـر گـو ره

له کر مه یې ا مید کړ ه

بیا له ژهر ه یې ځان ژ غو ره

د ا یې نخښه د ه د مینې

چې هر څه سوز ي یې او ره

هو مره زوو یه د چا نه وي

لـکـه ستا د عشق ز و ر ه

ظاهر بین مه شه صد یقه

یا ردزړه پەستر گو گوره (۲۳۷)

عجب خو له لري تر اوه

و فتنـو و تـه تيـا ر ه

زه يې چا ته په حساب کړم

چې غمزې دې دې يې شماره

حال د زړه را وا يه نه شي

و اړه ستا له ډيره ډاره

عمر تير و ا ړه په غم شو

ته لا نه يې خبر دا ره

د جلا د تر تيغ په هور ته

ستا غمزې و ينم خو نخواره

سروما ل وا يم چې وا خله

په دا نه يې پر وا دا ره

يا مې سر دی يا مې مال دی

ما څخه دې دا دوه کاره

ما چې وينې و ر ته خاندې

په ر قمب شې صنت (۱) دا ره

وا ړه ما زړ با ندې وژنې

بويه وا وړه له دې کاره

---

(۱) په اصل کې صيغه دی .

راشه ترس دزړه دې وکړه

وو يو يره له قهاره

څه کړم د موهلی نه شم

راته پښه شوه دشواره

اوس به صبر په نصيب کړم

لاس مې نه رسي دادا ره

که وفا نه وي صديقه

جفا لا څه ده له يار ه (۲۴۸)

ته په سيل د صحرا د روسې له کو ره

زه په کوردنه ناست سو ځم يې اوره

مر و ت د آشنايې دا هو سر ه نه وي

لکه ته په ما ستم کوې هر کو ره

ما رضا خپله پر يښې، ستا رضا کړم

کله کله ته زما رضا ته کو ره

ستا په تورې درست وګړي کاو ما ته

شرم نه کړم دوګړي له يغو ره

دښادی غولې يې درست راځخه ونيو

ستا دغم لښکر پرې واغی لورله لوره

په امید يې دوصال لا هو مره کړځم

او که نه ، بهلتا نه پرې ايستم له ژوره

(۲۳۹) غم ښادي په آشنايي کې دي صد يله

که يې توان دغم لرې آشنايان کوره

سا بوحده جفا بيا سو ند ه له يا ره

دوفا امید به څه کړم له اغيا ر ه

چې راضي يې په ديدن و م ترګلونو

نن هغه را ته بترکړځان ترخا ره

چې وفا ورسره کړم ، جفا ترې سومم

تجربه مې کړه په دا عمر څو واره

چې نيمکي يې په فطرت ګې کښلې نه وي

دهغو و يره به څه شي له آ ز ا ر ه

د بد ی خصلت به لاړ و ر څخه نه شي

که د عمر سن هم تور شي قر هزا ر ه

که وځان ته فتنه نه پرې ځان ژغوره

د بـد خوی ياري فتنه وينم تياره

د نيکا نو آشنا يـي خبر ته د رو مي

د بـدا نـو آشنا يی ځي تر اشاره

چې داروپې د زحمت په هیڅا نه شي
د شفا امید په څه کړې لـه بیماره
په قیامت کې وهیڅا ته ښکاره مکړه
(۲۵۰) د صدیق هیبو نه پټ سا ته ستا ره
د هرچا سازې لاسا زې ز سـا یـا ره
واړه وړه شي محبت شي ستا د یـاره
ې رقیبه مولدل کم دیار لیده شي
کله گل موند لی را (۱) چادی ې خاره
چې ې مرگه دې دیدن غوارې دروغ دي
د منصور وصال هرگز نه و ې داره
جـدا یـي د اشنا یې سره مله د ه
د خزان جفا بلبل وړې لـه یـها وه
د صدیق له زړه هرگز و تلی نه یې
(۲۵۱) د یعقوب یوسف دل نه وله کنا ره
په چمن کې چې پیدا شي گل ې خاره
دا لطاف موج والا کا تر دهواره
زوغونه پرې تر قیامته شکر وا یې
ز مکه تور چې ستا قدم شي پرې یکباره
چې د عشق و ښاوته تل ې دست وپا وي
مخ د غم په و هل سور غوا ړ ه له ناره

---

(۱) ـ وا ـ وایه

په نامه دي د کارساز بولم کارساز يې

دا درسي مې په فرياد وکړه دا دا ره

کرېمان په کرم سر هند يې ربتيا دي

سر هغه دی چې ان تېر شو له دستاره

د بهشت په يافت به شکر صديق نه کړم

(۲۵۲) ا ره هغه د مين زړه دی بې ډيدا ره

دوارهستر گې وخورم که بې بې ستا له ديدا ره

پورته کړم بل مخ ته که زيبا وي ترگلز اره

د پرېښکلي مې ولېدل په ستر گو تر يو سفه

لا ده په جهان کې څنې ستا بشره اوخماره

گرم سلامت نه يم که مې صبر دزړه لاړشو

تا په کا ته يو وړوا يې ما ته نا قر اه

روح راځخه دروسي ستا په تله چې له ما دروسي

دم راځخه سه څه ، گنه مرم د خدای دپاره

درست عمر په غم کې همېشه په صد يق تېر شو

(۲۵۳) نشته په جهان کې تر عاشقه بر خه خوار ه

چې فا رغ شو د دنيا له کا رو بار ه

د مجنون په کار غرض څه کړې هوښيار ه

ملا مت مې په تندي دی قبـو ل کړ ی

د عاشق پروا دې څه کېږي له عا ر ه

څه ديدن وته يې سترګې وسا را کړې
ځکه و رم نفع د ښکلیو له دې دا ره
د ردوغم را ته د ښکلیو منفعت دی
چې زه کړم خرید فروخت له دې بازاره
چې يې تل په صومعه عمر تیریږي
ځان په داساتي پناه له پر هیزګاره
هسې سخ مې خاطر وړی دی باور کړه
چې يې درست په مینه سور یم له ګلزاره
درست په زړه دننه درد د صدیق وینم
(۲۰۴) دخندا هنرې واخیست له پر هاره
چې يې کړه زما دیار په قامت سازه
سر و ځکه شو ه تر عمر سر فرا زه
وا صفا نې تر صنعت رسید ی نشي
د صا نع صفت يې تیر دی تر اندازه
درست دیار قامت ستا یم که سرو یاد کړم
په معنی حقیقت ایل د ی له مجا ز ه
صو رتي یا رمې په سترګو لیدلی نه شي
سر ګردا ن يې په طلب یم له آوازه
د خاطر خوښي مې هر کله په داد ه
د محمود په سترګو پرده تلې ا یا زه

په منصور یه روایت دڅټل چا کړې

که څوك نه وای خبر دا ورده له رازه

د فراق ژړا به کاندي پرې وګړي

که قصه دخپل احوال کړم و رآغازه

چې نوبت مې داجل دپیالې را شي

د هوا مرغونه ټندشي له پروازه

طالبان به یې دزړه په سخته خواږي

(۲۵۵) چې خزل د صدیق یاقت شي له بیا ضه

چې دا هسې ستا په غم شوم اضطراب زه

نه یو هیڅ چې په ویښ یم یا په خواب زه

د راحت ساعت وصال دی چې آخر شو

اوس په هجر کې ستا خو پیڅم عذاب زه

تاویل محنت پیڅه، راحت محال شو

اوس دې خبر چې کوم و کړم جواب زه

ته چې غوږ دغماز انو په ویل کړې

د بلا په خوله کې تاور کړم خراب زه

که مې ستاسو رګې قصاب سر ګه ته وې لې

په خندا خندا به ور هم په شتاب زه

لکه ستا زلفې په سخ چې ویچ و تاب شي

هسې شان یم ستا په غم کې ویچ و تاب زه

په ډېر غم کې غم زما د صورت ورك شو
تا ه عشق په اور نیولی یم کباب زه

بې فراقه بل کلام و ما ته نه کا
په آواز باندې چې غوږ کړم در باب زه

نه مې درست رتې له دره نه مې اولې
په د الوی منزل کې پا تې شوم کر یاب زه

یوه ورځ په د فنا په باد فنا شم
دزمکې په مخ د زمکې یم حباب زه (۱)

د اور نګه په تخت خند اصدیق په د اکړم
(۲۵۶) چې د یارد د ر د سپو شوم په حساب زه

تورنمد په غار د ماتم په صحرا کرزه
ژا ړه ژا ړ ه همیشه په ژ ړا کر زه

ډېروخنده روبو په حضور زما ژ ړ لې
نه وایم وتا ته چې ته تل په خندا کرزه

غم خوآشنا بې ده آشنا بې د هیڅا سه کړه
نمر غوندې جدا له څو له بدو تنها کرزه

څه عجب روزګاردی په دنیا د تنها ی
هرچاوته شا کړه په دنیا کې جدا کرزه

---

۱ - همداسې لیکل شوې دی .

يار د سلامت له ځانه واچوه کهښه کړي

خلاص کړه ځان له غمه همیشه بې پروا ګرزه

کاني په سر نه خوري چې میوه نه لري وانه

خوك وا يې وتا ته په طلب کړه د نیا ګرزه

يارځو د طلب لري په پورته به تلی نه شي

پرده تجرید راوړه بیاها له په سما ګرزه

سیوره که په لار د محبت د سره مل شي

لاځني حذر کړه په دالار کې یکتا ګرزه

ګوند ې پرې دا نه د صبر شنه شي ، پرې پرې خوري

(۲۰۷) ووایه صدیق ته چې ته تل په ژړا ګرزه

بهوده په هوا ورك له ځانه پر و سه

د معنی ځمر ه هیڅ له ده د و معکو سه

تجلي د نور په پورته تر کعبې شته

هیڅ اشنا يې خا لي نه دي له جلو سه

په هر څه کې هغه سخ دی چې لید ه شي

آینه د خپا ل نما ی لري عر و سه

د حبش نامه دي هیڅ رهتما ترخال هوه

د ا ګر ځو يې جدا د ه له آ ینو سه

د ظاهر زهنت جدا ، با طن جدا د ی

قدر هیڅ يې دانې مه خوا ره له بو سه

دغفلت اوده بهوښ يهشر و شو ر کا

اوده مهشه په لږهه ډير تر خر و سه

و يو سف ته عيب عشق د ز ليخا شو

(۲۵۸) دصد يق مينه د عيبو کړ ه جا سو سه

په زړ ه هسې رنګه داغ يم له نا کسه

چې د د ې علاج مې هيڅ نه شي تر سه

هر نا کس که نن په تن شاد جهان وي

ياد کس په فهم د ير کم دی تر خسه

که تحقيق پر ې د جنت خوښي مونده شي

ا هـل تجتي د نا ا هلو له جـو سه

که يې تير لکه نعمت کاڅوك تر ستو ني

ها ڤبت به ڤی حا صل شي له مګسه

هر نا کس ته چې ما طمع د و نا کړه

تر و فا يې جفا به کـړه يو به لسه

اوس هغه زماوسرګ ته په تلوار شو

چې به ډ ډ ـر و ماتـه ټو ر و تـر نفسه

دا گردش دزمانې دی چې ليده شي

چې شړی په ڤدر به شوه تر اطلسه

گوسا له که شمر پروروي په د اغه شي

په منزل بـر ابـر نه ځي له فرسه

نور به نوم دهیڅ آشنا په خوله و انخلم

ې وفا یارانو مور کړم له هوسه

دنا کسو آشنا یې به نو رونه کا

(۲۵۹) که څه لاس د صدیق رسي له دې پسه

خو دې نشته آشنا یې هیڅ له نفسه

نور به کس وتاته نه وایم نا کسه

معرفت د خپل نفس د رڅخه نشته

معارف نه یې د حق په توس و تسه

په گفتار ثاني خپل ځان دبا یز ید کړې

په کردار یې ډیر بتر ترسگ سگسه

خبر دار په حقیقت څه درته وایم

ې خبر هیڅوري سه دروسه تر بسه

شکته پورته نظر و کړه یوځنگه بل ځنگه

په دا سیان کې گوره څه له یوش و یسه

تا با ریکه جامه واغوسته په شپه ځې

لمن نه ژغورې هرگز له خا رو خسه

د کامل ذکر صدیق بویه حاصل کا

(۲۶۰) چې آگاه شي له خمو نو له هوسه

فراغت له بد و بهو د جهان اوسه

نورا ني صفا تر ماه تا با ن اوسه

تواضع تر خلقه بر ځای د عیسی کا
لکه نور ولا ړ د لمر تر مکان او سه
د بیدارو ستر گو شا ن ه آینې دی
پاك دیدن ته پاك نظر نگران ا و سه
دصد ف صافې دخولې گوهر آشنا کا
په صفت دخپل آشنا پاك زبان او سه
که طلب دې دراحت په خاطر گرځي
لږ په بند لکه یوسف د کنعان اوسه
که انصاف خوارې له چاځخه همد ا دی
(۲۶۱) لکه لعل کا نی سم په موزان او سه
نظر کم شو، پیړه سوینه ،خوله کنډ اسه
له شوم خلاص د نفس له مکره، له و سواسه
ز ر د ستر گو تر څنبلو له ما له لا ړ شو
بې خبر او ده غفلت کړ م له ا نفا سه
په گنا ه قادر ما نع له بد و نه شوم
خون قا تل کا چې بې تیغ وړشي تر لاسه
په هو س بد و ته ځم له نیکی تښتم
بد قسمت په هسې شان کړم بې هراسه
ستې مې د یړه بد ی لا تر نیکی زیات وي
په بد ی امید د ښو کړم بې قیاسه

فکر د رست تن په بازار د عمل ګې کړم
هر قماش را ته ښکاره تم بې ا ساسه
په ریا طاعت صدیق په ځان پوهیږم
(۲۶۲) د څر بهت خو ښه جدا ده له ا ساسه
لاندې ترقدم کړه هغه، دا، فلک په ما هه
دین د نیا ته شا کړه مبارکه دې غناشه
څو خو د نما یې لکه حباب په اوی در یاب کړې
مت کړه په چوګان د محبت ګوی (۱) فناشه
خواره د هستی په د ریاب د ریکې غوټه کړه
چاوې خالي لاس په پور ته کف د در یا شه
تل توتي ګویا او ستا (۲) په صافه آیینه کا
سهر په لب کیږده په لسان د زړه ګو یا شه
د بر ظاهر نظر په حقیقت کې د یر غبا روي
د استر ګې کړه پټې معنوي ستر ګې بینا شه
ګرد غبار د زړه په لوی ګامل باندې صیقل کړه
پور ته په فلک روشن ضمیر ید بیضا شه
بر که د تجرید لکه عیسی په تن پیدا کړې
(۲۶۳) بیا هله صد یقه تر فلک پو ر ته و الا شه

---

۱ - په اصل کې (کهوي) راغلی دي .
۲ - همدا سې لیکل شوی دی .

ته‌بکلی یوسف یې تل په ځا د کنعان مه‌شه

تخت په مصر جوړدی د لته‌نور په زندان مه‌شه

تل خندا بهتره د ګنجونو تر بخشش ده

څو توا نویې برق شه، ولې ابر نیسان مه‌شه

بښه په رکاب! بښې دښایست حسن بهارده

هودې ګل په باغ شته هومره ته‌غونچه(۱)شان مه‌شه

خله باراندو، د بودنه هو په خول ځان پرې

غم دحضور بنه دی د تمروخت په ارمان مه‌شه

دردې په خندا ترابوتوی کړل وصدیق ته

(۲۶۴) ځاردې تر بخشش شم شکرداچې پښیمان مه‌شه

مخا مخ و هغه مخ ته د آشنا شه

آ ینې ته د تصو یرصو رت نما شه

و آشنا ته د آشنا په ژبه و ا یه

په خا موشه ژبه زر رنګه ګویا شه

که مقصود وله دې نیت درسیدو وې

په مد د دا فیا ده دلاس عصاشه

که په نیت دعا نیت د شکر خواب یې

له بوریانه خوښ په نقش د بوریا شه

۱ـ دامصرع په اصل کې (... هومره غونچه په شان مه‌شه) لیکل شوی دی.

خپل مطلب له بله مه خوارې کدې په کړې

خود به خود لکه خونې چه کړه کشا شه

قوت په خپلو وينو کړه خولا يموت يې

مه ه آود و نان په طمع دآ سيا شه

خو په سيوړه دآسمان کړ نې صد پله

(۲۶۵) دهر چا سر و ت قطع ه حيا شه

چې دنيا وسينه سې نه ځي له آغو شه

صبحدم مې خله خوله راوړي تر گوشه

په غربت ه مغان پور صبخا له شوم

دسا قي سبو به دور نکړم له دو شه

نمک وبد وارې دچا دلته ظا هر د ي

ځني خدای کړه شپه دهرچا پرده پوشه

د کريم کرم په باب شته د عاصيا نو

خدا ی دې نه کاخوان دهيچا بې سر پوشه

په صديق ملامت هيڅ دژ را مکړ ه

(۲۶۶) تل خروش کوي دسوي زړه له جو شه

د بهار له ابره ز مکه ده گل پوهه

که په دا شوه دلا له سينه پر جوشه

د بهار لطف نسيم ترحده زيا ت هو

گل ، بلبل هميشه نه وي هم آغوشه

دجهان حلاوت هیڅ نشته، خبر یم
دحیوان چشمه پناه شوه اوس له نوشه

د جرس ناره به هر لو ري ته اورو
د غفلت پښه که لري کړو له گوشه

په خاطر عبارمطلب خپل وي صد یقه
(۲۶۷) دکونینو هسی گرد کا له کاه پوشه

لکه خضر د حیات په آب سپرا ب شه
گنج وسیم وزر که غوا ړي خودخراب شه

په نکته دخاموشی چې نه لګا یږی
په ستام با ندې دعقل وهیر کتاب شه

څوك چې لحان پناه دلحان سا تي مردنه دی
دا پرده لري پخوا د مرګ تر خوا ب شه

دهوا په ترك وښتما عین ه ویاب شي
تا ته چا وي چې پر باد لکه حباب شه

د رحمت له ابره در په دو یا اوري
برا بر په خشك و تر اوره سحاب شه

د اخر عمر په کار خپر دار نه یې
په حساب خپر پخوا ترخپل حساب شه

چې په حال دې څوك خپر نه شي صد یقه !
(۲۶۸) د فنا په بحر ډوب ه ر نا یا ب شه

نهې و له ما کړه د حق امر ته تسلیم شه

او رته نمرود پریږده ، په ګلزار دابراهیم شه

پورته عمل د هر کا و نه لاپه زړه زمکه

هرچې خاکساران دي هم هغوته په تعظیم شه

تل سجده حاضر ته په حضور د هفت اندام کړه

خان د خوان په شمار کړه په تسخیر د هفت اقلیم شه

در وسي کاروانونه ، هر نفس د جرس غږدی

خوك واپي و نا ته چې د تلو په خای مقیم شه

هیڅ په له حاضره خوك عیب نه کا صدیقه

(۲۶۹) مخ تمام په صدق په کعبه دابراهیم شه

چې بیا له یې ه ساقي د لاس کړه نوشه

د دنیا خو بې یې کل کړه فراموشه

د ساقي د بیا لې هسې تأثیر و ینم

چې په بوی یې خلقه شوله مدهوشه

نور په هیڅ پاندې و تنه دزړه له کا

چا چې و نیو ه د لږه تر آ خو شه

بنه چې وارد خزان تیر شو ، بهار راځی

د بلبلو آواز کهیښا ست له خر و شه

په هر د م په ما خور جرس د تلو کا

څه عجب آواز ز ما و اځي ترګو شه

دد نیا باز او مې سر تر پایه وغوښت
خالي نه دی پوزمان له پوشا پوشه
چې مې ناسته په قالین ،شال مې په دوش و
د هغو شا لوله پر پواته له دوشه
چې لل نوی نوی غم په تاوا دروي
(۲۷۰) سور به نه شي د صدیق د خاطر جوشه
ته چې ما ته نصحیت وا یې واعظه
واړه ځان ته خدیعت(۱)وایې واعظه
چې له یاره مې ته اړوې بل لورته
د اوما و ته غلط وایې واعظه
په عوض به مې دیار د کوڅې ورکړم
که ښادی د جنت وایې واعظه
زه ملنګ د مسلي په دوهي ناست یم
څه خبره د دولت وایې واعظه
کله کله چې صفت زما د یار کړې
وایم شکر د نعمت وایې واعظه
چې د عشق په توره وسري یا ندې خوښ یم
په هغو چې ته رحمت وایې واعظه
ن ن زما دراز خبرې - زه پوهیږم
ته په کلي، په مهلت وایې واعظه

---

(۱) - خدعه، فریب .

ما به منع د چه مخ له سینې نه ګرې

ورځ و شپه که نصیحت وایې واعظه

ته چې مې ، وئې ، ساقي ستا یې صدیق ته

(۲۷۱) ه ا وې ـل په بـرکت وایې واعظه

نا قرار او زړونه قرار شوای د ر یغه در یغه

څه قراریې په دیدار شوا ی در یغه در یغه

هغه زړو نه چې غمو نو دي نیو لي

وښا دیو ته وزګار شوا ی د ر یغه د ریغه

په سو خته و بلبلا نو یوه ځد ا یه

په هرلو ري لاله زا ر شوای در یغه در یغه

چې دارو یې د د لبر په د یدن کیږي

کشکې چه هغه بیمار شوای دریغه دریغه

که ګنډون مې پس له مرګه د کفن شي

ستا دسپه ز لفو په تا رشوای د ریغه دریغه

اوس یې هیڅ مې د یدن راښکا ره نه شو

راحضور د مرګ په وارشوای دریغه د ریغه

چې زما په غم ښا دي کا ندي ښا د من شو

نن غما زپه جهان خوارشوای دریغه دریغه

په هجران دخنده رو يو بو يا رانو
تل ژرازما په زارهواى دريغه دريغه
چې صديق بسې طلب کا ، نه يې موسي
(۲۷۲) وربښکاره هغه د يوارشواى در يغه د ريغه
خوشير ين يې د آشنا اسم شر يغه
چې هيڅوك دې خالي نه دي له تعريغه
درست اخلاص داخلاص منو په کار کيږي
د لبا س آشنا يې تل وي له تکليغه
حر يغان دحر يغانو قدردان دي
نيك له نيكه بد له بد خوا ره حر يغه
کل نفاق په اتفاق ورته رجوع کا
دانصاف جامه چې واغوندي ظر يغه
ښه چې پاس زما په زړه باندې رقم شو
دجه يار نامه مې سمه ترا ليغه (۱)
د رست جهان يې له تعليمه معلم شو
يو د لبر ورانديې بيشو ا لرم خليغه
محبت د آشنا غشي ناو کي شو ل
(۲۷۳) دصديق سينه يې د رسته کړه شگيغه (۲)

---

(۱) ا ليف — ا لف
۲- شگيف — شگاف

ته چې طمع د و فا کړې له فلکه

بيهوده طمع دې خه ده پرزړه کلکه

دا هرګز په داجهان کې شوې نه دې

چې مزه د دنيا ت خوا ږې له نمکه

د دنيا په مخ کې هيڅوک ګران نشته

لکه ګوی په ميدان و پشتی له پټکه

ته چې هسې پټ پټ ناه له نمره ګرځې

د کتو طا قت دې نشته چا پيرکه

چې يې هسې دا سرا رويل آخا ز کړل

(۲۷۳) خلقه هوه او من صد يق ته هکه پکه

هومره مينه چې په تا کا ندې بلبله

خه د خان په خو بی هم پوهيږې ګله !

ته چې تل هسې خندا کړې په چمن کې

زړبه و ژا ړې د حسن خو بې خوله

چا پسته دې پخپل حسن خره نه هې

ها رضې خو بې څوک نه لرې ترتله

چا پيرې چې ورته خپ ګو ري رند يږي

نو هغه بشره په ستر ګو مـا ليد له

په ديدن يې هسې درست پخوده لا رم

زړه يې هم را ځخه پو ور له ګو ګله

په ارمان دهغه وخت یم که باور کړې

چې مې ستا زنه د سیب غوندې څکله

تېښې یارزما په زور بیا یې هجرانه!

ته د دې خبرې داد و کړه پخپله

دمانې په مرګ یې سه‌وژنه که‌نه کړې

(۲۷۵) صدیق خپله خونبها کړه در ته پله

دیا د من ارخه د غم سه شه قا بله

اندیښنه دخرخ له څرخه کړه عا قله

په گردون اثر ژرا گله ز ما کا

تخم نه کا ز ر غون زمکه نا قا بله

د مین تر قدم لا ندې سر د یا ر دی

میوه نه پر یږ دي په شاخ وزه کا مله

په گډون زما دعشق جدا یې لا ړه

د هجران پو ښتنه څه کړې له واصله

مینې ستا صفا مین په صفا مخ کړم

خو شبو یې د گل له گله د ه شا مله

صدیق ستا مینې له ځا نه بیخبر کړم

(۲۷۶) ډوب‌خبر نه‌د ی له موجه د ساحله (۱)

---

(۱) دا غزل تکرار را غلی دی .

(پ)

هر قدم چې ته په سيل د بهار ږدې

په بهار به منتو نه په بار بار ږدې

يو په سله به بيا يست دچمن ډ يږ شي

چې قدم ته په ورته کې په تلوار ږدې

چې ترخه ويل وسا ته کړې داشکر

دا سر هم سې په خوږ زه خوږه تلوار ږدې

خدای دې تل د آه له غشي امان وکړه

چې په زړ د مظلو مانو ته آزار ږدې

ترډا بله نيکي نشته ما ته خدا ږو

که سې سر لکه منصور په سر دد ار ږدې

دژوندون امید هيڅ مه کوه صد يله

(۲۷۷) چې قدم به دخونخوار وپه جوار ږدې

په هرچا باندې چې کړې چارې نا پسندې

چورې نه چې په تا و شي هغه شندې

ما په داستر گولید ل پکې پرانه وو

هم هغو چې چاوبل ته وستې کندې

چې روزگار بې وپه وچه زمکه کړې

و فلك ورته د تل زمکه گړې پلندې

چې يې جام دسيو دورنه شو له شوندو
دهغو شوندې يې وچې کړې له تندې
وا روخپل دورګردان کړوار يې تير شو
ساقي اوس پيالې دمارا رندې رندې (۱)
ساقي نن وا باندې داد دسيوزيات کړه
خلقې دي پخپل دار کې سر ه ګندې
دصديق دپاورتر سرخار يې سوزي
(۲۷۸) څکه ښه ګڼي ګناه خلق دسپندې (۲)
ليکوپه پەخاطر څو چې دجهان پدې
دارسان داغونه واړه پەخپل ځان پدې
خپل پرد يې غمونه څو لرې په زړه کې
هومره پټې وخپل سر تەدتاوان پدې
د اميدونه بە ستا ها له پر وا خلې
سبکپا رڼدم کە عين پە خزان پدې
کەدې غمها دي تە شاکړه ځوانمردي دە
پە تجريد بە ڼدم پورتە ترآسمان پدې
پە هيڅ ملك بەنښانه تړې ښکاره نەشي
هرقدم چې د نيستۍ پە بيابان پدې

۱- (رندې رندې) د (اندې اندې) خو ندې لو ستل کيږي .
۲- (سپندە سوما ندە)

سهل امر ترك له خانه را بكار ه شو

چې ژوندون پرده وصال ته ،ته جانان پدې

بې منته در ،خووازد د وزخ و ينې

دمنت لاس به په درخه درضوان پدې

صاف نظر نفع له صافې آيينې و ري

خشې خله کوې پهژ ی کې د کمان پدې

خود ې خم گردن د اسخت نه شي صد پله

(۲۷۹) سر به کله په بالين پاس دسنان پدې

چې دا هسې ستر کې تو ر ې ته لرې

ز ر بلا فتنې ور ې پو ر ې ته لـ ر ې

له پوې بلا ې خلاص په سل بلاشوم

ور پسې بلښې سل نورې ته لـ ر ې

څکه نمر ته ځې کتې له شي خفا شه

معنو ي ستر کې چې کور ې ته لرې

ته به کله د زړه خوږ په ما پهر زو کړې

چې د خولې خبر ې سپو ر ې ته لرې

ته ها له وما ته ځير گوره صد پله

(۲۸۰) دمعنی ستر کې که نو ر ې ته لرې

چې د ې وويښم په ستر گوچې ر ې چيرې

د جهان باد ی همه شي را برسيرې

که بيا دي دې په وصال کړم عيب څه دی
د هجران خواری دې هم دي په ما تيري
د کوڅې په گشت دې هوسره خوشالي کړم
چې خوښې پرې د جنت کړم وا ره هيري
و مجنون ته بيا بسته ترلاسه کې دی
که هر څو شي په جهان کې بدنامي ډيري
څوک تر يار بيا بسته نه وينم زاهده!
ته دخورو بيا يست څه وما ته شميري
د منصور په دود به دارته ځي هايده!
که ديار په لاس مې نوش کړي باده چيري
ملامت په صديق هله کړه د لبره
(۲۸۱) ستاد زار قصې که چا ته کا برسيري
چې په څه فکر تدبير کا لـه ې خبر ې
مې خبر ې څه مزه کا تر شکر ې
چې په قدر دخبر وخبر دار شوم
د خبر و د ی قيمت تر سر غلر ې
د هوښيار د نادان ژبه واړه يو وي
په گفتار يې فرق څو شي وبله لر ې
مير ې په مير نقوب سره يا د ير ې
د نامرد و کله څوک وا مې سند ر ې

واړه عيب په دا خلقو کې هنر شو
خلقه شوه اوس په ستر کو تت نظر ې
لوی په لوی همت لويږي، کم کمږ ې
دا زل برخې څوک کمې شوې څوک ستر ې
کـه پـه لـد رد خبـر و خبر دار شې
(۲۸۲) دصدیق لیل به یاد کړې نژ دې لرې
تور ې وروڅې تور بانه ستر ګې يې تور ې
د جهان الا بلا فتنې ږې يو وې
هر بانه يې د تر کانو د لاس غشـي
په وښته ارزږونو ښوی ځې پور ې اوږې
سر تر پايه ننداره يې چې ځان جوړ کړې
ولې دوستر ګې دې لاد زړو نو چور ې
په هرچا باندې چې ورشي زړه تړې يو سي
دپرې اثر مثال دی ستا دسـو وې
بس کړه داچې اوس سې ستا دیدن پرې وکړ
بيا به له کړم چا له ستر ګې پور ته نور ې
چې په تور يې سقاو ګړې کا وساته
دجهان خبرې اور م تلخې سو وې
دا به هم پوستا کـرم ، سهر په ما وی
چې دیدن په ما د سر په بها پلو ړې

وا هم بله چې ستا غمونو ته پيدا يم

هر ستم چې په ما خوا ر ځي ته پې ګورې

په وصال به د صديق خوشحالي څو وي

(۲۸۳) په هجران چې دزړه وينې ژاړي تورې

زړه مې مه شه پې له تا نه جا نا ن چيرې

مه وه زړه کې مې پې تا کا ر مان چيرې

څه فايده مې پې د يدنه ستا ارمان وي

تل به نه وي بنه يوسف به کنعان چيرې

ستر ګو و ړی زړه مې کوم سره به آ را م ځی

ا را غت نه وي د چا به زندان چيرې

له دوا نه د يکی اميد خا مې ده

لاس به اوږد له کا غليم به احسا ن چيرې

هو به غم کړې د دنيا به تله، هوښيارشه

معطل نه کا به تلوار رهروان چيرې

په چمن را تله د ګل په تلو تلو ا رکا

جد ا لشته د بهار ه خوا ن چيرې

که و تلو ته پې قدم تيا وي نه کړ ای

ګل به نه را ته هرګز به بوستان چيرې

تهر نفس چهري بې يادو د يارهٔ نه کړي

چهري نه آزر ده تهر کړي مهمان چهري

(۲۸۳) د صديق په رضا کله تله د يارو ي

تله په رأی نه کا د هيڅا آسمان چيرې

د جهان ا لا بلا تل سختې چا ر ې

بې هوهيرم وارهٔ عشق کا رادو خا رې

ځان د ې وژا ر ې پخپله چې تر ې خلاص هې

چې يارې کا ند ې له تاسره خو نخوا ر ې

که په تا يې بې صبره مينې زړه کړ

په د يدن يې شوې ستر گې نا قرا ر ې

چې د اخونه په زړه ډ ې دا روبې هم کړه

ته نا ترسه ترس هم کړه څه خوبا ر ې

خودبې ځا ی د د ار په سر لکه منصور شي

چې په راز بې خلقې شي خبر دا ر ې

په مخ ې ډ ډ ه ها يسته بې تر ې ښوګلو

په زړه (څه) سخته سنګينه لکه خا ر ې

لاعلاج به يې ما هسې بيمار کړ ې

چې را پور ته کړې دادوه ستر گې بيمار ې

ستا په تله چې په مانې ځې را ته شا کړې

د فراق اوښکې په مخ کړم لا ر ې لا ر ې

هر زمان چې تا پرې نه وينې زند ه يرې

(۲۸۴) په تحقيق چې د صديق نور الا بصا ر يې

ته چې هسې په ما نې ځې را له ښا کړې
بیا دې څه ډې په خاطر چې دا ادا کړې
په هیڅا سې ږوزو نه دې په سینه خدا ږو
ستا د خیال بلا په ما که ږې په ما کړې
که په تا پسې مجنون شوم، عجب څه دی
ته و ما ته مینې کښلې تر لیلی کړې
د بلبل د یا ر ه زر ر ا څه نسیمه!
چې په باغ کې ر نګا ر نګ ګلونه وا کړې
چې هم می شته هم بهار، سا قي محتاج یم
چې په کله څو پیا لې بیا بې را کړې
تاویل بو سه په در کې م خوسر را کړه
کشکې که ته کلکه هم دغه خپله و ینا کړې
په خاطر د ې خبر نه یم گو ره څه دي
په لباس دژبې څه د ږه بلا کړې
چې دلما ز خبره و کړې خپل سمن ته
دا بې وا ره د ویشتلي زړه دوا کړې
ر ښتیا گل د چمن وا ر ه شگفته شي
چې په ډ که خوله و یا رو ته خندا کړې
ستا د تورو سترگو پوځ ږې تعین شو
دصد یق خونه په ز ر بیدې بیدیا کړې (۲۸۶)

هي طلبه كه ور تله دچا په خوان كړي

قيمتي گوهرونه ښاى پرې رايگان كړي

چې دې غا بښوا ړه د آزمه كانې سات هي

مزه ياب به وا يه هه د آب و نان وكړي

په لباس د عاريت دون همتي ده

دغو نجې په دود چې لب په بادخندان كړي

غو دزړه وينې دې شته هومره پرې ژوت كړه

بار په لمان څله منت د بل احسان كړي

معنوى د ر يتيم غوا ړه غو اص شه

د درياب له موجه څه اندوه دلمان كړي

لمان چې ا ـل و ته سپارې پا سبا نې غوارې

ته د نوح په كشتى نا ست غم د توفان كړي

غو هيبونه دخپل لمان د ريكا ړه نه هي

چې ړې نه له آيينې نه روگردان كړي

عا قبت به د قـمر په لمد و دروسې

گه جامه جوړه ښدن له د كتان كړي

په سبا به تيز تر برق دروسې صد يقه

(۲۸۷) چې د صبر تر پښو چا لاندې دامان كړي

څو چې غم دد ې دنيا دهرو شو ر کړې

ډير ستم هرګند په ځان باندې هر ګور کړې

ګو ر دې عين عليين ترفلکه ور دی

ته پسو په وراني مټ ددې کور کړې

شپه په خوب درځخه تيره په غفلت شي

رنا ووځ تيره په شان د کرو کور کړې

ګذرګاه دې دخيا لونو د زړه سر شو

لادې پوکوز کړ ی نه وي بل پر ې سور کړې

چې په خوب دې عمرځي بې پروا يې ده

خوب په کله د راحت په کور د ګور کړې

زورور سر ګي منډلي د ي په ز مکه

ته به څو لکه رستم لا ڤې د زور کړې

لاس په بدو درست ګنده ، له چو نه و للی

همدغه عمل به ځان ته تور منګو ر کړې

پور بيا ر ته ور کول په نيستی ګران شي

ته يې څوو تنګد ستی ته لور په لور کړې

چې پودم دې با ور حق په ځان کې نه هو

چيرې نه وي چې دا ځان لا يق داور کړې

همیشه دې پټې سر ته تیا ر یې

سرد ې خلاص له یوه نه ،سل پرې ټنډ ور کـړې

که کردار دې تر گفتار کم شوصد یقه

((۲۸۸)) دغه ستاویل به ته د ځان پیغور کړې

چې جلوه په جلوه گاه را ته بکا ره کـړې

را ته هیڅ د نورو بکلیو نند اره کـړې

په دیدن د سر بینډ ل مصلحت هیڅ د ی

د نیکی په کار کې څه استخا ره کـړې

په جهان چې ته پیدا شوې دریغه مینې

د یر هوښیار په لیونیو به شمـا ره کـړې

لکه زه وم بې خبر سا قي له ځا نه

کشکې مست سې هغه هوسره دو باره کړې

صوفي تل دست افشاني کا تېرله ځا نه (۱)

مغلې چې لا س په چنگ ود و تاره کړې

په چمن گذر په ورو بو یه نسیمـه

په تلو ار به دغو نچې کمیس پا ره کړې

ته چې دېره اشنایې کړې دادې ز ړه دی

چې خرید پرې د غمونو اجاره کـړې

۱- (د تېرله ځانه) په ځای (ترې له ځانه) هم لوستل کیدای شی.

د لیلی دسینې نـوم هله په ځـان پوه
که مجنون غوندې پرې لوړه مناره کړې
عاقبت به ځان د دارسر کړې صدیقه !

(۲۸۹) چې درازوېل منصورغوندې هکاره کړی

ته چې خیال په رنګینه ښکلیو جامو کړې
اور به پورې په وګړي د فتنو کړې
راته اوچې پور ته پورته کړې-وار یرم
یوه ورځ به ما په داتور و تیر وکړې
دا دې ویا ننته په زړه را معلو سوې
چې و ما ته اړ وېل په خر خشو کړې
له ما نوی به دې و سرم ویا به وایې
چې چا نه و یل و ما ته خو ن پسو کړې
زه پښتو ن لا په پښتوژ به کې ا ړ شم
ته و ما و ته تر کې خبرې خو کړې
مخا مخ را ته و لا ړ ه یې تا و ینم
خه شي ځان که له ما پټ به خوپردو کړې
ستا ه مخ آفتاب به ښکل کړم که یې خدا ی کا
که مې پور ته د ز لفونو په ر سو کړې
که دسر سیو وی مې نشته عیب څه د ی
که له چا ما نې تحقیق د مز ر و کړې

گوره زړه به پرې دچاوړې ، دواړه ستړګې

څه بلاته يې اوس تو ړې په رنجو کړې

ستا په سر به يې يارساته کاصد يقه (۲۹۰)

که هزار ځله خوله ستړې په توبو کړې

دا همه جور و جفا ،ستم په ما کړې

چې اغيار سره دزړه سهر ، خندا کړې

سما جفا جور نژدې کړم و مردن ته

اوس دې زړه زما په مرګ د ی دا ادا کړې

فکر هيڅ ترس دې نشته دی په زړه کې

هر چې زه پرې زهيريږم هغه لا کړې

په داهم هزار هزار شکر و کا يم

چې ته مخ په ورانديځې ، نظر ترشا کړې

تر و فادې له جفا سره خو بې کړم

هرچې ته را باندې کړې واړه عطا کړې

زنا ورځ را باندې څکه توره شپه شوه

چې خورې دې په سپين مخ زلفې سما کړې

را شه څه چې د مغا ن په ميخانه شو

شيخه ! شه له د ريا زهد وتقوی کړې

زه پياله واړه په طمع د ډډ ن څښم

ته داز هد د جنت په تمنا کړې

مخ به زر لکه مجنون کړي وصحرا ته
که دزړه په ستر گو لمر هغه لیلا کړي
دا دزړه شهر مې وا ړه ستا او لچه شو
چې را پورته دې دا دوه ستر گې شهلا کړي
دزړه حال د اهو سره ووایه صد یق ته
(۲۹۱) دیاري وعده دروغ که په رښتیا کړي
تور گیسو چې په سپین مخ باندې افشان کړي
آشفته زړو نه پرې لاخسته پریشان کړي
تورې ستر گې تور با نه تو پ بلا دي
په ځنبل پرې زخمي واړه بیدلان کړي
چې یې تښتي له ستمه آهـو غره ته
ما به ته له دې ظالمه په امان کړي
په بوستان سرو حوران شي ستاو ۆد ته
سروۆد چې په بوستان ته خرامان کړي
چې بهکاوه سر توره مسته شي له نازه
نندار چې وخپل بدن ته درست جهان کړي
په بار خودې داخولې دي که له عکسه
په پروین طعن اوس ځکه د آسمان کړي
د پرې سپورې اثـر دا هو سره نه کـا
لکه ته یې په ما خوار په هر هرشان کړي

په غمزو په کر شمو يې مخې نه دي
چا وما ته حوري يا د ې درضوان کړې
کشکې خدای هغه ساعت کا چې صدیق ته
(۲۹۲) په خندا څرګندې شونې ې، سور پېزوان کړې
زه خو لیونی یم که له ما سره یاري کړې
ویه چې د کندو د پهور اوس تیاري کړې
دا زیست وروز ګاریه د دنیا وتا ته هیڅ شي
لمارتر لیونتوبه به زما کل هوښماري کړې
چا ویل وتاته ستا بلا وا ړه پرما شه
بهه له ما عاجزه چې له ما به ویزاري کړې
تا ویل زما بوسه سرهم د هر زخمت د ه
دریغه که یې وا وما پخوا تر بیماري کړې
اوس خو ته پخلایې ولې دریغه په ما نې کې
پښه وما خوا رته دجهان وا ړه خواري کړې
جار تر هغه وخت شم چې به کله په ما راشې
کله به ښکاره وربل وما ته تا تاري کړې (۱)
(۲۹۳) اوی دې چې نسیم دزلفو خور په هر دیا رکا
لمکه یې خپل نافې دمشکو تا تاري کړې

۱- ملطع نه لري.

خدا یه ته چې هایسته څکلي پیدا کړي
بیا هې ولې د فنا په باد فنا کړي
ستا پرې هیڅ پوره نهمګړي هرګز نه دي
نه پوهیږم چې په څه ته هغه دا کړي
هایسته غوښې هې وخوړوي په ځمځو
څه ساځزه هې د تراب سره همتا کړي
چې ترګلو ښا یسته نازک بدن وي
ته هې څه رنګ توري خاوري د بید یا کړي
حیرانې ستا په قدرت پوري را دومي
ته په هرڅه کې چې کړي خپله رضا کړي
راشه سود راته معلوم کړه چې خبرشم
چې په کوم تو کې ته داسودو سودا کړي
تن او روح دهر یوه جدا جدا وي
ته هې څه رنګ بیا په مینه کې یکتا کړي
چې په مینه کې ځا روپري یو له بله
ته هغه مین په څه و یاد جدا کړي
داغ په زړو نو باندې مه پرده ترحم کړه
یوه ده اچې درد منوزړو دوا کړي
ته پخپله ځان ته وایې چې داد کړیم
دا بیدا ده چارې څه لره روا کړي

که حساب له نیکۍ وبد خواړي له یده

ته به هم د نیکۍ وبد حساب ورپیا کړي

داد به و خواړي له تا چې هې دادخواه وي

ته به بیا پوره دوارو تمنا کړي

ما صدیق پرې هادي لمر نکړه بیغمه

(۲۹۳) چې مې خدای سترګې په داد اوبنا کړي

چې په دا دولت حشم عشرت د ګی کړي

راتسه واړه پادشاهي به تا بـه کی کـړي

ما قیمت به په مرګي شي توري خاوري

که په ګوتې سلیمان غوندې غمی کړي

دحیوان او به که نوش کړي لکه خضر

خو آخر به بیا د ځان میاشه مرګی کړي

چې دې غم په بل یوه دی ته خوشي کړي

څله غم کله د ځان کله ار د ی کړي

څو په طمع دهر چا تر پښو بـر یـو ځي

ته د نفس اندیښنو څه دوه موری ووی کړي

په طلب کې د د نیا خس او هوا شو ي

د د نیا محبت هـو سر ه لیو لـی کـړي

فرا غت که دې رضا ده چې حا صل شي

بو یه لن د نو ي لا ړي منزل طی کړي

بیا که هرځو اومان ګړي فایده به له وي
چې دنن په تېره چاو سبا هی هی ګړي

د وندا نو په مذهب د ا کا فري ده
چې ري ته آ ز ا ر د لا ري یو سپری ګړي

په هرځه کې هغه رنګ د ی چې لیده شي
که دزړه پهستر گو ځېر واړه کل هی ګړي

دهجران له درد و دو که د یر فریا د کا
که دزړه پهخوږوخوږ دګل شی (۱) ګړي

زه به تا هسا له مین په لیلا بسو لم
که مجنون غو ندي یې هکل پهستر گو سپی ګړي

چې صدیق پري ار هسته تر لیستی ځېرشي
(۲۹۵) ساقي ! کله به لاداد د هغه سی ګړي

هو نظر په هکلي سخ چې د د لبر ګړي
کم به د هر حساب له زړو په محشر ګړي

په تجرید حاجی کعبې ته شېګیږیا یي
ته جدا نه یې له ځانه هه سفر ګړي

پښیمانې یه ورځ غا فل د قیا مت کا
ته پهخود غم په ورځ خوهي اختر ګړي

۱ـ همداسی لهکل شوی دی .

د منت سپوری په سړه هما ی مه شه

تړي به آب چې په منت نن د کوثر کړي

سجده بت وته کوه مخ کړه کعبې ته

په زنګار به بت لمام د تیغ جوهر کړي

عبادت وته د رست جوړنه یې صدیقه !

(۲۹۶) د خبر لـه هستی خپله بیخبر کړي

د امید ونې مې څو نهال په لاس کړي

په اره مې زړه لاس وارهد یاس کړي

دژوندون ګذر په کوروښتیا دمرګ دی

تله به څوکه همیشه تر بامه پاس کړي

عمر ډیر د خضر د هر هر ګو وه لږد ی

بیهوده په لږژوندون چې ډیرو سواس کړي

دزمري هیبت دې مل شي په ځنګله کې

له سرګې په لغړي ناست کله هراس کړي

ګرند ی عمر تر برګه تیره د ر و مي

که نظر څه خو په تله د خپل انفاس کړي

په جامه د هار یت لاد ان خو ښي کا

هوښیار خوښې جامې کله دلباس کړي

په دولت کې صدیق غم همیشه و یې

(۲۹۷) څکه خدای وربښي ورځې د افلاس کړي

کله زړه واخځه بد کله يې به کړې
راته وايه دا مانې سهر به څه کړې
به خندا ډې د ثواب دی را ته کړه يې
لکه وړی به څه سور ، تيری اوبه کړې
گوته ورته ورته کړې وا يې خوږه،
کشکې ته زما دزنې خوند ترخوله کړې
بد خشان د لعلو قدر ورك به دا شو
به خندا چې را ښکاره د شونډو سره کړې
غم زما به برخه خدای کړ چې مين شوم
ته دلپاره خوشحالي کړه،غم به څه کړې
به ښو کې به ډې پټ ساتم له خلقه
خپلې مينې راته دوا ره تور لمبه کړې
تاخوزه يار ته خس کړی وم غمازه!
خدای ترما نه ته پخواشپږ سوشپته گړې (۱)
تا به څه ډيکلو عمر کم کړ خدايه !
که د خضر عمر ورگړې به به و کړې
ها هد انو سره خوښ هم به زند ان کې
گه يې ښکلو پادشاهي کړم وې مه کړې

---

(۱) په اصل کې همدغسې لېکل شوی دی . مطلب يې (خ +س) يعنی (خس) د ځې په حساب (شپږسوه شپته) کيږي .

چې په سړک نظر مې ږا وله ګوري خدا په !
ته هغه کسا ن په تو ر لیمه را ز ه کړې
په تش آه په مې جهان سره ګډو ډ هي
(۲۹۸) چې ري نه په خه آزا و د صد یق ز ړه کړې
په خندا چې د وا ړه لپه شکر ښا ر کړې
وا ښکاره به خه صد ف د وهو ار کړې
چې ګذ ر دې په چې ن په ما ه و سال هي
هغه ښا غ تو ر په ګلو نو ګر انبار کړې
چې دې نشته عشق د چا په زړه ،زړه له د ی
په ږه وه کې نشته ځا ی چې اړ تکرا ر کړې
سترګې سړ ،په تا کا ته ګړم تا ږ ې ګو ړم
ته کا ته په آ ینه د خپل د ید ار کړې
صد یق ډیر راضي له تا په دا ږم مینې !
(۲۹۹) چې په دا رمې د منصور په سردستا ر کړې
په دا هسې نو ږها ر سا ږې په هه کړې
چې په خم کې مې ښا ږې شته مهر نه کړې
ښاري او س اهل کرم په جها ن نشته
ته چې لاس کوتا ه له وږ ږو په وړه کړې (۱)
په د ا یا به ږیا مت به سا ز و ل هي
چې غماز و ته خندا په ډ که خو له کړې

---

(۱) د (په وړه) په ځا ی (ږوړه) لیکل شوی دی.

که زما په مرګ دې زړه دی باوړ نه وي
چې صدام زما په قصد در قریب زړه کړي
بیا به کله مخ خرګند کړي ،حیرا نه یم
چې دلږ ساعت وعده دې دیر لاړ غه کړي
ته وې خه وا یې وماته ،خو د نه هیر م
په فراق مې به دز ړه و ینې او به کړي
(۳۰۰) د دوران څو لو دیر په ز ړ ه ز ړ هیر کړم
خدایه ! کله به خوشحال دصد یق زړه کړي

چې مې ستر ګې د یقین ورته سبحان کړي
خر خشې ې ې را خرګندې ددوران کړي
د ې وې فتنې انجام د سلو سر وي
په ګردش یې را برسیره دا آسمان کړي
په شمار ه په درسانده شم که ې ې شمیرم
کله چا په حساب خاوړي د دهمان کړي

په یقین تردې دوران فتنې تیری کا
که په زړه تصور خاشکی د باران کړي
زړه به ې و په دنیا روغ نه وي هیڅیري
ته په هه لکه غوڅه په باد خندان کړي
که هر څو دې له دوراله کام حاصل شي
بیا به زارلکه بلبله له خزان کړي

څو خونچې ګلو نه دروسي فنا کيږي

ته به څه د زړه خوښي په دا بوستان کړي

له خندا سره ژړاشته که يو هيږي

په وصال يې ورځې بيا د هجران کړي

غم، ښادي به دوارې مخ درته څرګند کا

که ته سر هکته د فکر په ګريوان کړي

ته به څه ماڼه له خپلو کړي صديقه!

(۳۰۱) وروزو شندي په يوسف څو په کنعان کړي

چې خوري دې د شمشا د په شا نه يوا کړي

ستا پريشا نو زلفو لا خوښي پيدا کړي

په ورو ورو يې مشاطه سپي په لاس کې

د خسته ز روږو ګړه څو تې يې وا کړي

د سنبلو آب و تاب داهو سړه نه و

چې د زلفو د سنبل خپړي چا کړي

ارګس هکه سرنګون ګوري تراوسه

چې وريځو رته دې دا دوه سترګې شهلا کړي

لکه يار ته کا ته څټ دماغ ګران هي

خدای يې دوا رې سترګې ډکې په حيا کړي

د عمل جزا دې خدای در کا غمازه !

چې و یار ته سې خندنه پس شا کړې

چې صدیق دې په سا نې تر سر گټ بتر کړم

(۳۰۲) یا ر ه خوا دې سړه نه د ه سا نې لا کړې

هم هغه چې ته په د احسن مشهور کړې

بیا هې پا س زما د زړه په سر مسطور کړې

چې په کمر خیر سې پرې خیر کړ هغوستر گو

تر یو سف هې شکلی لارا ته منظو ر کړې

چې دې یو زمان نه وینم نو ر نه وینم

په کا ته کې خدا ی زما د ستر گو نور کړې

کله غم کله بنا دي وي چې آ شنا شي

غم بنا دی، آ شنا یی سره د ستور کړې

لټ په لټ و یله او رم نه تیر یږي

د هجران شپې هر گوره خدا ی ضرور کړې

چې یودم له ما جدا شې ، که گلشن وي

سره گلو نه یې سکر و ته د تنور کړې

وا صلا نو څخه غم د هجرت نشته

د فراق ور ځې یې برخه د سهجور کړې

نورځه هیڅ وما تده ستا په زاهده !

بې دلبره ، صفت څه دحور ، قصور کړې

په ژوندون به بې نم ورکړ نه هي بې مرګه

(۳۰۳) د صدیق ستر ګي په غم مینې نا سور کړې

څه ناڅا په بخت مدد شو چې بې را کړې

په پا لنګ راسره ناست مهر ، خندا کړې

په ورو ورود خاطر حال وا بې وما ته

خپل مطلب را ته عیان په ښه ادا کړې

په قلقل د صراحی مستا ن ها دي کا

مهجور را نو لکه شمع تل ژ ړا کړې

په د و ر ا ن د لا له لبو ګلر خا نـو

ساقي ! عاشه به په دست شهر مینا کړې

را شه څه چې د مغا ن پـه میخا نه شـو

شیخه ! څه لا في دزهدو د تقوی کړې

چې ما بې را سره کړې رقیب خندا کا

په خندا بې په خو له خاوره د بید یا کړې

په وصال بې هیڅ شا کر نه و ې صدیقه

(۳۰۴) ښه چې اوس بې په هجران ډیره ژړا کړې

بیا دې ستر ګي په رنجو کړې ، زلفې غو ړې

خلقې دې کړې په ځا ن بسې په کړې

د طلسم هنر منـد پـه شهـر کـې شـو
لوی هلك و رپسې دروميې شخړې شخړې
چې دزړه په رازمې نه پوهيږې څه کړم
پهخصلت کې مهند ی کړې خد ای دخوړې
دا نا رو سړې دا نې پوژ ند ی نه شې
خدا ی وتاته کړې انار کړ کښې ز يړې
سهو رويل خورا ته کړ ه د خدا ی د پا ره
که دې نه دي را پور ز و خبرې څو ړې
گرد غبار لړو آسمان نيولی نه دی
(۳۰۵) دا همه دي د صد يق د آه لو خړې
د ژوندو ن او به په لا س د خضر چا کړې
هم هغه نصيب ز مـا نـن د فنا کړې
زه اول سو ی د عشق وم چې معما ر مې
شنې ايرې بيا د آسمان په ساخت لګيا کړې
نور په پر، ودګران د زړه خو شې کا (۱)
ما په خا ن پو ر ې ښې دلوی عنقا کړې
چې منصو ر خو ندی مې بيا يې اوس ودا رته
سپې ! دا فتنې هم ستاوې، تا بـر يا کړې

۱- همداسې ليکل شوی دی.

دا شهرت په تا هر گز سو ند لی له و
د مجنو ن سپي هم ته لیلا ! ر سوا کړي
دهلك تر نظر کـا نی گـو هر یو و ي
له و فا به دد و ران څه تمنا کړي

عاقبت به مري په مرگ، څه شوصدیق
(۳۰۶) که او به نوشي ان خضر د ډنا کړي

ته چې دوا ره ستر گي تور ي په رنجو کړي
خود به لا س پور ي د زړو نو په و نجو کړي
ته پخپله د اغ په ز ړه پدي دو گړ ي
بیا یې لاپه په د یدن دارو د زړو کړ ي
تاسې یار لیدلی نه د ی هیڅه ! محکه
د یر صفت را ته د و ر د و ظیفو کړي
که یې ووینې یوځل چیرې په ستر گو
نو ر به لاند ې سد سا له زهد تر پښو کړي
له هغو خبر و در ست جها ن خبر شو
چې پرونه ې په خلوت ما ته په ورو کړي
د بدخواه سپنه به یخ شي ، نور څه نه وي
لږ تر خه و یل به ته ما ته پسو کړي
څوك محتا ج د یوه نا ن لر ي فلکـه !
په چا داد په خروا ر و نو په رهو کړي

چې د زړه رضا د ې و شي و ياری ته
اشارت را ته په ستر گو په ټو کړې
زړه له تا دزرکې ستر گې وړي شهباز ه !
څکه گشت پسې د غرو نو په درو کړې
تاوې خو له به په خندا په ښکنځل درگړم
وايم دواړه لبهه دي،څه په ما پيروز کړې
که ته ښه فهم پرې کړې وايم صد بقه
(۳۰۷) تر فارسی به شعر لا به په پښتو کړې
ته به څه هوسر ه شکوه له زما نې کړې
د سر کش آس به نيول په تيزا نې کړې
د قسمت رسد و تا ته خپل عـمل کا
بيهوده څله ما نه له ز ما نې کړې
چې گلو نه د چمن په با د خز ا ن و ړي
ته ټرل د زړه په خس د آشيا نې کړې
سود د خضر د ژو نده ن غم د يا را نو
لږژوندون ښکا وه خو تا ته نشا نې گړې
پته ټل دا نه په دام هو ښيار صياد پر د ي
څه به طمع ته له د و ر ه د دا نې کړې
د مطلب خاو ره مونده په در د يا رشي
ته طلب څه د کعبې په آ ستا نې کړې

دعارف غبار هر گز په خاطر لشته

نظر صاف څو په صفا هیشه خالي کړي

خپل ویل نصیحت ځان ته کړه صدیقه

(۳۰۸) مزه کوسه چې وده ته افسا نې کړي

چې سبادې په بارخوز لغینې چې کړي

په هر چې دې څوخجل لا فې دچې کړي

په سوې مخ دې خوبې یووړه له آفتابه

دجبین په خو لوطعن په پروین کړي

په شعله کې تر آفتابه له لا تیری کا

چې تیکه جوړه په لوح د جبین کړي

شا پیری چې درته گوري حیرا نیږي

ته یو څه آفتاب پیدا خدای په زمین کړي

د ظفر سمند دې بیا تیار و لا ړ دی

گوره بیا به تاخت دچا په دل ودین کړي

په هوته بې یکبا ړه را څخه یو سي

خدای دزړه په وړ لوستاستر گې شاهین کړي

دا به زه ساتم په زړه کې تر قیامته

چې د را زویل وما ته ته هیرین کړي

که ښل چاته دې زړه نرم شي تر مومو

خدای وماوته یوځه رنګ دل سنګین کړي

چې دزړه اخلاص دې نشته څه عجب دی

(۳۰۹) په لباس کې دصدیق دزړه تسکین کړي

په دولت که د دنیا په پورته خیږي

عاقبت به لکه پاڼ د شګو ریږي

د فلک امداد مدام دی له طلبه

په قوت د عاریت ځله نازیږي

دشپږین عمر له قدره خبردار شه

لکه میاشت شي وړه، لویه بیا کمیږي

دخپل نس هوادې څوو ښله راکاږي

په حساب کې لکه ښله پسې غزیږي

دم په دم دشپږین عمر مایه دروسي

له توحیده ځان غړوي په ښله ځلیږي

خواب وخیال دې د دنیا په خاطر نهال شو

په هر لوري سرګردان شوې پسې لویږي

لویه چار د قناعت نیسه په لاس کې

داوړې چارې څو ډیرې کړې وړیږي

نصیحت د دا نا هوں مصلحت دی

د کامل کلام دوا خوره چې نه پوهېږي (۱)

فراغت په قناعت او سه صد یقه !

(۳۱۰) مناجات دحاجت واچې درومې درېږي

چې ثابت په شریعت شي

نور سالك د حقیقت شي

د توحید ډیوه کړه بله

چې روان په طریقت شي

بې پرواهه به رفتن کړې

چې د ډېر په معرفت شي

د تلقین ذکر حاصل کړه

چې مشغول په محبت شي

د زړه مراد به دې حاصل شي

که له نفسه په شدت شي

چې غمو نو وته شا کړې

له ښاد یو په عزلت شي

۱- (پوهېږي = پوهېږی) میرزاخان انصاري هم په دغه فورم راوړی:
په بزرګانو باندې ولې اهانت کړې- سکړ دلار به دې شي بنده وبه پوهېږي
(دیوان ۲۳۱ مخ).

په هوښيارو به خندا کړي

چې دستو په صحبت شي

په هرڅه کې به خوښي کړي

که شاکريي په نعمت شي

نور بې غمه يې صد يقه

(۳۱۱) چې صبور په مصيبت شي

هسې چاري مکړه چې په نورو باندې ګرم شي

بل که په ځان ګرم کړي څه په دا به له چا کم شي

صاف لکه او به شه چې هر څوک درسره څه وي

تار په تار د هر چا په اعضا به لکه نم

يو ځله ګواهان چې ته د نيکي په ځان تير کړي

درست عمر که بد ګڼي په نيکي به تور وڼم شي

ډير ګران بها دی شي ژوند عمر دم په دم ځي

هومره سښو د وکړه چې خبر په دا خپل دم شي

ورا ندې لو يه لاره ده خو خوڼي لري د ي

وربه شي ترڅا يه که روان له ده محکم شي (۱)

تل تو به ژړا کړه په زاري په محنت او سه

خلاص به شي له غمه که په خپل ګناه ندم شي

---

۱ - همدا سې ليکل شوی دی .

بې خدمته زه ده سخد ومې هیڅا سو ند لې
هلته به سخد دم شې که ته هم دچا خدم شې
بوی چې دې نسیم په هر سهاوړي په سلکو نه
څه خو که بید ا ر لسکه غو نچه په صبحد م شې
هورته بیا هاله خدا هو س کړه صدیقه
(۳۱۲) نورې چاړې څه دې که لایق بې د کرم شې
لکه سنا د ې بنا یسته کټا ړې ستر ګې
هسې نشته په جها ن ا و څا ر ې ستر ګې
په کا ته دې سحر کا ر کا ندې په زړو نو
سنا په د و ر د چا نه دې جا ر ې ستر ګې
لکه مخ په آ یینه ر ا ته ښکا ر ه شې
چې مې و کا ند ې و ز ړه ټولا ړې ستر ګې
همیشه و یښې د ز ړه خور ې څکه سر و ې
سنا په درد نه د ې چاخوښوا ړې ستر ګې
چې مې یار ته څو ک په خو اروستر ګو ګور ې
د هغو سړ یو خدای کا خوا ړې ستر ګې
زه خو نخو ار کړم دغوسنا ستر ګو سوګند دې
نو ر ته څه لږه و ما ته شما ر ې ستر ګې
همیشه له تا د یدن غوارې صدیقه
(۳۱۳) څو دې نه دې د کټو قارې ستر ګې

ویی پانگه (قاموسی برخه)

دغزلو نو په ترتیب

استوګه : (۲۲۱) (استوګنه ، سکونت).

بلبل ، بلبښل (۲۸۰) (تاوول ، پیچل ، نغښتل) د (ایښودل = پرل ، کښل = کاږل) په شان یې ماضي اساس (بلبښل) اودحال اومستقبل اساس (بلبږدل) دی چې دویم اساس قاموسونو اخیستی دی. لومړی اساس یې دپښتو په کلاسیکو اثارو کې زیات استعمال شوی دی لکه:

که هر څوسې لکه ورکی د پر هیز په روزي بلښې
تپند زړه را څخه تر کو عا قبت ځان ته را کښې
(حمید)

بد خواه دې په قصد کړي د ه خوشحاله ! ملا محکمه
څه ویره څه اندوه کړي ته هم و رو نه یې چا بلښې
(خو شحال)

بلها ر: (۲۵) (قربان‌شوی بندل شوی) (بلهاری) (۱۲) (قربانی) ظفر اللغات (بلها بدل) اوهندي قاموسونو په همدغه معنا اخیستی دی اود پښتو په لرغوني ادب کې زیات راغلی دی لکه:

چې دیار دراتلو زیری په ما و کا
تر هغه سړي به زه شم بلهاری
(خوشحال)

نه یې څرخ تنها له سره ځاریده
فلك لا تر ځا ریده بلها ریده
(نیرنګ عشق ص ۱۵ مخ)

جارشم تر صدیقه بلهار شم تر عمره
قربان شم تر عثمانه، تر حضرت علی‌نه هم
(فتاو ای احمد شاهي)

پتك: (۲۷۳) (۱-دډی وروکی لرګی چوګان ۲-دایندي اومچنوغي کاسه) قاموسونو اخیستی دی.

پسو: (۲۸-۳-۱۶-۳۸۸-۲۹۰-۳۰۷) (هسي، هسې شان) په لرغوني ادب کې زیات استعمال شوی دی.

پهور: (۲۹۳) (دملنګانو مخصوصه لکړه) د (پهور، پهوری، سپهره) په نورم هم راغلي ده لکه:

یا خوسکړه لیونې سړه یا ږې
یادکند دپهورې کړه تیاږې
(خو شحال)

کچکول به واخلم پسې به وځم
پهوړه په لاس ،دوهی مې کورهو
(خواجه بنگښ)

شکاره که مخ ترحجاب څرگند کا
کند ، پهوړه به پسې ډیر لنگ کا
(سعید)

کند کچکول پهړه یې واخیسته گډ اشو
سر گشته یې په هر د ر ، په هر دیار کړ
(مصری خان گگیانی)

پېژل: (۱۹۶، ۲۲۲-۲۵۶) (زغم ارل، تحمل کول، زغمل) قاموسونو اخیستی دی په زاړه ادب کې زیات راغلی لکه:

زه په وصل کې هجران هسې پېژم
لکه څوک چې خالي لاس وي په بازار کې
(رحمان بابا)

دوزخي غوندې په هجر کې د شکایو
تریو دغذابه پېژم د-ل عذاب سخت
(حمید)

ترو: (م ۱۶-۲۰۷) (نو) قاموسونو د (ترې، دې له پاره، ترهغه) په معنا اخیستی.

تلاتوب: (۱۰۳) (نا قراري، نا ارامي) قاموسونو اخیستی خوشحال داسي راوړې:

په درسته ورځ چې ته تلاتوب کړې
د دنیا ورځې په څه اشوب کړې
(غزلونه)

تومن: (۹۵) (قبیله، طایفه، عشیره) ظفراللغات د (سیمه) په معنا اخیستی.

د پښتو په لرغوني ادب کې زیات راغلی دی:

که دکلي داولس، دتومن بزرګ وي
وسیلمه و ته کتر مکر رچرګ وي
(خوشحال - سواتنامه)

تورې ستر کې دې داکوان تومن یې لوټ کړ
له دې هسې جوړه بس کړه قزاقان نور
(اشرف هجري)

نا دهد ه تومن به څرنګ پسې ځوارم
لکه یخ چې په تاوویلي دآفتاب شو
(میرزا خان)

دلبران د جهان واړه جفا کړدي
ولې یار غوندې یو نشته په تومن کې
(اشرف هجري)

تپزانه: (۳۰۸) (سپر یدنه ، رکوب) په لرغوني ادب کې د (تپځل ، تپزل ، تپځ ، تپزنه) په نورم او (نیځونی) د (سرکوب ، د سپر لې ځا روي) په معنا زیات راغلی دی که :

زه خوشحال چې په زمریو باندې تپځ کړم
تاته څرنګه ګیدړ څوم تروسې کسه
(خوشحال)

تنلور: (۲۸۸) د (انبار) په معنا قاموسونو اخیستی دي .

څمځمه: (۲۹۳) څنځه) چې (شوبله) هم ورته ویل کیږي. په څینو سیمو لکه په (باجوړ) کې د (ن) په ځای په (م) ویل کیږي.

خورمه: (س ، ز ، خ ، ف) (۲۳۱) (پرخه ، شبنم ، نری باران) د باجوړ په سیمه کې په همدغه معنا ویل کیږي .

غرګی: (۱۱۶) (کانی ، غونډاری) په دغه معنا په موسند واو باجوړ کې ژوندی کلمه ده . په څینو لهجو کې (لکه ځاګي میدان) (غار) هم ورته وایي .

لارغه: (۲۰۰ ، ۳۰۰) (څنډه ، درنګ ، معطل) د پښتو په زاړه ادب کې زیات راغلی او قاموسو نواخستی .

لوښي: (۱۳۲) (لوښینه د لوښو د کنګال او یه ، هغه اوبه چې لوښي پرې کنګال شوي وي).

لهر: (۱۳۷-۱۸۸) (څپه ، موج) د پښتو په زړو اثارو کې زیات راغلي دي لکه :

چې بهار شو د ښادی زر پرې و خوت دغم لهر

(میرزا خان انصاري)

خوار خو شحال يې لکه خس هسې لاهو کړ

چې د عشق سيلاب را و خوت لهر لهر

(خو شحال)

چې سې اوښکې لهر لهر وران مې شو د خاطر ښهر

(عبدالقادر ختک)

ورځ پرې تيره په داشان شوه راغله شپه

د غم لهر يې مخ شين کړ په چپه

(د سکندر ليلی او مجنون)

لينډی: (خج په لوړی هجا) (۱۷۰) (رسا و پشتونکی، تيرانداز، د لينډي وړپشتلو ماهر).

په پخوانيو ادبياتو کې زښته ډيره راغلې لکه:

د گوزار له پاره لينډي په څو ناست وې

د قطر پې په حرص گرزې پسې هاړې

(خو شحال)

غم سوری سوری خراب خاطر دغم له غيشو

لينډ يو د هجران راته وهلی دی زنگون

(سما نعيم)

عاشق هدف دی خو بان دي لیندې

وربا ندي کا ندي چاري نا پسندې

(پیرمحمد کاکړ)

سرسته: (۱۷۱) (لټون، طلب) په لرغوني ادب کې غالباً په همدغه معنا را غلې دې او ليدل (کومک) په معنا استعمال شوې ده.

سنبود: (۳۱۲) (زیار، کوشش، سعي، هاند) قاموسونو په دغه معنا اخستې او په زاړه ادب کې زیات راغلی دی.

سندیل: (۱۳۶) (لویه پګړی) پښتو قاموس (سندیل) اوظفر اللغات هم (سندیل) اوهم (سندیل) اخیستې دخوشحال په اشعارو کې د (سندیل) په فورم راغلی لکه:

چا د سر له پاسه سور سندیل تړلی

لحیني هسې خوار حیران گرزي سرتوري

(خوشحال)

نغوتل: (۲۰۰) نغوپل (۲۱۶) (۱- غوپنیول، سنل، ۲- تلقین کول) د (ختل = خیول، کوتل = کوپل) په شان د ماضي فعل اساس يې (کوتل) اود حال او مستقبل اساس يې (کوپل) دی.

په پښتو لرغوني ادب کې زښت ډیر راغلی دی.

ننګي: (۱۶۶) (بې صرفي) غالباً تکرار يې خوشحال داسې راوړي:

دخاطرویښه مې خوري په ننګي ننګي

له گناهه ویره نه کا ندي معصوم دی

(غزلیات)

وتنه : (۱۷۱ - ۲۷۰) (پروا، رهبت، توجه) په پخوانیو اد بیا توکي دیره راغلي لکه :

د دنیا په مال مي هیڅ نشته و تنه
را شه و گوره دا مال و دا منال
(خوشحال - قصیدي)

زه که پوهیدای چې دي په ما نشته وتنه
نه به وم په تاپسی و تلی له وطنه
(علیخان)

مقتضی دخپل خاطر کا په هر دم کي
د خو با نو په هیڅا نه ز د ه و تنه
(نجیب)

ویل: (۲۳۱) (۱- تازه، ۲ - غوږ ید لي، خپور) قاموسونو (ویال) د (تازه) په معنا اخیستی دعبدالقادر په دیوان کي هم د (ویال) په فورم راغلی :

تل یې وچولی د میاشتې خو ندي و یال وي
دوست دهمن یې له دیداره کامیاب وي

هزاره : (۲۰۵) (سورګل، سورګلی) چې په دری ورته (ګل عروسك) وایي .

دپښتو دبیدل په دیوان کي ورته د (داود ی ګل، ششتی ګل) معنا لیکل شوي ده خوهغه یو باغی ګل دی او دایو دبتي .

دپښتو په پخوانی ادب کي زښت دیر راغلی د ی لکه :

باقي گل په باغ ددهرموند ه نه شي
څکه تل په او بو تروي د هزا ر مخ
(اشر ف هجر ی)

هزا ر ه هزار پاره شو له ا فسو سه
دريدي غر يب پي وريت کړ په داغل زړه
(عليخا ن)

هزاره شو په زړ ځايه تر مې تر مې
د لا له سينه ملا له دا غد ار شو ه
(بيدل)

هسې جوش د هزا ره په هرلو ر و ينم
و ر سر ه سر ه د شقا يق و د گلښا و
(هيدا)

که پاره پاره ز ما د زړه په هما ن وي
تسلی و ا ړه د گل په هزا ره گډم
(عبدا لقادر)

خو نچه وا ر به پيراهن د صبر و ا گډم
که نصيب مې شي ديد ن د گل هزا ر
(قنبر علی)

هره ورځ به د خپگر په وينو سو ر کا
نو بها ر که هسې دور شي له هزاره
(اشرف هجري)
(پای)

دیادونې وړخاص نوسونه

اشنغر (۱۳۶)
افغان (۲۷)
افغاني (۱۹۷)
اورنگ (۱۶-۱۷ - ۲۵۶)
ایمل (۱۳۶)
بایزید (۲۶۰)
بدخشان (۱۳-۱۲۵-۲۰۵-۲۹۸)
پښتانه (۱۳۶ - ۱۹۶)
پښتو (۲۹۰ - ۳۰۷)
پښتون (۱۳۶ - ۲۳۳ - ۲۹۰)
ترکي (ژبه) (۲۹۰)
حمزه (د یوسفزیو ملک) (۱۳۶)
خان (خوشحال) (۱۹۸)
خوږه ( ) (۳۰۵)
خوشحال (۱۳۶)
خیبر (۱۳۶)
دریا خان (۱۳۶)
رحمان بابا (۹۹)
روهیان (پښتانه) (۲۷)
سړبن (رحمان بابا) (۱۹۶)
غلجی (۱۳۶)
فارسي (۲۷- ۱۹۷ - ۳۰۷)
فرنگ (۹۷)
کرلانی (خوشحال) (۱۹۶)
محمد آمین (د ۱۰۸۳ هـ.ق کال
دخیبر په جګړه کې د کوګانې
لښکر مشر اود کابل د صوبې حاکم
(۱۳۶)
محمدزی (۱۱۶)
محمود (غزنوی) (۲۱۶ -
۲۱۷ - ۲۵۶)
مغول (۱۳۶)
مهمندی (۳۰۵)
نوشار (نوشهر) (۱۳۶-۱۳۷)
یوسفزی (۱۱۶ - ۱۳۶)

سمون لیك

گران لوستونکی به‌د کتاب له اوستلونه مخکې دغه
ټپروتنې سمې کړی :

شمیر	ناسم	سم	مخ	کرښه
۱	طلای	طلا یي	ج	۴
۲	بد بیضا	بد بیضا	ك	۲
۳	۹۹	۹۷	ل	۱۷
۴	انشحاب	انتخاب	ل	۱۸
۵	ز	زه	۴	۸
٦	بنا امید	نا امید	۱۲	۳
۷	ما نې	ما نې	۲٦	۷
۸	رهبر	رهبر	۳۰	۲

(لومړی)

شمیر	زاسم	سم	مخ	کربنه
۹	بیلتو	بیلتون	۳۳	۱
۱۰	سین	سمر	۳۵	۵
۱۱	کلاش	گلشن	۳۵	۵
۱۲	سیوی	سیوری	۴۱	۴
۱۳	۵۳	۵۲	۴۲	۱۵
۱۴	هفه	هفه	۴۵	۱۵
۱۵	ستمکار	ستمگار	۴۷	۱۲
۱۶	عندلیت	عندلیب	۴۷	۱۷
۱۷	اهرن	اهرون	۴۸	۱۵
۱۸	بیما	بیمار	۵۸	۱۴
۱۹	پرتوب	پرتوت	۶۱	۹
۲۰	محشر	محشر	۶۲	۴
۲۱	دخیل	دخیل	۶۴	۱۳
۲۲	وزره	دزره	۶۸	۱۰
۲۳	عذاب	عذاب	۷۱	۹
۲۴	جا	جام	۷۲	۲
۲۵	کوکل	کوکل	۷۹	۹
۲۶	مخمو	مخمور	۸۵	۵
۲۷	رسه	رسی	۱۱۰	۲

شمیر	نا سم	سم	مخ	کربنه
۲۸	زیه	زیر	۱۱۳	۲
۲۹	مانې	مانې	۱۱۳	۹
۳۰	خلوې	خولې	۱۲۰	۲
۳۱	مانې	مانې	۱۲۱	۱۳
۳۲	۰۷۱	۱۷۰	۱۳۴	۱۲
۳۳	زې	زره	۱۶۶	۳
۳۴	پاتو	پاته	۱۶۸	۰
۳۵	کوټره	کوټره	۱۹۵	۱۰
۳۶	ېغوره	پغوره	۱۹۷	۸
۳۷	نه	نه	۲۰۰	۱۵
۳۸	نا وړاه	نا وړاره	۲۰۲	۱۲
۳۹	توې	تورې	۲۳۳	۹
۴۰	ژوندن	ژوندون	۲۴۷	۱۵
۴۱	نم	نم شې	۲۵۱	۱۰
۴۲	سخد دم	مخدوم	۲۵۲	۲
۴۳	خ ا	خند ا	۲۵۲	۵
۴۴	لا ی	لا ړې	۲۵۲	۱۲
۴۵	غذا به	عذ ا به	۲۵۵	۱۹

يادونه

څرنګه چې ددې ديوان ټول کارونه زړو حروفونو پای ته رسيدلی دی نو په ځينو کلمو کې ځای ځای حروف په چاپ کې نه دي راغلي او له منځه تللي دي اوهم د ۳۶ مخ څخه تر ۸۳ مخ پورې د غزلونود شمير سلسله غلطه اود ځينو غزلونو شمير په چاپ کې نه دی راغلی هيله ده چې گران لوستونکي به په دې برخه کې زمونږ معذورتوب ومني .

PROPERTY OF ACKU 2312

(خلورم)

da sadiq dewan

Introduction & Corrections

by

ceranwal dost

The Academy of Sciences of Afghanistan
Institute of Languages and Literature
1979

دولتی مطبعه